

84 (52)
9
ФАХРИЁР

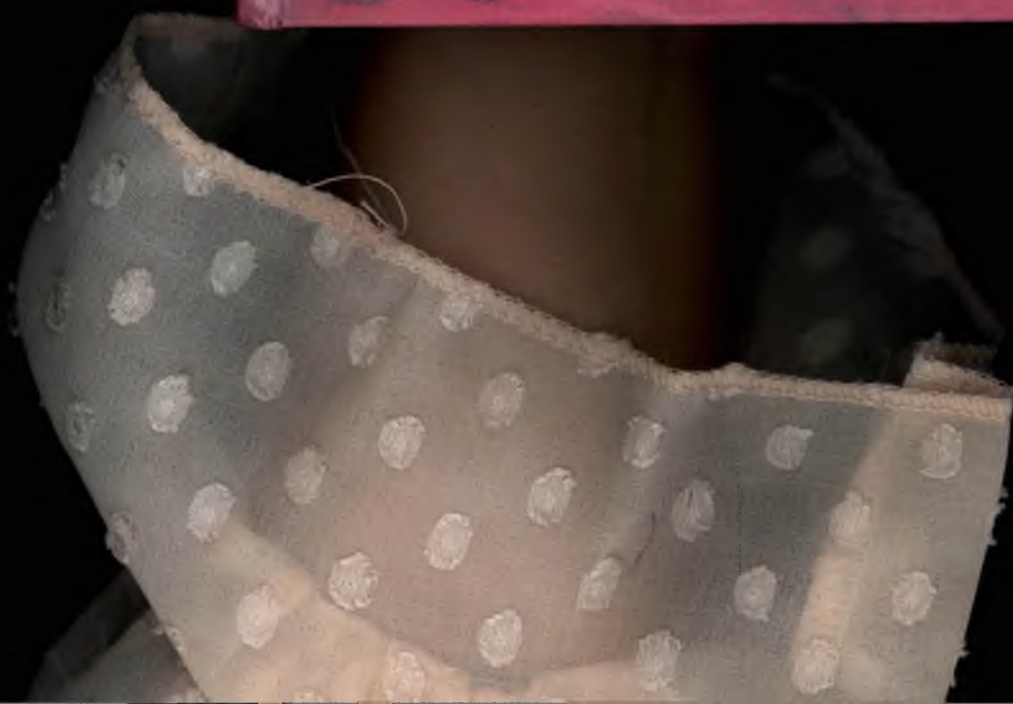
АЁЛҒУ

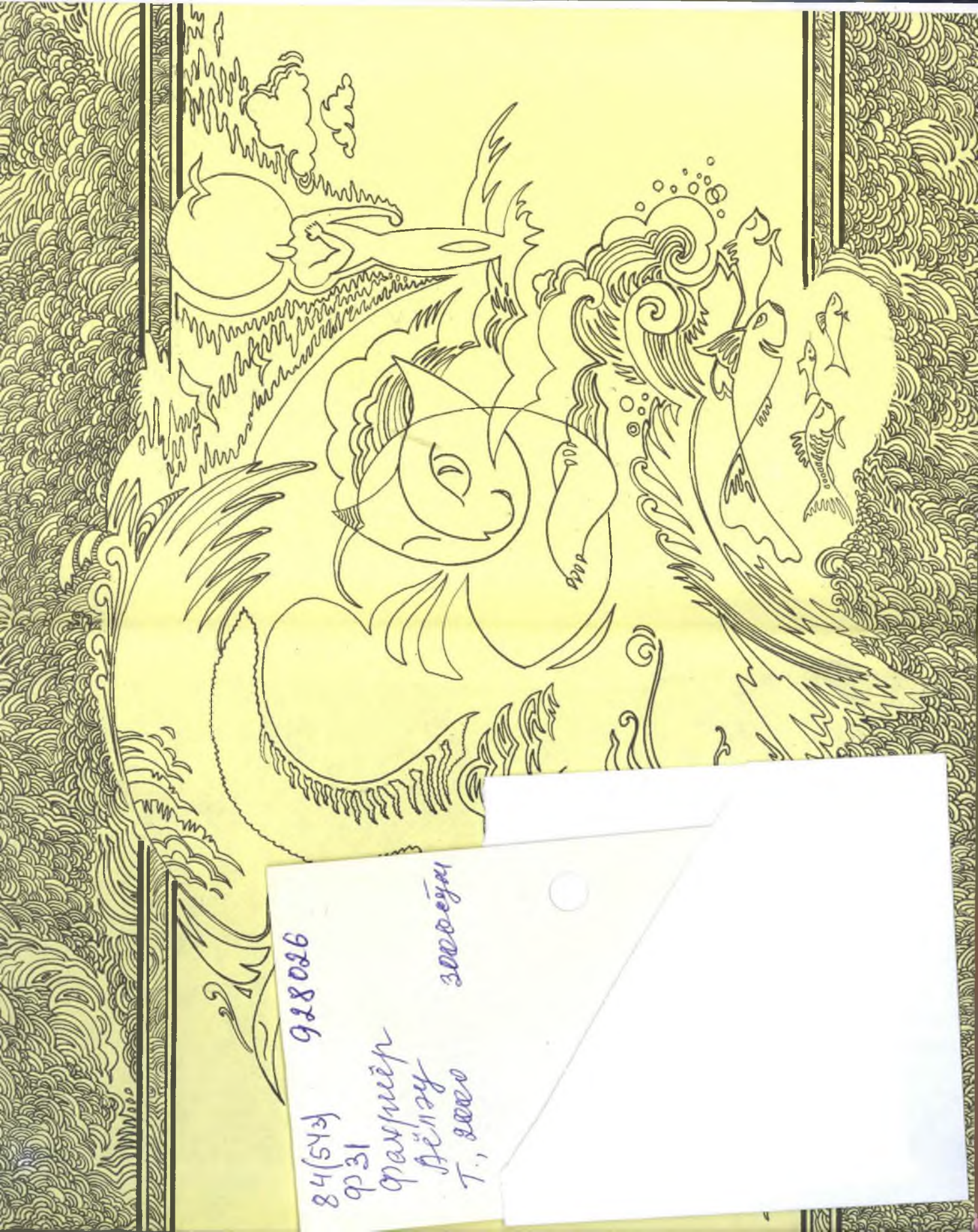
162

(3)

CH0000034652

928026

84(543)

9231

гварпуер

г'енз

Т., 2000

3000000000

84(543)

ор 31

Отам Насриддин Низом ўғли ва
онам Хосият Қоплон қизига

ФАХРИЁР

АЁЛҒУ

шеърлар ва дostonлар

нонб. шет. жон

Nizomiy nomli

T D P U

kitobxonasi

928 026

Қайда яшамасин одамзод, асли
Санижумон, Румо ё Шошканд.
Аслида биттадиёр юракнинг касби:
Юрак эрққа илхисослашган.

84(543)
Ф 31

ФАХРИЁР

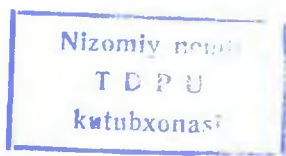
АЁЛҒУ

ТОШКЕНТ
«ШАРҚ»
НАШРИЁТ-МАТБАА
КОНЦЕРНИ
БОШ ТАХРИРИЯТИ
2000

Сўзбоши муаллифи:

АХМАД А'ЗАМ

Фахриёр.

Аёлғу: Шеърлар ва дostonлар (Сўзбоши муаллифи:
Аҳмад Аъзам. — Т.: «Шарк», 2000. — 256 б.

Ўз2

ШЕЪР — НОМАЪЛУМЛИККА ТАНИШ ИШОРА

«Аёлғу» — гаройиб сўз: тарихнинг оҳанги келади, канакадир чўл, канакадир тарих, эски бир чолғуми, билмайсан, иш-килиб, нимасидир таниш, илғайман деганингда илинмайдиган бир кизик маъно, нимадир таниш-нотаниш.

Таниш-нотаниш нарсанинг ўзи шеър дегани. Ҳамма томони, ҳамма маъноси таниш-тушунарли бўлган равон, музайян сўз — аслида шеър эмас, шунчаки уктириш, ёки сен яхши биладиган маъно билан сени яна бир қарра чиройли таништириш. Шу, холос. Бу ҳам балки керакдир, ўзинг яхши биладиган, ҳар қуни суҳбатлашадиган одамнинг билан бугун бўлиб, ёдда қолмайдиган, шунинг учун эртага яна қайтариладиган хамишаги суҳбат.

Шеър — номаълумликка таниш ишора берадиган, номаълумликни ўқиганнинг кўнглида давом эттириб, фақат унинг ўзигагина мужда нарсаларни очишга туртки, мухлиснинг кўнглидаги унинг ўзи учун янги фикр. Шу маънода, бир шеърдаги мухаббат — бу минг мухаббат, минг одам ўқиса, шунча мухаббат туйғуси. Лекин маъно таниш бўлса-да, яна тўлигича айтилса, бу атиги бир шеър, холос.

«Ечилмаган кроссворд каби катаклари бўм-бўш қафаснинг. Бўм-бўш қафас қафаслар ичра чиройлиси, энг гўзали, энг...» — энг... нима? Шеърда шу «энг» ҳам бор, ҳам йўқ. Ҳис қилганга бор — унинг кўнглида ўзи уйғонади, бошқа ҳис қилганларнинг кўнглида бошқача уйғонади, уйғониш — шахсий: «Умуман, рўй бермас воқеа, Рўй бергучи менман, умуман. Мени излаб юрар моҳият...», мухаббатга ўхшаган. Ҳамма севади, лекин ҳамма бир аёлни эмас, ҳамманинг кўнглида шахсий минбари бор, яхши шеър шу минбарга тақлиф қилади.

«Ҳаёт, сен шаробсан, майсан бир сузим...» — бир сузим туйғу таъсир қилса, ҳар кимда унинг ўз тасаввурини уйғотса — шу шеър «мени излаб юрган моҳият» бўлади. Мана, бир мисол: «Кўнгил қуйиб бўлди, инчунун, ўзгачадир мазмуни дарднинг...» Бунга бошқа шеърдаги сатрлар боғланади: «Энг..., энг...» имконият чегарасидир, уни фақат шоирлар бузар».

Яна «аёлғу»га қайтсак, «излаб тополмаганим аёлғу олиб чалолмаганим чанқовуз чолиб чанқовузнинг бўғзидан қуйлар қаталаб чиқар...»

Шу ерга келганда нимадири ойдинлашади. Балки бу ростдан ҳам чолғудир — юрак чолғуси, ҳаркалай нимадир қуй бор: излаётган ҳамма нарсани: мухаббатни, эътиқодни, умуман ўйга таянч бўлган бир Туйғуни излаётган кўнгилни тушуниб эмас, англаб бошлайсан. Фахриёрнинг шеърларини ўз кўнглингда давом эттирасан, тўғрироғи, ўша аёлғу тахайюлингда бир сузим-бир сузимдан туйғу — таассурот уйғота бошлайди: «ой юзинг доғларига қараб ишгладим учаётган ру-

ҳимнинг темир қанотларига тевралар армон кўз ёшларимдан қанотлари ивиб кетган мутаассиб юрак шакарлари тўкилиб кетган янтоқнинг устида жавраб ўлтирар ва яширар қанотларини ичига эътиқод каби азонда азон йўқ хазон бор муаззин хазон»... Яъни ўша қадим чолғу чалина бошлайди; бу куйнинг тиними йўқ, узилмайди, нафас ростламайди, гоҳ теран, гоҳ юзалаб, гоҳ сўзга кокилиб, коқилганда инграб, гоҳ кўтарилиб бир сингрокда кетади, шунинг учун ҳам унда сатрнинг бошламаси, сўзнинг тиниши, одатий тўхтамлардаги катта харфлари ҳам йўқ, худди нотекис ўзанда оқаётган битта тошкндек қуйилиб келавради...

Мен Фахриёрни қўлдан бери танирдим, шеърларини ўқиганман, ўзи билан кўп гаплашганман, лекин «Аёлғу» муаллифи, барибир, менга нотаниш бўлиб чиқди янги шоир сифатида. Яна янгиликка кириб бораётган шоир сифатида унинг изланиш йўлидаги ўзгача суриниш-тойишларини ҳам сезгандек бўлдим. Менга айрим шеърлари, баъзан сўз танлашда ошикишлари шундай туюлди. Лекин у, барибир, шеърнинг шундай сакта жойларида ҳам ўзидан узоқлашмайди, сўз ясашларида ҳам навкиронлик бор — топганининг у ёғида яна нималар борлигини билишга ошиқади ва, табиийки, айниқса кўнгил гўзаллигидан шошган одам буни гўзал айтмайди, шуниси билан ҳам самимий. Яна шеър балки шудир...

Харкалаёт, Фахриёрнинг шеърлари кўнгил хуши учун роҳат қилиб ўқийдиган эмас, арғумокнинг дағал ёли тортилган камонча билан чалинадиган созга менгзайди, балки аёлғуси шудир; кўнгилни безовта қилади, тирнайди, титади, фикрнн туртади: тарих ҳақида, эътиқод ҳақида, муҳаббат ҳақида, табиат ҳақида, умуман, Уйғоклик ҳақида одамни ўзи билан ўзини баҳс қилишга далда беради. Фахриёрнинг янги шоирлиги ҳам балки шудир.

Шеърни тушунтириш қийин, бир одамнинг изоҳи — бу битта тушунча, минг одам минг хил ўйлайди ўқиганда: «Умуман, рўй бермас воқеа, Рўй бергучи менман, умуман. Кофиялар қилади таъқиб, Бўғмоқ учун шайланар бўгин. Пойлаб юрар қайдадир таъқиқ, Кўтаргизар ғоялар туғин. Мен улардан қочайин қайга? Қай жанубга кетайин учиб? Бирор кимса кутмаган жойда Тўсатдан рўй бермоқлик учун!» Шеър шу — тўсатдан бир одамнинг дилига келадиган, бошқа одамнинг дилида тўсатдан рўй берадиган! Битта мен шундай тушундим. Сиз-чи? Бунга жавобан тўпламдаги шеърлардан таассуротингиз билан ўзингиз топасиз кўнглингизда.

Албатта, тўламга сўзбоши ёзганда «энг...» деган мактов айтгингиз келади. Лекин «Аёлғу»га шу мактов шарт эмас, менингча, чунки ундаги шеърларни ўқиб-макташ ўқиганларнинг ўз иши бўлиб қолади. Сиз ҳам бир ўқиб кўринг. Мен ўқиганда шу ҳаёлларга бордим, сиз ўқиганда ўзингиздаги бошқа — теранрок ҳаёлларга борсангиз керак.

Аҳмад АЪЗАМ.

ДАРДНИНГ ШАКЛИ

* * *

Хаёт, сен шаробсан, майсан бир сузим,
Йигирма түрт йилки тўймадим, аё.
Юрар май ичинда ғуссалар юзиб,
Соқиё, айш қаён, укубат қаён?

Гоҳо тўйиб кетар севгимдан аёл,
Кўз ёшлар тўйдира — ичгум бир ўзим.
Мен сендан, барибир, тўймасман, хаёт,
Кўзинг оч, кўзим оч. Очкўзим — кўзим.

Тахир бир шаробсан, о ширин хаёт,
Сабрим косасига сени қуярман,
Ичарман кўз ёшни ичганим каби,

Тотинг унутмагай ёдим умрбод,
Сени қуяр жомим, нимкосам — сабр.
Мен унга аёлнинг исмин ўярман.

1987

ТОНГГИ РЕГИСТОН

Азон айтар муаззин минорлар,
фалон йилки,
карвонсиз саройлар ва хонакоҳлар,
бари-бари бойқушнинг мулки.

Барча ухлар, йўқсил, хотиржам,
тонг уйқуси руҳафзо.
Эгатларда чарчаган элга
ухламоқ афзал.

Кўрпаларга илдиз отади
унинг уйқуси.
Йўлбарс хайдаб кетар бир кеча
оҳуларин туйқусдан.

Ибодатга чиқмайди ҳеч ким.
Мустабид саҳар
кимсасиз шаҳарда
юлдузларга беради заҳар.

Кечани эса у
кудукка ташлар.
Кейин ухлаётган раият устидан
хокимият юргиза бошлар...

Тонг отади Регистон узра,
гумбазларга чўкади осмон.
Яна дўст бўлади тунги душманлар,
гулга айланади яна ёсуман.

Яна бир кечани тонглар отади...

1987

АКСИЛФАЛСАФА

Макон йўқ,
замон бор.

Бордир замонда
ижарага турган моддиюн авлод.

Замонга боқмаган авлод ўзидан
худо тортиб олган маконни
кайтариб беришни сўрар даҳодан.

Бироқ даҳо тангри эмасдир,
унинг қўлида
фақат ғоя бор.
Тирикчилик қилиб бўлмас ғояда.

У макон эмас,
замон ҳам эмасдир бокканинг билан.

1989

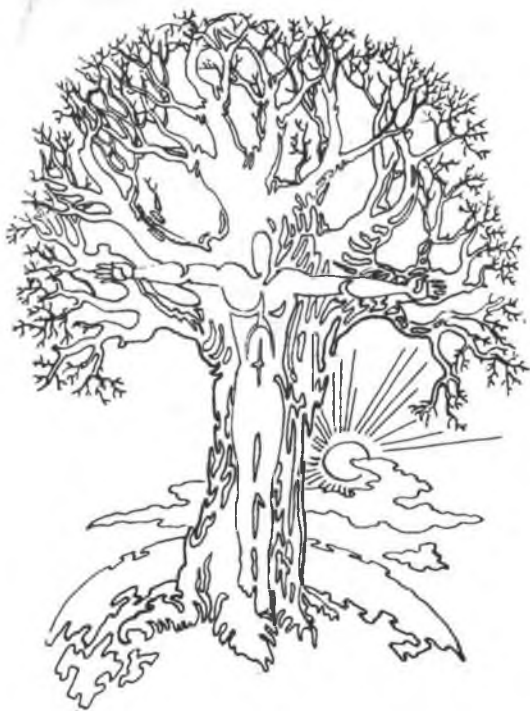

АКСИЛЭКОЛОГИЯ

Пайхон қилар одамни экин,
ташбих надур, далаларнинг ўзи бий.
Чўллар уни қувлаб боради,
ё раббий.

Одам кетиб борар,
худоларга етмайди доди.
«Қизил китоб»га уни
ёзмокка эса
йўқ экиннинг саводи.

1985

Одам тарошламоқ бўлсангиз тошдан,
тошни силанг,
имкон қадар кўргазинг меҳр.

Тошлар фақат шафкат олдида
ҳимоясиздир.

Тошга гуллар тутинг,
нимпушти гуллар —
шафқат рангидаги гулларни тутинг.

Тош, албатта, чўзар кўлини,
гулингизни олар,
кўлингизни ўпар,
йиғлаб юборади, ишонинг, шу тош.

1983

ҲУРЛИК

Ечилмаган кроссворд каби
катаклари бўм-бўш қафаснинг.
Бўм-бўш қафас қафаслар ичра
чиройлиси, энг гўзали, энг...

1984

НАҲОТКИ

Наҳотки,
пайкални
уммондан бўлак
менгзайдиган ҳеч нимарса йўқ?

Наҳотки,
шу оппоқ мавжлар остида
ётар чуқиб кетган кўҳна тамаддун?

Наҳотки,
Туркистон
Атлантида сўзининг
таржимасидир?

Наҳотки...

1988

* * *

Сени сендан изладим,
йўксан.
Эгалари кўчиб кетган уй каби
бўм-бўш турибсан.

Фақат ташландик уйда
эсдан чикиб қолган мушук мисоли
кўксингни ичдан
тирнар бир нима...

1990

КУТАЁТТАН ОДАМ

I

Гунох эрур эндиги соғинч,
Гарчи соғинч соткинлик эмас.
Хиёнат ҳам эмас бу соғинч,
Демак, менда гунох йўк, демак...

II

Соғинч менинг Ватаним эрур,
Қароғингдай мўъжаз бир Ватан.
Энди унинг чегарасини
Мен бахтлардан қўриб ётаман.

Агар соғинч фукаролигин
Қабул этмоқ қасдида атай
Бирорта бахт бахтимга қарши
Чегарани бузса дафъатан,

Мен азалий удумга кўра
Шафкат қилмам у нобакорга,
Қиладурман уни сазойи,
осадурман ваёки дорга.

III

Кутаётган одам кутмас ҳеч қачон,
унинг кўзлари
ямлаб ташламайди
ташрифи кутилган одам йўлларин.

Кутаётган одам бешафқат,
зиндонга ташлагандай
кутган одамини солар ёдига,
ёинки
тушларига камаб қўяди.

Ва сўнгра
эсидан чиқариб юборар
қамоқ муддатини ўтаб бўлган
махбус эркка чиққани каби,
эсдан чиқиб у тўппа-тўғри
кутаётган одамнинг қошига келар.

1989

ЭКОЛОГИК ШЕЪР

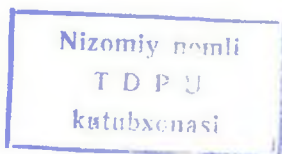
Дарё,
сени қандоқ чўмилтирамиз,
қайда ювинарсан, булғанчик дарё?
Хаммомга олиб борайинмикин,
кайнок сувдан қўрқармисан ё?

Лойқам менинг, булғанчим дарё,
елкангга совунлар суриб қўяйми?
Елканг қани, беяғрингинам,
елканг йўқлигига қўяйми?

Дарё,
сен заҳар ичгансан, хастахонага
олиб бормокликнинг ўзи бир ғурбат.
Шаҳар-ку нотаниш, қишлоқда эса
бир хастахона бор ва у ҳам тирбанд.

Дарё,
имтиёзлар гувоҳномаси
сенда йўқ-ку?
Навбат сафлари харёк.
Дўхтирларга навбатда туриб
қуриб кетмасмисан, касалманд дарё?

1985

928 026

ХОТИРА МАШҚИ

Сен шеърни қўй, шоирларни қўй,
Қўз ёш — малол, муҳаббат — маҳол.
Сен қасд эмас, қасосингни суй,
Сен яхшилаб нафратни ёд ол.

1988

Умуман, рўй бермас воқеа,
Рўй бергучи менман, умуман.
Мени излаб юрар моҳият,
Қолини излаб юрар бегумон.

Қофиялар килади таъкиб,
Бўғмоқ учун шайланар бўғин.
Пойлаб турар қайдадир таъқиқ,
Қўтаргизар ғоялар туғин.

Мен улардан қочайин қайга?
Қай жанубга кетайин учиб?
Бирор кимса кутмаган жойда
Тўсатдан рўй бермоқлик учун!

1989

Қўлларим бўм-бўш.

Қўтармокчи эдим бошимга сени
шу қўлларимда.

Энди бўм-бўш қўлларимни
бошимдан баланд
қўтаролмай яшаяпман.

Бўм-бўш қўллар оғирлиги.

1988

СУЛУК

Даҳога талпинма, даҳодан талпин,
Маънисин унутма қадим оятнинг.
Даҳолар — жодугар, ғоялар — фолбин,
Кўзларин боғлайди инсониятнинг.

Қўлларида тутгил устоз ҳаётнинг,
Сифинчга — сифинчдан — бошлагин, қалбим.
Тазарруъ тозартса бизни, шоядким...
Кўхна туркуларни шивирлар лабим.

Куфрдан излабон Ҳақнинг висолин
Ҳарис ғояларга таланган устоз
Ортимдан эргашар шогирд мисоли...

Яна тупрок бўлар алданган ақл,
Шамоллар рух бўлиб қайтажаклар боз.
Дардларим кийина бошлайди — шакл.

1989

АРАФА

Деворга осиглик килич
занглари́ни тўка бошлади.

Яраклай бошлади тўсатдан
янги ой шаклида.

Лекин девор кизил эди.

1990

* * *

Кимнинг жилмайишин олдим ўғирлаб,
Кимнинг табассумин тортдим юзимга?
Бегона табассум сифмади, зўрлаб
Тортавердим уни лекин ўзимча.

Фалокат кўргазди шунда буй-энин:
Бир чети йиртилди табассумнинг «шарт».
Сири фош этилган жосусдай мени
Бехос таниб қолди излаб юрган дард.

1986

Хиёнат қилолмас ҳеч ким пулчалик.

Дўстлик бўлиб туюлар, ҳатто,
ғанимлар душманлиги
душманлиги олдида пулнинг.

Қирқ газли шамшир билан
кесиб бўлмас пулнинг бошини.
Дарвоқе, пулнинг боши йўқ,
унга бош бермаган қизғанчиқ эгам.
Йўкса, сал инсофга кирармиди у,
ўйлаб кўрармиди...

1985

Вакт бизни кўнгилчан кишдан айирди,
хаммаёқ қор эди, юмшок ва гуртук.
Момиқ поёндозда юрган шоҳ каби
биз қорни тепкилаб бемалол юрдик.

Бу ёғи баҳордир, баҳор бешафқат,
ҳатто йўлакларда қизғалдоқ унар.
Энди яшаб бўлмас гулларни тонтаб,
бош билан юрмоқни қилмасак ҳунар.

1987

ЗЕРИКАРЛИ ШЕЪР

Сиз билан бахс қилмам, Демосфен,
хотирингиз жам бўлсин, тақсир.
Ўзни оқламоқчи эмасман,
сўз ҳам менга эрмак эмасдир.

Оқлик фариштага ярашар,
деворларга ярашар оқлик.
Сўзамоллигига яраша
оқ бўлишга сиздайлар ҳақли.

Лашкар бўлган сўзлар сиз учун,
енгиб берган рақибингизни.
Не бахсларда улар шон қучиб,
кўтаришган бошига сизни.

Мен эсам, мен сўзларни бошга
кўтараман...
Ўзгадир мақсад.
Балки, шундан йўриғим бошқа,
балки, шундан мағлубман аксар.

1988

* * *

Баҳор ҳеч нарсани эсдан чиқармас.
хар сафар гул кўяр
хар бир қабр пойига.

1988

Сенда айб йўқ, биламан,
кетмоқчи эмасдинг қошимдан.
Сени авраб олиб кетди йўл,
лаганбардор йўл.

1988

Сиз уни кўкларга кўтарманг бунча,
нима ҳам киласиз гуноҳга ботиб?
Сабри чидамайин учгунча,
исташиб парвозни,
учаман до-оо-дд, деб,
Заминга қайтолмай юрганлар озми?

1985

Йиллар ўтди.
Шоир айтмоқчи:
Муҳаббатнинг сочи оқарди.
Қўнгил куйиб бўлди,
инчунун
ўзгачадир мазмуни дарднинг.

Энди, хатто, ҳеч қачон, ҳеч гап
бўлмагандай ўртада худди
қариб қолган муҳаббат ҳақда
сўзлаш мумкин бемалол, жиддий.

1986

КУЗГИ ШЕЪР

Турналар қўшиғи — энг маъюс қўшиқ.
Ундан-да мунглирок куйлаши мумкин
факат шоирлар.

Хазонлар шитири — энг сўнгги товуш.
Навбат — шоирларга!

«Энг..., энг...» имконият чегарасидир,
уни факат шоирлар бузар.

1985

КУЗДА

Сариклик — тош ранги,
ялмоғиз тошининг.

Оғирлаша бошлар япроклар —
тош рангига ишқибоз улар,
тошларнинг ёнига тушгиси келар.

Ўғлининг, шаҳарга кетаман, деган
хархашасин тинглаётган онадай
безиллаб турибди дарахт.

Ваҳолонки, ҳар қандайин тош,
хатто, кўнгил учун ҳам
япроклар ўрнида осилиб
турмас ҳеч қачон.

1983

ШАККОК ТОШ

Сиртига сув юктирмаган тош,
Сен шаккоксан.

Гапнинг рости-да.
Неча йилки, қуруқ ётибсан
Оқаётган қўз ёш остида.

1986

КЎРГАЗМАХОНАДА

Биз деворга, ром остига
ўтган кунларни осиб қўямиз
(ром очиб чиқади бизни).

Сўнг осифлик ўтган кунларни
томоша қилишни яхши кўрамыз.

Томошага кетган вақт эса
кўчага ҳайдалар.

Боиси:
ҳеч қачон томошабиндан
чикмас қахрамон.

1985

* * *

Мухаббатнинг кўйлаги оқдир,
уни ҳар тун тушларимда киясан.
Ўнгимда эса...
тошнинг оқлигига қараб йиғлайман.

1987

ТАДБИРКОР ОДАМ

I

Энди мен бошқатдан бошлайман
барини, барини, барини.
Кўзларимдан юлиб ташлайман
ўсиб кетган нигоҳларимни.

Ўзгартаман дунёқарашни,
ташаббуслар билан чиқаман.
Оқизмайман беҳуда ёшни,
кўзларимга пахта экаман.

Хар йил уч юз олтмиш беш карра
ҳосил олиш мумкин дир кўздан.
Ўз ҳолича ўсар, у зарра
заҳмат талаб этмайди биздан...

II

Мухими шу: оғзим тикилган
сўрамаслик учун сиздан қарз.
Кўзларимга пахта экилган —
шундай гўзал бизнинг ҳаёт тарз.

Мухими шу: қарзларга ботиб,
юрмам емакка нон ахтариб.
Тирикчилик қиламан сотиб
кўзларимдан чиққан пахтани.

1989

ХАВОТИР

Вакт саҳроси.
Кетиб бораётган тоғлар қарвони.

Бурнидан ип ўтказилган
тоғлар қарвони.
Ортига ўгирилиб қаролмайдиган
тоғлар қарвони.

Дарвоқе, юк:
тошларни келажакка
ташиб кетмоқда тоғлар.

1986

БАҲОРГИ ҲИЖРОН

Бойкуш, бокма, кўзларингни юм,
Биласан, йўқ хароба деган.
Демак, энди, демакки букун
Сабаб йўқ сен қувонадиган.
(Юрагимни оламан қўлга...)

Хароба деб мени кистама,
Бу қуз эмас, бир парда паст туш.
Бу баҳордир, атроф гул, чаман,
Кетгин, бевақт ташриф қилган қуш.
(Яшираман ортимга уни.)

1985

МАНЗАРА

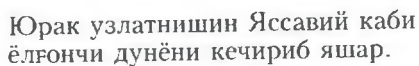
Баҳор-да.
Тошни қўқартгиси келади ҳатто,
яшил байроқ қўқартиргиси
келар унинг минорага ҳам.

Баҳор-да.
Қаҳри келса, қаҳри қўп ёмон.
Қўқармаган не бўлса,
унинг нафратига бўлгуси дучор.

Булутли кун.
Қўқармаган минорани
осди булутга,
олиб қўйди остидан ерни.

Булутга осилиб турар минора.

1984

Юрак —
Усмон Носирга
хаётлигида
берилган яккаю ёлғиз мукофот.

Юрак қушдир.
Кафас билан бирга туғилган
қуш.

Патларини қонга ботириб
шеърлар ёзар **ОЗОДЛИК** ҳақда.

1987

Шаънингиздан ўзга бир шаън йўқ —
Куйланмаган, мақталмаган шаън.
Лол этасиз бир сиз ҳаммани
Гулдайин пок шаънингиз билан.

Қушиқ, ҳатто, шеър бўлса ҳамки,
Айтиб бўлмас, йўқ, шаънингизга.
Оқ қўйлакка теккан доғ каби
Ярашмайди мақтовлар сизга.

1986

* * *

Бахтиёр бўлишим мумкин эмиш,
Шундай ёзилганмиш пешонамга.
Лекин мен
ўқиёлмадим
ўша ёзувни.

Кўзгуга қарадим.
Пешонамга ёзилганлари
тескари кўринар эди кўзгудан.

1988

ЎЗИҚ

(овоз чиқариб ўқимаслик шарти билан)

Гулнинг косасига куйиб ичар Вақт
мени лиммо-лим.

Жоним қурбақага айланади:
ВАКҚ!

Ким,

девмикин, жонимни қирк фариштага
нимталаб нонушта хозирлаётган.
«Карнай бўлсин иштаҳа».

Ой эса ботган.

Ботқоқларга ботиб қолган Ойнинг оёғи,
каталайди нилуфар.

Юлдузлардан шуълалар соғиб
унга ичиради парилар — куффор...

Нилуфар кўйлагин бозорга солар,
Тангасин санайди сув парилари.

Бозорга айланар Солор,
Тун — ярим, ярим тун, тун — ярим...

Нилуфарнинг кўйлагини сотиб олгани
Ёсуманнинг нафақаси етмайди.

Қолган
гулларнинг матоҳи ўтмайди.

Хасаддан куйиб,
корни оғриб қолган сабурлар
тувакда ўтириб чиқар тун бўйи.
Минг йилда бир гуллайдиган қуманжир
жабрдийда...

Унинг тиконига бўлмас харидор
кирпи — Ван Гог (эссиз) —
соч-соқоли пахмок чолдевор
қулоғин кесиб,
юборади кунгабоқарга.

Кунгабокар бокмас қайрилиб.
Тонг — чолдевор оқарар.
Айрилик, айрилик, айрилик...

Вақт мени ичади, ичади,
боши гир айланар, айланар.
Бу кеча, бу кундуз кечади,
най-на-най, най-на-най, най-на-най...

Ҳаво ун^{ун} тортади — худо беҳабар! —
сархуш вақтнинг бошида.
Буғдойини тортиб олар.
Табарий
тарих битар ғорнинг тошига.

Тарих — гуноҳлар — турнақатор.
Ёзиққа термулар кўр(савод) сичқон.
Девнинг харамидан қочган қурбақа ҳам
ғорга келиб битикларни хижжалар, не тонг!..

Тўзғиб кетар асрлар —
қасирға.

Ғор кетади ўрнидан туриб —
кудук.
Қулоғига симоб сингари эриб,
қурбақа дудук-
ланиб ўқиётган тарих сингади:
куррр,
куррр,
куррр...

...Дедал учиб боради,
дедалуслар термулар.
Икар учиб боради,
«икарус»лар ўрмалар.

Паровозлар бари
пишкирар тутаб.
ғилдирақларин
хикичок тутар,
и-и-к-карр,
и-и-к-карр...

Қарғалар
қарғанар:
каррр-и-каррр,
каррр-и-икаррр...

Ҳаммининг кўзи осмонда,
Осмонга тикилар йилқилар...

Нега учмас зарғалдок,
нега қарға қарғанар?
Қайда қолди Марғилон,
қаёнларда Фарғона?

Икаррр.
Халойик
осмонга кўз * тикар.
Малоик

кўринмас. Икардан бошқа
учаётган бир кимарса йўқ.
Бургут қани? Қашқал-
докқа тегдимикин ўқ?..

Халойик лол боқади
қўл узолмай ёқадан.

Қанотлари қирқилган
сандувочлар чирқиллар.

Уялари кетмоқда ёниб,
сув таший олмас.
Қизилиштон иштонин
бўяб олган яшилга...

Қарғалар
қарғанар:
каррр-и-каррр,
каррр-и-икаррр.

* Кўзларим сўйлашни ўрганди,
энди зарурмикин менга бу тилим?

ба
Сулаймон наси истаб келади
хат
раззоқ қарғаларнинг ортидан.
Лекин элаги
қарғишларга тулар ёрти кам:

каррр-и-каррр,
каррр-и-икаррр...

Девор — қар,
эшитмас.
Кудук — ғор,
бешиқмас.

Бу ерда моялар
етмас вояга.

Шу ерда узилар ривоят,
ривоятлар этади давом.
Ёзиқлар — гоҳ сура, гоҳ оят,
қулоқ тутар сичконлар — авом.

Кунгабоқар қулоқни тунда
ғор — кудукқа ташлаб юборар.
Қамиш униб чиқади ундан,
ё раб...

Бозингар ютган қилич сингари
кудуқнинг бўғзига қамиш қадалар.
Чўпон йўқ битта най ясаб олгани,
қишлоққа қайтмади ҳали подалар.

Хотамни синагани
Аржуна
шаҳид бўлган Синадан
қуруқ қайтар ўтинчи чол
бол-
таси хуржунида.

Саройда ўтин йўқ, Каъбада — санам,
бутларни синдирган Иброҳим — осий.
Осий бўлсанг, мабодо, сен ҳам,
Ҳақ ўзи ёрлақасин.

Намруд
амри:

— Ўтда куйдирилсин осий Иброҳим!
Кудукдаги қамишни
ўриб келар роҳиблар.
Қурбақа Билғамишни

уйғотади — уйғонмас сира.
Ўзи сув келтирар Намруд ўтига.
Ўт гурламас, гуркирар
Хадича момоннинг ковак тутидай.

Камишлар гул бўлар, бако гуллари
(қурбақа — Афлотун),
илон ташиб кетар уларни,
Билғамиш — ғафлатда.

Худолар ғафлатда қарийди.

Илон пўст ташлар —
ёшараётган орийни
ташна
қилар осий қон,
алъамон!

Фиръавннинг тобутидан ўрмалаб чиққан
илон
куёшнинг белига чирмашар.
Пуштини сўради,
лак ва лак ўғлон
белларидан сидрилиб тушар.

Гўрлар қисир — Ватан хароба —
тупрок тортар ўйиқ кўзига.
Тортилмайди ароба.
Илон пуштни суртар юзига.

Парига айланар, у бир парирўй,
шоҳнинг ишқи тушгудай.
Эртан тўй бўлади, базми Жамшид тўй.
Хоҳлама, худой.

Худо хоҳлар, келади кирон.
Қалдирғочлар сотилиб кетар.

Ариларнинг тиллари бийрон,
тар-
танакнинг оёғи фалаж —
улов.
Сибирларда қолиб кетар, ё фалак! —
юракдаги маъжусий олов.

Оловга исинар набийлар қабиласи,
валилар,
ходийлар,
солиҳлар,

олтин қазиб чарчаган —
зулфигори белкурак Али,
шамшири чўкич Темир,
дошқозони аравағалтак Яссавий.

Искандар *лар тулпор — тобутин
миниб ер остига кирар,
совути
совийди тупроқ ўрнига,
кўз ўрнига ўйилар чиғаноқлар,
бош чаноғи
оёк бўлар мустабиднинг қўлида.

ут
Оёқ тўла қонга ботар унинг мур лари — ол!
ид
Заҳҳоклар улийди,
мияхўр шоқол.

Манқалда хотира пиширар Зардушт,
боласининг миясин чакиб...
Набийлар — фарзандкуш, уммат — падаркуш,
хотира очлиги қилади таъқиб.

* Шохона тобутдан ташқари
чиқазилган жаҳонгир қўли,
ибрат эмас, туюлар менга
унинг сўнгги найранги бўлиб.

Садакага чўзилган қўлни,
вожабким, соддадил авом,
ўтса ҳамки минг йиллар,
бизга ибрат қилиб кўрсатар ҳамон.

Урён Одам Атонинг
занжир ўтказилган бурнидан
лаззат симиради аёёнлар,
чаёнлар.

Илон кийиб кетган пўстинини,
анжир тортиб олган авратпўшини.
Пиймасини ўзи берган қуёш — дўстига.
захга бериб ётар тўшини.

Бор бисоти таланган
Одам Ато — каландар.

Гина эмас, соғинч * бор
унинг ашуласида.
Мутойиба, ўкинч бор.
Йиғлагинг келади, гоҳи куласинг:

«Вактнинг боши — ёрғучок,
Вактнинг боши тегирмон.
Ўтин тердим бир қучок,
Ҳаво, ёпиб бергин нон...

Нон қил десам, қуюк қилар,
Ош қил десам, суюк қилар.
қўйдим хотиннинг дастидан...»

Ҳаво ун тортади,
Ҳаво ун тортади...

1991 — 1996

* Таҳрир қилиб бўлмас соғинчни,
қўчириб ҳам бўлмайди окка.
У — варағи йиртилган китоб,
у хамиша муҳаббат ҳақда.

Соғинч бахтмас қўниқмоқ учун,
сабр ҳаммас, зар бўлса тағи.
Соғинч асли видодан сўнгги
қутмаётган одам эрмағи.

УЧ БИТИК

1

Дарахтланар узлатгир боғлар,
Адирларда яшил издиҳом.
Юракларда ишқланар доғлар,
Мушибатлар арир — куз деган...

Майсаларнинг киёк тилида
Тошлар эрир новвот мисоли.
Михларни суғурар қўлидан
Масих баҳор шаҳид Исонинг.

Қўзигуллар қуёшни эмар,
Илон каби изғир печаклар.
Ялангоёқ турар — бой эмас —
Пуллариға куйган чечаклар.

2

Борлиқ — матал, йўқлик ҳам — матал:
Гиёҳлар — эрк — тўшалган гилам.
Гуллаб ётар шу мўъжаз Ватан
Қўллардаги кишани билан.

Етказса-да шохга жарчилар
Ўйламасдан айтган ҳар сўзни,
Бегонадир тасарруф гарчи,
Бахтиёр сезасан ўзингни.

Бахт — муҳаққақ, қайғу — омонат,
Муҳаббатинг, гарчандки, осий.
«Фажр» ўрнига гарчи тумонат
Қалдирғочлар ўқийди «Ёсин»...

3

Хиёнатни билмайди баҳор.
Чилвир сочли қиз каби маъсум.
Бунда мавжуд ҳар битта оҳанг
Айрилиқлар янглиғ муттасил.

Баҳорники эмас айрилиқ,
Баҳорники эмас бу видо.
У ғамингга боқмас қайрилиб,
У бахтингдан қилмагай жудо.

Ҳеч ким билан иши йўқ унинг,
Ўз холича гуллаб ётади.
Сен баҳорга тош отган кунинг
Дарахтлари куртак отади...

Унинг сенга хизмати холис,
Тушларингни Ойга ичирар.
Бахтга қарши, ўнг келиб қолса,
Ижобати учун кечирар.

Хиёнатни билмайди баҳор...

1991

ИМКОНИЯТ

Имконият — дастёрим менинг,
югурдагим — имконият.

Хар куни кўзимни очишим билан
ўсиб кетган умидларимни
киртишлаб кўяр.

Армонларни суғорар хар кун.

Дон сепеди хижрон қушига.

Лекин хар замон
ақл ўргатади у аблах менга:
— Ойни этак билан ёпиб бўлмайди, —
дейди масалан.

Менинг жоним чиқар.
Шунда у лаънатига
ёдлатаман шиорларни,
токи у ўргансин ушбу замонда
яшашнинг маъниси мақолдан эмас,
шиордан иборат эканлигини.

Ойни этак билан ёпишни бизга
мақол эмас, шиор ўргатар.

Демак, мақол эмас, шиор кенгайтар
Имконият имкониятин.

1985

БАХШИНИНГ СЕВГИСИ

(XIX аср)

Сангжумон элида Раҳимбойнинг Махфират исмли бир хурлиқо қизи бор эди. Кўнгилнинг кўзи кўр эканки, мўйлаблари эндигина сабза уриб келаётган Собир бахши ўзидан 2—3 ёш катта шу хурликони суйиб қолибди. Лекин у бой-бадавлат хонадоннинг қизи эмасми, шу ялангоёқ мени ўзига тенг кўрдими, шу ҳали она сути оғзидан кетмаган гўдак менга кўнгил қўйдими, деб гапни узиб юбормоқчи бўлибди.

Бахши зоти ўр бўлмайдими, барибир, ўз билганидан қолмабди, хурликонинг қўлини сўратишини қўймабди. Қиз ҳам, йўқ, дейишдан чарчамабди.

Кўнгил кўр бўлса-да, нозик бўлади, ўр бўлса-да, нозик бўлади. Кўнгилнинг ёши, кўнгилнинг қариси бўлмайди.

Қуйгани қўшиқ бўлибди, суйгани қўшиқ бўлибди бахши шўрликнинг.

На кўргулик тушмиш менинг бошима,
Қон йиғладим, дунё чўмди ёшима,
Ёр, юрагинг Сангжумон тошима,
Нечун ёшим сен қатори бўлмади?

Октов ёкдан от дупури келади,
Даралари гумбурларга тўлади,
Паризод, бу сенинг совчинг бўлади,
Нечун ёшим сен қатори бўлмади?

Ёшим дарёсига чўкиб бораман,
Дардимни сен эмас, тошга ёраман,
Энди бир вужудмас, минг бир пораман,
Нечун ёшим сен қатори бўлмади?

Кўнглимдай совийди тунлар тупроғи,
Қўқсимга ботади Ойнинг ўроғи,
Қошингдай кародир зулмат сўроғи,
Нечун ёшим сен қатори бўлмади?

Ғаним йўқ, юрак — ишк калъаси ваёрон,
Сўроқдай эгилдим, эгилдим ёмон,

Энди мен сўрокман. Жавоб йўк замон,
Нечун ёшим сен катори бўлмади?

Сен кетарсан ўзгаларга ёр бўлиб,
Мен қоларман бунда зору зор бўлиб,
Бир дунёмас, икки дунё тор бўлиб,
Нечун ёшим сен катори бўлмади?

Тақдирлари қўшилмаган экан, қизни тўю томошалар
билан ўзга юртга келин қилиб олиб кетишибди.

Собир бахши қуйиб-қуйиб, қуйлаб-қуйлаб қолавери-
ди.

Қунлар ўтибди, ойлар ўтибди, йиллар ўтибди, лекин
қайтиб бошқага қўнгил қўёлмабди.

Бахши-да, қартайиб қолганига қарамай, давралар-
нинг гули, йиғинларнинг булбули бўлиб юраверибди.
Бир қуни ундан ёлғизлиги сабабини сўрсалар, қўнглига
қўл солиб кўрсалар, дўмбирасини тиринглатиб, йиғин
аҳлига қаратиб, бир сўз деб турган экан, яъни будир:

Юрак экан, юраклигин қилди-да,
Нотенгига қўнгил қўяр бўлди-да,
Омад экан, ўзгаларга қулди-да,
Мен қуйганим етар икки жаҳона.

Болаларим, мендай ҳеч зот қуймасин,
Нотенгига асло қўнгил қуймасин,
Мухаббатнинг насибасин қиймасин,
Мен қуйганим етар икки жаҳона.

Не алпларни ишк тахтига ўтказдим,
Қуйлай-қуйлай муродига етказдим,
Ўзим бўлса, умримни тоқ ўтказдим,
Мен қуйганим етар икки жаҳона.

Тенг тенгини топса, қандай яхшидир,
Ёр вафолар бўлса, асли бахт шудир,
Сизлар қуйманг, қуйган Собир бахшидир,
Мен қуйганим етар икки жаҳона.

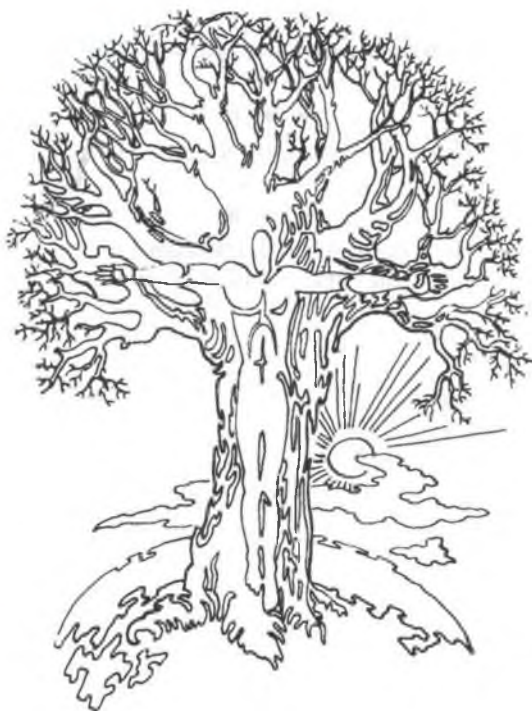
Иттифоко, шу йиғинда Махфират момо ҳам бор
экан. У бахшини танибди. Овозидан-да. Шу кеча у
ўтмишни эслабми, бахшининг ўзисиз кечган ёлғизлигига
раҳми келибми, ишқилиб, тун бўйи йиғлаб чиқибди.

Биз бахши эмасмизки, уларни муродига етказсак...

* * *

Қорни бирор марта тўймаган шу Йўқ
зарбофт тўн хакида ўйларми сира?
Ва ҳечса мингямоқ жандасини у
тескари киймоқни ўйлаб қўрарми?

1989

БЕЖАВОБ ДУНЁ

Кўзларим сўйлашни ўрганди,
энди зарурмикин менга бу тилим?

* * *

Ўз-ўзига маҳлиё одам
кўзгу денгизига ўлганда чукиб,
собик хусни йиғларми
унинг жанозасида?

* * *

Тушларимдан чиқарми мен севган аёл?

* * *

Йиғи, сени қандок кулдирай?

* * *

Нега байроқдай хилпирар
бўм-бўш енги собик жангчининг?

1987

ОЙ ҲАҚИДА РИВОЯТ

Бир вақтлар у қуш эди —
хумо.

Бошлар ҳам бор эди у қўнадиган,
бўйин ҳам бор эди — қилғулик тумор.

Бир кун уни тутиб олдилар,
бошчасини узмадилар, йўк,
кесмадилар у қўнган бошни,
хонумонин бузмадилар, йўк.

Солмадилар, ҳатто, қафасга,
ундан тухум сўрамадилар.
Тортмадилар гўштини сўйиб
султон учун тамаддига.

Уни тутиб оёқларидан
патларини чархга тутдилар.
Қушнинг танасидан тиркираб
қонлар оқишини кутдилар.

Қон окмади. Пулат патларни
чарх кукундай тўкиб ташлади.
Чархланган хумо
Ойболтадай ярақлай бошлади...

1990

Бизлар узок чекиндик олға,
Енгавердик... мағлуб бўлгани.
Енгиб бўлдик, мағлубмиз энди,
Гуликаҳқаҳ йўқдир кулгани.

Пахта эса, пахта кулмайди,
Маймун эмас йиғлагани у.
Хушомадлар келмас қўлидан,
У — шаҳаншоҳ, бадқовок мангу.

Тишларини вақт кокиб олган
Бадсиёк бир мўйсафиддир шох.
Ўз-ўзидан аёнки, демак,
Тишникимас, кўзники бу оқ.

Ҳеч вако йўқ пайкалдан бўлак,
Куздан бўлак ҳеч нимарса, оҳ!
Пахта эса юткизиқ учун
Далаларга тикилган байрок.

Бош ўрнига кўл берди бизга
Ватан манфаати учун худой.
Қўнди ҳайкалларнинг бошига
Бошимизни топмаган ҳумой...

1986

Тун кечар, кун кечар,
бу юрак хун кечар,
мунг кечар — гунг кечар.
Ойнинг гуноҳи бор,
ойнинг савоби.

Қароқлар — кароқчи,
нигоҳлар — алдоқчи,
ишқ — хато, ишқ — ҳақчи.
Ойнинг гуноҳи бор,
ойнинг савоби.

Севгани фармондир,
алдандим — армондир,
зормандир, хормандир,
Ойнинг гуноҳи бор,
ойнинг савоби.

Тушларим қонайдир,
ичаман — талх майдир,
мен севган гул қайда?
Ойнинг гуноҳи бор,
ойнинг савоби.

Муҳаббат — айдаҳор,
юрак ер ҳар баҳор,
адодир у наҳот?
Ойнинг гуноҳи бор,
ойнинг савоби.

Кўнгил фазосида,
кўнгил қасосида —
кўнгил қазосида
Ойнинг гуноҳи бор,
ойнинг савоби.

1999

• • •

Ёлғизликни кияман.
Ёлғизлик — урфим менинг.

Бироқ уни мен
кўзларни куйдирмоқ учун киймадим.

Ёлғонлар ялтираб турганда,
айниқса,
хушомадлар кийганда ипак,
ёлғизлик — ҳақиқатнинг
ночор кийган одми кўйлаги.

1988

ИЛОНГА ҚАСИДА

Илон —
дунёдаги энг кичик,
уzunлиги бир қулоч дарё.
Таассуфки, ҳеч ким буни
Гиннес китобига рақам этмаган.

Оқиб кетаётган илон узунлигини
ўзи билан олиб кетар ҳамиша,
йиғиштириб кетар ўзини,
беҳуда чўлларга қараб окмайди.

«Сиёсий иктисод»дан
бирор соат сабоқ олмай туриб ҳам
иктисодни билади илон.

Ифлослантирмайди сувини,
лекин унда чўмилиш хавфли.

Илон ўзанинн ўзи белгилар...

Илон — қарлуғоч тилинда
ёзилган бир мисра шеър.
Мен уни ўқий олмадим.

1988

ОНА СОҒИНЧИ

Кўзлари тўрт бўлган онам ёнидан
Томларга югуриб чиқар қизғалдоқ
Менга йўл қарайди уйнинг тоmidан.
Тўрт қиблага туташ йўл. Бари — алдоқ.

Шамоллар юлкийди кўйлақларини,
У томдан тушолмас менга йўл караб.
Онамнинг сочида соғинч қарийди,
Хувиллаб ётади менсиз тўрт тараф.

Онам кўзларига қарай олмаган
Томонлар юзига деворни тутар.
Ариқлардан оқиб келган олмалар
Қизчамнинг қўлларин соғиниб кетар.

У ҳали билмайди, дунёда унинг
Қўлларин соғинган олма борлигин.
У ҳали билмайди, қишлоқда кунин
Бувиси йўлига интиқ, зорлигин.

Тош тушган сувдаги ҳалқоблар каби
Қиблалар қизғалдоқ кўзидан қочар.
Сўфи бўлолмаган тўрғайлар — набий,
Менинг келмасимдан фол, ромлар очар.

Шу фолни ёлғонлар қилмоқлик учун
Қишлоққа талпиниб яшайди кўнглим.
Мен бир кун қайтаман, келарман кўчиб.
Онамга қарашгин, қизғалдоқ синглим.

1991

АХЛОҚНИНГ ПАЙДО БЎЛИШИ

Парвардигор қўлларига яширган
бир нарсани бандасига кўрсатди.
Бу эс эди,
таниди одам.

Ва бошини урмоқлик учун
девор тиклай бошлади.

1988

ДУНЁСИМА

1

Гуноҳлар кун-бакун ўсадир.
Бугдой ўғирлашдан бошланган гуноҳ
букун Хиросимадир.
Замин гувоҳ, замон гувоҳ...

Гуноҳлар ўсмоқда, ўсмоқда улар.
Оғирлашаётган Заминнинг вазни
энди бир ҳўкизга оғирлик қилар.
Ўсаётган гуноҳлар вазмин.

Гуноҳлар аёлни пахтага ҳайдар,
Гуноҳлар — пахтанинг тарозибони.
Аёлнинг вақти йўқ. Бизларда Ойдан
бўлак ҳеч ким рақс тушмас «Оразибон»га...

Гуноҳлар ўсмоқда,
ўсмоқда улар.
Улар ҳам дев каби, аждарҳо каби
болаларни еб кун қўрар.
Келажак бурқситиб чекмоқда жабр...

2

Синдиринг минг йиллик таассубларни,
гуноҳларга ҳайкал қўйинг, одамлар,
улар асраб қолар кўпларни
фано сари сўнгги қадамдан.

Тошга айлантинринг гуноҳингизни,
тош гуноҳнинг кўзларин ўйинг,
иктисод қилинг кўзни,
яхшиликка асраб қўйинг.

Келажакни кўрмасин
гуноҳлар токи,
токи улар омон юрмасин,
имкон топинг,
имкон топинг.

Дунёсима,
алҳазар, Дунёсима!
Гуноҳларга ҳайкал қўйинг...
Эҳтимол, мен осийман,
аммо ҳаёт қалтис ўйин...

1987

XX АСР ОДАМИ

Тўхтадим.

Кўланка йўлимни тўсар,
Наҳотки, бу ўзимнинг соям?
У лаҳзама-лаҳза ўсар,
Дам-бадам каттарар

тун каби ғоят...

Олд — зимистон. Юриб бўлмас.

Хайрона турдим,
Ортга қараб (муздай тер босди танимни),
Қувиб келаётган юракни кўрдим,
Юрак ўзимники эди.

Танидим...

1990

Менинг вазифамга кирмайди шеърга
Тикилинч шаҳарда уй топиб бермоқ.
Урхо-ур, оломон тўпланган ерга
Кирмасман шеър учун мен қилич сермаб.

Агар халқ олдида, жамоат жойда
У шакл киймаса, менда не гуноҳ?
Тўғри, у оқ эмас, тушмаган Ойдан
Оёқларин узати-иб шундок.

Ҳозир замон бошқа, даврлар бошқа,
Ўзи учун ўлади етим.
Майли, бошларини урсин у тошга,
Йўқдир ундан тилим кисиклик ерим.

Унинг бурчин ўтамасман, хулласи калом,
Мана, чўкса, дарё, учса, осмон.
Дорнинг оғочига бермасман салом,
Қўйинг, шеър ўрнига сиз мени османг...

Сўйлаганим — изҳор, баёнот эмас,
Гарчанд дилимдагин айларман баён.
Изҳор шеърларимга хиёнат эмас,
Гарчанд ёзиқларим худога аён.

1990

КУЗ ЁМФИРИ

булут билан ёмғир иккови ҳамкасаба айниқса кузда
бирок ёмғир тўкилмагандай хазонлар ҳам ёғмас ҳеч
қачон таҳрирталаб ўхшашлик бор булут билан ёмғир
ўртасида шу лаҳзада гужум соясида шеър ёзаётган
шоир булут кўланкаси ва йўлбошчилигида йўлга
чиккан пайғамбарга ўхшайди жуда лекин шоир кузги
ёмғирга ўхшаб баргрезонга тақлид қилмайди ёмғир
хазонларнинг ҳолини кўриб мунғайиб олади дафъатан
сўнгра баҳордагидай шовуллаб эмас эзилиб эзилиб
ёғади шўрлик ким билади дейсиз балки у ҳам суяк
сураётгандир яратилажак одам атонинг тупроғига ўттиз
тўққиз йил ёққани эсига тушгандир эҳтимол унинг
ёмғир шўрлик тушган кузнинг аробасига хазонлар
қўшиғини айтмасдан иложи йўқ энди эзилиб шоир
чикмас куз ёмғиридан

1990

ТИНИШ БЕЛГИЛАРИ

нукта тиниш белгисимас сиз ўйлаганча шоир айтганидай ўлим ҳам эмас у арқондир бир учидан кўринаётган таранг тортилган арқон

ундов эса дор устида лангарсиз томоша кўрсатаётган дорбоз у ўзига шу қадар ишонадики мувозанат сақламок учун қўлларин ёзмокни эп кўрмас ҳатто

сўроқ белгиси дордан пастга қараётган дорбоз

кўпнукта ҳар куни кийимини алмаштириб киядиган олифта шоирнинг хотини кирларини қуритмок учун ёйган учта дор

тире бу тахта бу тахтадан кўнгил кушига уя ясаб бериш мумкин

иккинукта қоралама дафтар чизиғи шеър ёзса бўлади баҳор ҳақда масалан бу чизикларга

вергул тухумини ёриб чиқаётган жўжа

қўштирноқ буюклар камалган турма деди соқчилари уларга эрк бермас гўё ҳали сиёсий маҳбуснинг қамок муддати тугамагандай

қавс янги чиққан ой ёнбошига қайрилиб юлдузларга қараётган ой

ва ниҳоят нуктали вергул унинг қиёси йўқдир йўқсил каби фақат вазифаси бор

1989

БАЙРОҚ

кузатаётган аёлнинг қўлидаги рўмол байроқдир висол билан хижроннинг чегарасига тикилган байроқ садоқат байроғи лекин висол билан хижрон чегарасини бузмоқ учун бу байроқни йиқиш шарт эмас хижронзада аёл рўмолини ўпиб йиғлайди юзлар байроқдир илк марта севилган қизнинг юзлари байроқ каби олланар қолиб мухаббатнинг байроғи мағлуб мухаббатнинг байроғи кимнинг қўлин ўпсанг ўша қўл байроқ одам ҳам байроқдир бошга қўтармоққа арзиса гар у одам нени ўпса байроқдир ўша бошга қўтаргани демакки байроқ

1989

АЁЛҢУ

Мен — минг йил япроғин тўкмаган дарахт,
Мезонга сочаман зардим — заримни.
Минг йил ғаладонда сарғайган варақ
Шимади дилимнинг сиёҳларини.

Юракни толдирди шеърлар хижрони,
Мухтасар умримда узун бир суқун.
Тили кесилган сўз минг йил бу ёни
Дилнинг рафторидан сўзламади — гунг.

Не-не хижрат ўтди, гуноҳлар ўтди,
Ўтди мен енгилган бадр жанглари.
Ёзмаган шеърларнинг хунлари тутди.

Энди мен баҳормас, хазон истарам.
Қушлар уйғотмаган куз тонгларига
Мен бир шеър истарам, азон истарам.

1995

Қайда яшамасин одамзод, асли
Сангижумон, Румо ё Тошканд.
Аслида биттадир юракнинг касби:
Юрак эркка ихтисослашган.

1989

Аёлни эсламоқ кўз ёшдай оғир,
видодай оғирдир уни эсламоқ.
Қўрғошин хаёллар эзади бағрим,
жанда умидларга соламан ямоқ.

Аёлни эсламоқ муқаррарлиги
келгуси кунларга илдиз ёяр, ох,
бирок бу илдизнинг на дарахти бор,
на-да бир мева бор ва на бир япроқ.

1990

АРМОН

Гул.

Албатта, илоҳий.

Бўй етмаган бўй.

Бўй етмаган ҳар бир нимарса
илоҳий бўлар, шубҳасиз.

1991

ТУНГИ ТИЛАКЛАР

Маҳбубага

Фалакнинг кўзлари менсирар — хунхор,
Мен қаён гизланай, ғам дашти ҳамвор,
Бир кунда паймонам тўлади минг бор,
Бир аёл сипқорар уни кечалар,
Ичганлари нур бўлсин унинг!

Қайтадан оёққа тураман минбаъд,
Бозорга солади бозургон қисмат,
Набийларга талош бўлган мен — уммат,
Бир аёл кунимга ярар нечалар,
Қайғулари кўр бўлсин унинг!

Аёлни йиғлатиб, мени кулдириб,
Қобирғам синдирса момогулдирак,
Кўксимда қарсиллаб очилса юрак,
Унга тортиқ этсам мисли чечаклар,
Кўз ёшлари дур бўлсин унинг!

1991

Бир аёл ишқига бўйинсунган эрк.
Мингта савдоси бор савдогар юрак.
Бахт билан ўртада битта эшик — берк
Ва битта қаноат удумга кўра.

Зарар кўрмаслик учун висолдан
Ҳижрондан тикилган ҳимоя кийим.
Сизни суюнтирадиган мисолдан:
Кўнгил билан қуйиб кул бўлган уйим.

Ичилиб бўлган май. Паймона — ярим.
Чеккулик бир алам. Бир ўй — сургулик...
Онажон, қуйинма, буларнинг бари
Ғожа эмас, оддий кўргулик!..

1987

* * *

Ишим шу!
Сиз менга халакит берманг —
Гарчанд ўзга хилқат истайдир юрак —
Бутун эл-юрт қараб турганда
Мен ишончни оқлашим керак.

Бир қўлда чўткаю бир қўлда бўёк,
Чопаман раият кўрсатган томон.
Ишончнинг қизарган жойларини мен
Бўёқ чаплаб оқартаман.

Ишонч эса ўжар — оқариб турмас,
Оклаган сари у оёғин тирар.
Шиорлар осиглиқ матоҳ сингари
Қизаришин қўймайди сира.

Мен ундан қайсарман. Тушун, севгилим,
Кўряпсан, мен бандман, изҳорлар кейин.
Ишқни-ку қўятур, шеърга вақтим йўқ,
Оқлашим шарт.
Бўлақол, кийин...

1987

* * *

Ёшим дарёсида оқётган сандик,
Кўзим қирғоғида ғафлатсара — мен.
Оқиб кетаётган бахтиёр тантик —
Сандикқа атайдан ётиб олган сен.

1989

ОҚЛАНГАН ОЛМА

Мирза бўлса теракнинг оти,
Лайли эмас, Мажнун бўлса тол.
Демак, аёл — олма дарахти,
Ўз-ўзидан, демак, у аёл.

Чеки йўқдир ташвишларининг,
Рўзғор деган гаплар бор, ахир.
Илдизлари юмушга унинг
Ботиб кетган.

Бу ҳаёт — тахир.

Аёл банддир. Уни иш ютган,
Вакт йўқ сочин қўймоққа тараб.
У, ҳаттоки, бултурги тутган
Пешбандини ечмабди, қаранг.

1988

БАҲОРНИ ҚАРШИЛАБ

Худди биринчи бор келгандай баҳор,
Энди гуллаётган сингари гуллар,
Дарахтлар шу бугун кийгандай қабо —
Эрк кучгани янглиғ оч, юпун куллар,

Ҳеч ким қилмагандай ҳали хиёнат,
Рубару келгандай ишққа илк бора,
Кулиб боққанидай йиғлоқи омад
Бунчалар энтикдинг, юрак бечора?

1987

Энди мен кирмасман тушнинг тушига,
Умид мендан умидин узсин.
Ок қиламан кўнгил кушини
Сўзсиз.

Ҳасратларим ёввойилашар,
Аламларим чекар ўзини.
Юрак зиндонидан таъқиқлар оша
Мен озод этаман «севги» сўзини.

Таранг асаб толаларимни
Созимга тор қилиб тортаман.
Шеър қиламан волаларимни,
Энди муҳаббатдан ортаман.

Олис Ойнинг истарасига
Иситмайман муздай юракни.
Яшираман қобирғалар орасига
Ойга қараб ўсаётган титроқни.

Орзулардан ясай бошлайман армон,
Соғинчлардан — ғариб бир гўша.
Унга бахтни қўймам ҳеч қачон,
Мени сотган хоиндир ўша.

1989

* * *

Ушбу кечам, ялдо кечам қорлидир,
Оппоқ кечам, ойдин кечам зорлидир.

Дардим янги, қалбим қадим, ишқ қадим,
Ойлара мен бошим уриб йиғладим.

Севганимнинг бағри, ёху, тошмидур,
Юлдузларим юлдузмидур, ёшмидур?

Севганимнинг бағри агар тош бўлса,
Юлдузларим юлдуз эмас, ёш бўлса,

Дардга чора етолмасман бу кеча,
Мен тонглара етолмасман бу кеча.

1985

ТУНГИ ЮРАК

Юрак кетиб борар,
Кезгинди юрак,
Гоҳида имиллаб, гоҳида қичаб.
Юрагимнинг кадам товушларини
Эшитиб ётаман ҳар тун, ҳар кеча.

Юрак кетиб борар тентиб, телбараб,
Кўнгил кўчасида мендан бесўроқ.
Сени излаб борар Самарканд томон,
Бечора уйингни билмайди бироқ.

Шўрлик кутишингга ҳамон ишонар,
Мен эсам бор гапни қандок айтайин?
Қандок тушунтирай унга видони,
Ўзбекча билмаса, ахир, қайтайин?!

Нима деб аврайин, не деб эланай,
Қандок қайтарайин бу йўлдан уни?
Юрак кетиб борар...
Начора, менинг
Шу бебош юракка колгандир куним.

1987

Гулларим қонайди.
Алвон гулларни
менга раво кўрмиш бу тақдир.
Ҳижронруй қизғалдоқ бўлди юпанчим.
Аёл,
сенинг гулларинг оқдир.

Сўзларим қонайди.
Отилган қушдай
хар сўзимдан силкиб ётар қон.
Сўзларнинг ярасин боғлаб яшайман.
Аёл, сенинг сўзларинг омон.

Юрак-чи?
Билмадим, у қайда ҳозир,
қонарми,
ёнарми,
тонарми ишқдан
ва ё севармикин сени у ҳамон,
омон чиқдимикин бултурги кишдан?..

1990

«УШШОҚ»

Куй.
Куй?

Куйдин
куйдим.

Кимни куйлар қадим мусикор,
надин инграр надим мусиқа?

Куйлар куйди, қўшиқ куйди,
муҳаббатни қўшиб куйди.

Сен куймадинг,
сен суймадинг.

Бўғзимдаги сўзлар шашкатор:
мушибат,
 мусика,
 мусикор.

1990

ТЕЗЛИК ВА ҲАРАКАТ

Тезлик — сув юзалаб чопаётган тош,
ҳаракат тўлқинлар мавжудлигидир.

Денгиз эса...

Осойиш кунлар
эринчоқ тўлқинлар,
чўкиб ўлган тўлқинлар
мозорига айланар денгиз.

1984

* * *

Эримас унинг ҳам бошидаги қор.

Елкасига тирмашар
невараси альпинист каби.

Бутун бошли хонадон
турар унга суяниб...

1990

ЮЛДУЗ

Юлдуз хиёнатни билмас, бокира,
эртага келаман, деб алдамас у.
Юлдуз таманнони билмайди сира.

Келаман, дедими, келар, ишкилиб,
унга тайинламок шартмас қайтадан,
фақат у келади келмоғин билиб.

Кўзларни куйдириб юрмас кўчада,
хаёли жувондай боқар жимгина
олис осмонидан сокит кечада.

Бахтиёр аёлдай жилмаяди у.

1985

Орамиз булутли кундайин очик,
нафратлар орага бемалол сиғар.
Кирлари қуриган аёлдай меҳр
дор — ишонч риштасин ўртадан йиғар.

Кийиммас — бу дорга илинган матоҳ,
чойшабмас — осилган куннинг қўрига.
Агар у шўр бўлса, бизнинг шўримиз,
агар у оқ бўлса, демак, қуриган.

1987

Кечиргиси келар юракнинг
кимнидир ё бирор гуноҳни.
Букун унинг марҳамати кенг,
сендек, илоҳим.

Лек гуноҳ йўқ. Ҳамма фаришга —
малак янглиғ фикр юргизар.
Илонга ҳам аълоий аршдан
тушган каби меҳр кўргизар.

Балким, улар чиндан малакдир,
хато мендан ўтган, эҳтимол.
Бу ер эмас, балким фалакдир,
балким, қибла, ғарб эмас, шимол.

Кўкдан эмас, ғойибдан келар
ваҳий келса ҳар бир малакка.
Биздан фарқли ўлароқ, улар
Ҳақ амрини қилмас калака.

Ошкор қилиб ўтирмас танграм
берган ҳар бир фармойишини.
Уюштирмас бунинг-чун ҳеч ким
фаришталар намоишини.

Шаккок йўқдир. Яна қайтардим.
Оҳ, недандир бу кўнгил тўлмас.
Мен бир оят каби айтардим:
фариштани кечириб бўлмас.

1989

БЕШИНЧИ ДАРВЕШ

Бормай туриб қайтаяпман мен,
қайтаётган садосиз акс.
Самоъ эмас тушаётганим,
зикр эмас, бор-йўғи, ракс*.

Лаблардаги мажрух табассум
на кувончдир, на қайтиш шавқи.
У бўйинга элпарварликмас,
замонсозлик осган бир тавқдир.

Қайтаяпман, мазгилим йирок.
На мен Қайс, на йўллар — биёбон.
Бу йўллар оқ эмас, қайтага
оқ қилинган поёнсиз ёбон.

Қайтаяпман кутган еримга,
мени кутаётган одам... мен.
Мен ва менинг ўртамиздаги
оралнк йўл пахтазорга тенг.

1989

* Изох: бизда хотирлар даҳрий,
бекаму қўст топган тарбия.
Инчунун, хаж фарз эмас, улар
бориб келар фақат харбийга.

ЁЛФИЗ АЁЛ

Орзу қилар бахтиёрликни,
Бахтсизликни истайди жуда.
Бахтсизликни ундан қизғанар
Ундан бахтни кўп кўрган худо.

У йиғлайди, йиғламайди, йўқ,
У кутади, ҳеч кимни кутмас.
Худо бахтни олмайди ундан,
Бахтсизликни эса ер ютмас.

Толе эмас, эрксизлик излар
Тўрт томони қибла бу аёл.
Унинг сарсон-саргардонлигин
Овлоқдан жим кузатар ҳаёт.

Ҳаёт билан унинг иши йўқ,
Қисмат излаб тўрт томон елар.
Мен қилмаган гуноҳлар учун
Ундан узр сўрагим келар.

1989

* * *

Вазифаси бор ўлимнинг ҳам,
Бордир унинг мажбурияти.
Шиори бор, бордир байроғи
Ва, шунингдек, жумхурияти.

Вазифага кўра, кунба-кун
Сидкидилдан ўлим яшарар.
У — фуқаро. Бироқ на одам,
На бир хайвон ва на ҳашарот.

У замонга терс борар, илло,
Замон унга боқиб тўймайди.
У яшарар — қарийди замон,
Ўлим замон билан ўйнайди.

У яшарар. Мактаб ёшидан
Йил — пўст эмас — ёшлар ташлайди.
Ва беш яшар жужук ўлимча
Бир боғчага катнай бошлайди.

Дев мисоли у бир юмалаб,
Боғчадан ҳам ўтар нарига.
Уни шўрлик оналар суйиб,
Белар бўм-бўш бешиқларига...

1986

ВАТАНПАРВАРЛИК

Савобларим гунохдир менинг,
гуноҳларим, ёзиғим ҳалол.
Ҳар кун намоз ўқиса бўлар
уларнинг устида бемалол.

1989

Бизнинг эътиқодда турмайди бу қуш,
Бу қуш даҳрий эмас, муслим ҳам эмас.
Бу қуш насроний ҳам эмас, шунингдек,
Такводор хиндудай мол гўштин эмас.

Бу қуш ватанпарвар эмасдир, илло,
Иссиқ ўлкаларга учиб кетмайди.
Унинг, айтарлик иш қилмаса ҳамки,
Беҳуда сайрашга вақти етмайди.

Бу қуш муаллиммас, фан номзадимас,
Бизнинг тилимизни билмайди чунки.
Бирок шу ҳолича дорилфунунда
Бемалол эркдан дарс бериши мумкин.

1988

Хокистар хок истар — мусулмон,
Тасаллилар — кулранг тажалли.
Муҳаббат — ҳур, таҳайюр — филмон,
Ўлим енгиб берар ажални.

Бахт — қайғуни англамоқ учун
Тангри сунган бир аёқ шароб.
Мен уни олмайман, сиз ичинг,
Йиғлаб кўрмаганлар.

Зора...

Юзларимдан оқсоч изтироб
Табассумни сидириб ташлар.
Кўз ёшларим — бир ҳовуч тупроқ,
Ҳодий каби ҳижратга бошлар...

Хокистар хок истар, пок истар —
Муҳаббатни — ювиб ололи...
Ҳар кимнинг йўлига бир Ясриб музтар.
Яллама, ёрим, яллола...

1991

БЕВАҚТ КЎЗ ОЧГАН БАҲОДИР

Баходир кўз очар дунёга.

Озод қилай деса, Ватан озоддир,
Бахтли қилай деса, миллат — бахтиёр.
Кетмон чопай деса, чўллар ободдир,
Ҳамдард бўлай деса, куйлашар алёр.

Баходир кўз очар дунёга.

Давронда қолмабди зарра адолат:
Қаро кунлар энди қайтиб келмайди.
Кўксини тирнайди аччиқ надомат:
Бахтиёр кунларга яраб бўлмайди.

Баходир кўз очар дунёга...

1986

ШОИР

Унга на шон керак, на бойлик, на зар.
Зиналаб шеър ёзар.

Бор-йўғи, бори...

Осмон чорласа ҳам унга ер афзал,
Шоир зиналардан чиқмас юқори.

Унинг бир истаги:

(Майли, қай кимса,

Шаънига номакбул сўз айтса, айтсин.)

Кўкдан тушолмаган бирор-бир хумса

Шеърий зиналардан заминга қайтсин.

1991

ТАҚРИЗ

Қўлларида китоб тутиб
ухлаётган одамни кўриб
менинг ҳавасим келар
бекор кетмаётган вақтига унинг.

1986

* * *

Эрмак учун чўзилмаган кўл —
Бир ховуч бор. Денгиз эса йўқ.
Сув ҳам йўқдир шунга яраша.
Ховуч курук, ховуч қун-курук.

Агар недир ховуч ичинда
«Йилтир» этса, сув эмас, ишон.
Ховучларнинг энг кичиги ҳам
Садакага тўлмас ҳеч қачон...

1988

* * *

Шайтон кишки дарахтларнинг япроғи —
қарғаларга ёзар сураларини.

(Дафтар бўм-буш.)

Қарғаларни ўқий бошлар қахратон
изиллаб.

(Қулоққа айланар деворлар,
чолдеворни оқлаб бўлмайди.)

1993

ИККИ ШЕЪР

Саҳарда қон тупурсам, майли...

Усмон Носир

1

Бу саҳар ғунчамнинг бағри қон,
Қон туфларми ғунчам бу саҳар?
Қай нобакор ва ғаюр бир жон
Бу кеч унга юттирган заҳар?

Оғзидаги қон билан кулар
Ғунчам менинг, мағлуб мардгинам.
Ўлса ҳам у шундайин ўлар,
Мағрур ўлар... Жувонмарггинам.

У йиғламас. Тонгнинг сўзига
Ишонманг, у алдоқчи, қувдир.
Шабнам эса ғунча юзига
Фаррош кеча сачратган сувдир.

2

Умр — шам, демишлар. Мукаммал қиёс —
Бир бошдан яшайди умрини одам.
Фақат шоир умри, фақатгина у
Иккала томондан ёнаётган шам.

1988

САНГИЖУМОНДА ЁЗ МАНЗАРАЛАРИ

Саратон.
Дармондай қуриган сувлар.
Булоқларнинг кўзлари ўйиқ.

Сувсоқ сойлар илон каби биланглаб
кетиб борар
сувлоқ ерларга.

Бунда чанкамас қудуқлар фақат.

Ёзнинг чанқоғин кўриб,
хижолатдан ерга кириб кетган қудуқлар.

1990

СЕН КЕТГАН ЖОЙДА

Узилиб ётар бир энлик умид,
қасамлардан бўшаган шиша,
сарикқа чалинган видо мавсуми,
йиртиб ташланган андиша.

Муҳаббатнинг пўчоқларин бетиним
фаррош шамол супурар.
Қизармаган кўкнинг бетига
фавворалар тупурар.

Ўриндик, қобирғалари қатор,
гуллар панасига ўрмалаб қочар.
Йўлак беҳуш йиқилиб ётар,
Армон бола очар...

Энди армончаларга келсак,
сайрга олиб чиқар уларни она Армон.
Кушанда бахт қуши, бахт қуши эса
учиб кетган жанубга томон.

1988

ЭРК САБОҒИ

Бўғзига тиқилган ҳақиқатдан ҳам
одам ўлиши мумкин.

Лекин бу ўлим
мағлубият дегани эмас,
ғалаба ҳам эмас, шунингдек.

У — сабоқ, холос,
эрк сабоғи.

1989

Илҳом Ҳасан хотирасига

Севмаган ҳаётни севар чоғларда
Жоним ханжар каби бўғзимга ботди.
Навбаҳор аталган ҳазон боғларда,
Не тонг, тонг ўрнига жудолик отди.

Бўғзимга тикилган ҳаётни минг бор
Кўз ёшдай ичимга ютиб яшадим.
Юрак — мутаассиб, юрак — такводор,
Дўстлик аталгувчи эътиқод қадим.

Топганим дўст бўлди, дўст — йўқотганим,
Мен уни излаблар қайга борайин?
Надомат ичраги кўзларим — ғаним.

Кўзларни енгурман бир куни, тайин,
Ўлимни эпласа бўлар, биламан,
Лекин мен ҳаётни нима қиламан?!

1991

• • •

Бир нимарса руй бермоқчидай,
Ўнгдан келаётган каби туш,
Тиллари кесилган ҳақчидай
Узо-оқ тин олмоқда Товуш.

Бу такқослар хатодир, балким,
Бу сукутнинг мазмуни ўзга?
Эҳтимол, у бутун бир халқни
Сотмок учун шайланар сўзга?!

1988

АДАШГАН БОЛАЛИК

Болалик-да.

Абдумалик иккимиз

Ўйнаб ўт қўйгандик қариган тутга,

Тутанди,

тут ёнди, ёниб кетди тут.

Ўйинни ер ютди,

уни ер ютган

Эди, ха!

Тут ёнди, чунки ёнди тут.

Қўрқувдан калпоқда сувлар ташидик

Ўйиннинг ўтини ўчирмоқ учун.

Ўчмади.

Йиғладик.

Биз бола эдик...

Тутанди.

Тут ёнди.

Чор-атроф янди:

Бармоқлар бигизга айланди шу кун.

Қўрқиб бигизларнинг санчилмоғидан

Кўзларни қўл билан яширдик нигун...

Барибир, бигизлар болалигимнинг

Жовдирок кўзларин қўр қилди ёмон.

Сўнг кетдим шаҳарга.

Сўкир болалик

Қишлоқда адашиб қолди нотагон.

1986

НАФРАТ ТАРБИЯСИ

Нафрат бўри эмас, бемалол
Уни кўлга ўргатса бўлар.
Унинг шайтон сиёғин қулоқ —
Сифатида тугатса бўлар.

Хатто, унинг феъл-атворини
Қилмоқ мумкин одамбашара.
Бунинг учун Буюк Ахлоқни
Чорлаш кифоядир хашарга.

Ўргатилган нафрат — беозор,
Зарар кўрмас жамоат мулки.
Ундан, хатто, бандаси қолиб,
Фаришталар олишар улги.

Истараси иссиқ нафратнинг —
Баҳузур жон куйдириш мумкин.
Шу тарбия эвази, унга
Ёғийларни суйдириш мумкин.

1990

* * *

Ниманингдир олдида тош бор,
Нимадир бор тошнинг ортида.
Тошнинг кўзларида ёш бор,
Ёшнинг сирти таранг тортилган.

Ниманингдир олдида ёш бор,
Нимадир бор ёшнинг ортида.
Ёшнинг кўзларида тош бор.
Тошнинг сирти таранг тортилган.

Тош — насиба, ёш — шўрлик қисмат:
Ёш йиғланар, тошлар терилар.
Умр — Ердаги тошни мисқоллаб
Йиғнамоққа кўкдан берилар.

Рух, таранглик — қарғиш, деб айтар,
Майсалардай ям-яшил қарғиш.
Биздан эмас, худодан қайтар,
Қайтар бўлса, мабодо, хар иш.

Қарғиш гуноҳларни унутмас,
Айникса, тош терилмаганда.
Тошнинг ўлигини ер ютмас
Унга ўлим берилмагандай.

1992

Эгнимизда бир кўйлак.
Мен ва ҳариф.
Бир дўстлик бизни куйлар,
қўшиқ — ғариб.

Бўйнимизни чирмар бир ёка,
бир кўйлакка сиғмай қолдик, асосан.
Илон бўлиб бўғар, бешафқат чақар
қай бир пайғамбарнинг қонсираган асоси?

Эгнимизда бир кўйлак —
алвон-алвон.
Юракдан ташга бўйлар
ёввойи алхон:

вали шафак, сохиби қудрат
таёғини дарёга ташлар.
Сув ўрнига қон оқар минбаъд,
томирлар қақрай бошлар.

Қон билан ювади чалажон элат,
гуноҳ эмас, кўйлакларини.
Кўйлақлар кўкармас ювганинг билан,
экканинг билан-да, барибир...

1985

Келдигим, келмагинг бунчалар қийин?
Кулдигим, кулмагинг бунчалар қийин?
Билдигим, билмагинг бунчалар қийин?
Суйдим, аллаёр-аллаёр,
куйдим, аллаёр-аллаёр!

Бу кўнгил эмранди, азобим — билгич,
висолинг фалаждир, хижронинг — келгич,
табассум кўрмаган шикаста кулгич.
Суйдим, аллаёр-аллаёр,
куйдим, аллаёр-аллаёр!

Бахтнинг дарвозаси занглаб ётади,
юрак очилмоғин ангиб ётади,
ортига ой ботар, юлдуз ботади.
Суйдим, аллаёр-аллаёр,
куйдим, аллаёр-аллаёр!

Не найсон эдингки, абр келмади,
қошинг қаросидан кадр келмади,
на жахру на зикру садр келмади.
Суйдим, аллаёр-аллаёр,
куйдим, аллаёр-аллаёр!

Кўнгил ойнасига кўз ёш тўкилди,
фалакдан ой билан қуёш тўкилди,
умид косасидан бардош тўкилди.
Суйдим, аллаёр-аллаёр,
куйдим, аллаёр-аллаёр!

Дилдан юлиб олдим хар битта байтни,
кулиндим, тилиндим, алёрлар айтдим,
шояд тунларимга суйдигим қайтса.
Суйдим, аллаёр-аллаёр,
куйдим, аллаёр-аллаёр!

1999

ҲАЙРАТ АЙҒОҚЧИСИ

Мен тошни
ёриб чиқажакман тошёрар каби
тутиб бермоқ учун сизни ҳайратга.

Мен ҳайратнинг айғоқчисиман.

1987

ОМАД

Мийиғи бор омаднинг фақат,
Мийиғида кулиб қарайди.
Шу бир қарич, бир энлик кулги
Бирор қаро кунга ярайди...

Мен минг бора айтдим-ку сизга,
Қитиғи йўқ унинг азалдан.
Ўқтин-ўқтин жилмаяр, холос,
Янги турган каби касалдан.

1986

Ўтмиш оғрир.

А. Вознесенский

Ўтмишнинг иссиғини ўлчамоқ учун
камлик қилар симоб захиралари.
Юзидан қон қочар, ранг борар ўчиб —
сарғармоқда китоб саҳифалари.

Ўтмиш тилдан қолган.
Дардини эса
ёзиб кўрсатади эски ёзувда.
Биз ўқий олмаймиз. Ўргатгин, десак,
Муаллим ҳарфларни ёзади сувга.

1986

Ун бўлмаса хамки уйида
Дехқон элагини сотмайди.
Шикоятлар келмас ўйига,
Бировга арз қилиб ётмайди.

Очлик енгиб, тоқ бўлса тоқат,
Икки дунё тор келса кўзга,
У зорланмас, сўкинмас, факат
Элагини тутар оғизга.

1985

Кўзим, осмонларинг бунчалар қаро,
Нечун сен яралдинг ридоваш тундан?
Сомончи тақдирнинг қанорларидан
Тўкилган юлдузлар адашди унда.

Малаклар адашди, рухлар адашди,
Топиб келганлари: юрак ва армон.
Гарчанд бу кўзларим пешона эмас,
Нечун мен худога, ишончга зорман?

Гулларим адашди мактуб мисоли
Муҳаббат аталган вайроналарда.
Мен хокдан тўраган қакнус қуш каби
Гулдан туғилмоқни истадим ҳар дам.

Шеърдан туғилмоқни истадим — осий,
Фиштин сатрларда исён иси бор.
Қуйдан туғилмоқни истадим, илло,
Қайдасан, асотир, қайда, мусиқор?

Тушларим адашди Самарқанд ёқда,
Гарчанд ҳар кунжаги кафтимдай аён.
Замонга қарғалдим, суякларимни
Итларнинг олдига ташлади ҳаёт.

Ё мен адашдимми қорачиқларда,
Кўзларим осмонмас, балким, сиёҳдон?
Ё сиёҳ-ла қисматимни манглайга
Ёздимикин хурлар тушиб у ёқдан?

1989

РУҲНИНГ КЎЛАНКАСИ

Эшитилар гулларнинг бўйи.

* * *

Юрак пўст ташлайди.

* * *

Юлдузларнинг занги тўкилар.

* * *

Дарахтлар тонгни излаб
кечани кечиб борар.

* * *

Анорлар дард каби ёрилар.

* * *

Тун — зиндон.
Нафақат, онг, зиндон-да ўсар.
Унга султонни
жойлаш мумкин суяги билан.

* * *

Қабоклар кечмишнинг қирғоқларидир.
Хотиралар тошқини.

* * *

Бу кечани армонлар ичар.

* * *

Баданига ботган тушнинг синиқларидан
у дафъатан уйғониб кетар
ярим кечаси.

* * *

Эрк чойшабмас,
кўйлакдир.

* * *

Осмон ҳам ахён-ахён
тошиб турар қирғоқларидан,
унга ҳам чўкиб кетиш хавфи бор
шоирларнинг пешонасида.

* * *

Шеър тўқийман ўргимчак каби
мухаббатнинг толаларидан...

* * *

Зўрланган гумбазлар хомиласига
термулиб бўзлайди бичилган минор.

* * *

Гўрлар қисир — туғишдан қолган...

* * *

Келажакдан
қадам товушлари келмоқда.
Унда кимдир юрганга ўхшайди.
Ялангоёқ эдинг-ку, ўлим?

* * *

Оёқларин осмондан қилиб
ухламади хали синчалак.
Демак, собит тепадаги кўк,
демак, хали ҳаёт устивор.
Демак, йўқдир алқашга ҳожат
оёғи осмондан келганни.

1980 — 1991

БОЙ ОДАМ

Чумолининг кўзларидаги
Дунёларни сотиб оламан.
Бўзтўрғайнинг бўзларидаги
Хунёларни сотиб оламан.

Майсаларнинг титроқларини
Тонгдан йиғиб оламан бир-бир.
Бобом қабрин тупроқларини
Қовураман козон қиздириб.

Ловуллатиб пуллар ёқаман
Ўчоқдаги ўтни ўчирмай.
Кенгайтаман энсиз ёқамни
Харифимдан кечиб кечирмай.

Дўстларимни ичаман — шароб,
Хар битта дўст захардан қиммат.
Дўст нўш этмоқ мен учун шараф,
Маъзур тутсин, ҳазрати Ум(м)ар.

Бир аёлнинг муҳаббатини
Ўйинқароқ юрак --- боламга
Сотиб олиб бераман. Уни
Ўйнаб юрсин ётоқхонамда.

Бир гул каби ўтқизса, майли,
Қўқартирса, майли, тувакда.
Қиморларга ютқизса, майли,
Койиб бўлмас, юрак юрак-да!..

Фаррош туя судрар думини —
Боғ ораста, тоғлар — чиройлик.
Менинг эса киссамда умр —
Бир мартага берилган ойлик.

1991

ОЙБЕКНИНГ КЎЗЛАРИ

Нигоҳлар ўлмайди, нигоҳлар ҳаёт,
Нигоҳлар рух каби ўчмас бир шарор.
Кўзлардан кейинги иккинчи умр
Нигоҳлар умридир... ҳақ этмиш қарор.

Нечук соз нигоҳнинг сарғармаслиги,
Арча яшиллиги унда ҳаётнинг.
Беаёв санчилар игна барглари
Заиф ерларига адабиётнинг.

1986

ИЛОН ЙИЛИДА ЁЗИЛГАН ШЕЪР

Қахратон бермади қахридан,
баҳор кетди гуллари билан.
Ёз — тап-тақир.
Бу йил —
ҳазина устида ётган илон.

Қорни тўймаётган мамлакат учун
табиат йил — илонни ёпар.
Илон ширмой кулчадир,
қон уни излаб топар.

Тупрок — ақл.
Ул кароматгўй
безовтадир жонсарак.
Қонни чақиради ҳазина,
ҳазина қонсарар.

Қоннинг насибаси — бу кемтик кулча,
унда қоннинг тишлар изи бор.
У харбийга кетган ҳозирча,
бирок қайтар кези бор.

Қон қайтади,
унутмас у қасос тотини —
ивитиб ер қотган илонни
сувга ботириб...

Айтгандай,
нечук эди илоннинг ранги?
Оқ эмасми, мабодо?
Кечирсин тангри.

1989

* * *

Истилочи харфлар бизга тегмади,
босиб олди кечмиш хаётни.

Тарих — мустамлака
ўтди харфлар тасарруфига.

Таассуфки, тарих
Марксдан олдин ўтган,
кураш йўлларини билмаган шўрлик.

1984

Илдиз ёяр осмонга чақмоқ,
осмон ёрилар.
Ёриқлардан нур тўкилар, ок,
бу ёғдуда қайга борилар?

Ёмғир эмас, юлдузлар ёқар,
ерлар кўкка қорилар.
Теппамизда илдизлар ёнар,
бу ёғдуда қайга борилар?

Не хижратдан дарак бу ёғду?
Юрак зориллар.
Ким айтади, ким менга, ёху,
бу ёғдуда қайга борилар?

1989

СЎНГГИ ОТАШПАРАСТ

Кўйлагингни кийиб олгин, аланга,
Кўйлак тикиб берай бардошларимдан.
Менда Ватан, сенда энгил таланган,
Мен ҳазар сўрайман Аллох каримдан.

Марҳамат ўрнига қасос берсин у,
Иноят ўрнига — ғазаб ва қаҳр.
Мен энди севмасман, нафратим — мангу,
Қисмат — ичилмаган шаробдай тахир.

Кўйлагингни кийиб олгин, аланга,
Ёғийлар қиличин қўлига тутмас,
Буқун кўз ёш билан келади душман.

Биламан, сен қадим самандарқушсан,
Хокистар Ватанда очу яланғоч.
Сени нафрат каби юрак унутмас.

1988

МЕТАМОРФОЗА

Осмон шовуллайди денгиз мисоли,
Кармоққа қадалган зулук хилпирар.
Бахтни тарғиб этар рисола,
Ўртага қил кирар.

Парилар ўрган отнинг ёлидан
Тўкилган бу қил.
(Мени кутаётган сулук — волидам,
Қайтаман, сабр қил.)

Қилни ўрамадим бармоқларимга.
(Қайтиш иштиёқи тирнар дилимни.)
Осмонга ташладим, кармоқларимга
Қайта илинди...

Конимни ичирдим сабрга қуйиб,
Зулук бўлди қил.
Мен узоқ яшадим ёшимни қўйиб,
Шу тахлит етмиш уч (бари илон) йил.

Кенгаймади лекин пулсирот,
Қайтанга у кетди узилиб.
Ёллари ўрилган Ғирот
Қирқ қизнинг йўлига тикар кўзини...

Қизлар қариб қолган — ўсимлик,
Қўлларида мадор қолмаган.
Тошдан эса, қиёматлик дўстимдан
Йўнибдилар ка-а-атта бир лаган.

Иқлимлар — ўзгарди — обихаволар.
Гидамлар учмайди. Тулпор йўли музғалоқ.
Парилар супурги миниб — ХАВОлар,
Шовқини дунёни бузади — шалоқ...

Осмон шовуллайди денгиз мисоли...

1990

ҚОҚИГУЛ

Ояр Вақиетисга

Қоқигул.

Қуёшнинг синглиси, олтинсоч малак.
Заминнинг кишларда тўнган қўксини
илитмоқ учун
қуёшга хашарга чиққан гулгинам —
мўъжаз қуёш,
мўъжиза қуёш.

1985

* * *

Одамни
қамаб қўйса бўлар бемалол,
сургун қилса бўлар, хаттоки...
ўзига.

1991

ШЕЪРИЯТ

Топпон хоним, шўргинанг курсин,
Юрак шаклин ўзгарта бошлар.
Бурчакланиб борар энди у,
Энди у фишт шаклида яшар.

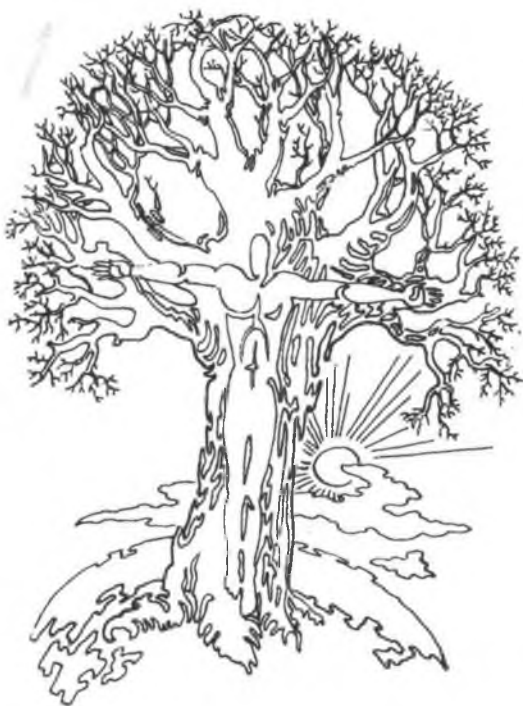
1991

ИЖТИМОИЙ МУЛК ТАРБИЯСИ

Оёқларинг остидаги шу ерни
Ишонма десалар: «Сеники!»
Ким деса хато дер бу дерни,
Хохи у Мор бўлсин, хох у Сенека.

Бу ер умумники, инқилаб,
Тармашмагин унга, ерпараст одам.
Сенга берармиди Инкилоб
Тортиб олганини худодан?

1987

ЧИСТОН

Оёқост шавқ учун осилган бир тавқ —
Топталган эрк учун тўланган товон.
Товон эвазига юм-юмалоқ шавқ
Туяётган тавқпараст авом.

Шавқнинг-да шакли бор замон-маконда,
Мавҳумдан кўра у моддийга яқин:
Сочлари тўкилиб кетган хокандоз
Кулранг камзулига юрар тақи-иибб.

1989

Маъзур тутинг мени , бахтли(к)ман,
Бахтиёрман хаддан ташқари.
Мухожирман ўз юртимда мен,
Тошкент — менинг Кошғарим...

Яна такрор айтаман сизга:

Туркистонлик эмас, бахтли(к)ман,
Турк тарихин севмоқ на хожат?
Керак бўлса, Фахриёр учун
Тарих ўқир бир чўлоқ мажор.

Мен бахтли(к)ман, пешонам шўр, о!
Парвардигор, ўзинг кечиргил
Мен осийни.
Менинг ёлғиз гуноҳим: вергул!

1987

ГУЛИМ

Юракни тикаман, таваккал бу — мир,
Ютаман, хижронинг чиқади. Не сир?
Кароқда армонлар айланар гир-гир:
Гулим,
рухсорингни кўролмадим бир.

Бошимда кузғундек чарх урар кунлар,
На дер бор, на шеър бор сенингсиз тунлар,
Кўксимдан Ой бўлиб отади мунглар,
Гулим,
рухсорингни кўролмадим бир.

Не ростки, дунёнинг ёлғонлари мўл,
Бермоғи мушкулдир, олганлари мўл,
Не ғамки, кетгандан қолганлари мўл,
Гулим,
рухсорингни кўролмадим бир.

Не бахор, мен уни соғинмай қўйдим,
Не сабр косаси — хажр, май қўйдим,
Не орзу эдингки, армонга йўйдим,
Гулим,
рухсорингни кўролмадим бир.

Гулларга қарайман, гулим йўқ менинг,
Йўлларга қарайман, йўлим йўқ менинг,
Ёндим-у, куйдим-у, кулим йўқ менинг,
Гулим,
рухсорингни кўролмадим бир.

Не найки, бўғзида наволар куяр,
Қобирғам ўрнида хаволар куяр,
Оққушнинг бўйнида саволлар куяр,
Гулим,
рухсорингни кўрурманми бир?

1998

НАТЮРМОРТ

Саратон.
Қоқ чилла.

Нафас етмаётган уй
оғзи — деразани каппа очади
дарё кирғоғига
чиқиб қолган балиқдай.

Дераза рафида турган гулдон.
Гулдонда этагин кўтариб олиб
чўмилаётган атиргул.

Шаффоф гулдон.

1992

Қайлардасан, менда бир замон
Ўз-ўзини йўқотган аёл?
Хаёт сени излайди мендан,
Тимирскилаб кидирар хаёт.

Қайлардасан? Қадим эхтирос
Юрагимга ташлайди соя.
Хотирамга кирар-у ёдинг
Таъқиблардан излар химоя.

Қўршапалак хаётнинг қора
Қанотлари пайпаслар ёдим.
Мен қочаман, сотилмай қолар
Ватан каби, севгилим, отинг.

Мен бадар қилган исмнинг
Фуқароси бўлмай туриб ҳам
Хаётларга сотмайман уни,
Мусофирликларда юриб ҳам...

1989

ВАРИАЦИЯЛАР

Чор-лов

Капалак қанотлари сўзанадир — гушанга,
Кел, унда ўлтирайлик,
на-на-най-нум, гуллайлим,
куёш нури сочала — танга.

Бошимиздан сочсин-у кўрар
душманларнинг ҳам меҳри ийсин.
Гувоҳликка ўтсин жўралар,
сўфитўрғай никамиз қийсин.

Кел, лайлим, соғиндим,
ниначилар нинасин тердим йўлдан ўмалиб.
Ўргимчакнинг оёғи
қонамабди, чумоли

жавдарнинг пўстлоғи билан — зарил-да! —
елпийди, ел турар гурсса ва гурсса.
Нардалар харир,
юзингни кўрсам...

Юзинг излаб учиб кетди кўзларим,
соғинчларим бознади.
Ишонмагин чумчуқларнинг сўзига,
пуч ёнғоқлар қўлидаги талоқни мен ёзмадим.

Ёзганим шеър бўлди —
ёзганим — чор-лов.
Суйганим бир бўлди,
куйганим — минг-ов.

Кел, гулим, эландим,
кел, лайлим,
бахтли бўл мен билан,
шоирлар айтмоқчи, «висоллар айлаб»...

Кел энди,
кел(ин дей)!..

Ўн икки чораклик рўмол қиламиз
оққушларнинг қанотларини.
Шамолнинг шоҳига илаамиз
(ерларга судралса) сиймин барингни.

Баринг байроқ бўлар, шубҳасиз,
севгидан енгилган юрак байроғи...

Кел энди,
кел(ин дей)!..

1991

Афсун

Офтоб нури сочала — танга,
Бошимиздан сочар, гул, ясан.
Капалак қаноти — гўшанга,
Ўртада мухаббат — бир қасам.

Кўйлақлар тикади нилуфар,
Гулларни куйдириб киярсан.
Ёсуманлар сепеди ифор,
Ортингдан чечаклар ияра.

Камалак — эгнимда беқасам,
Белбоғимни тугар куртаклар,
Сандувочлар берар уй ясаб.

Сўфитўрғай қияди никоҳ.
Давом этар кўхна эртақлар,
Мажнун бўлган шу толлар гувоҳ.

1996

ТУН ТАХАЙЮЛИ

I

Дарахтлар ухлайди тик турган кўйи,
Майсалар заминга бош қўйиб ухлар.
Фақат балолардан қўриқлаб турар
Ором нималигин билмаган рухлар.

Тоғлар ухлаб ётар туядай чўкиб,
Тунда суянч бўлмас Аллохдан ўзга.
Тошлар ухлар, мошлар ухлар, Шош ухлар,
Йиғланажак ёшлар ухлайди кўзда.

Муҳаббат ухлайди, боши қоронғи,
Тишлаган олмаси — Ой занглаб қолган.
Юлдузлар — Сомон йўл чумолилари
Сув ичгани сойга тушади толдан.

Ширин-ширин тушлар қўрар нарилар,
Ғунча қилиб тугар муштчаларини.
Оналар тун бўйи қўриқлаб чиқар
Шоирдан уларнинг тушчаларини...

II

кемасини оқизар м
Бир Нух ёши-
чалик хижрон кечар кечаларимда.
Зулмат мени ичар кўзимга солиб,
Ой нур сочар умид чечакларига.

Илонлар оқарар хажр тунида,
ойдинда ётгани — узун хотира,
юракни қўймайди, шўрлик юракни,
сўйлоқ тишларини унга ботирар.

Ровий ҳам ўзимман, кулоқ ҳам ўзим,
тинглайман ўзимнинг чўпчакларимни.
хар бир калимага эргашар кўзим.
Соат занг уради туннинг ярмини...

Изтироб одамнинг тегар жонига,
овутгинг келади ўзинг-ўзингни.
Билган асотирлар жонланар қайта,
сокин бир ваҳима босар юзингни...

Сув ичгинг келади, сувлар сўрайсан,
бахор боғларида қақрайди хаёт.
Сувни белбоғига тугиб олгандир
валилар.
Тушларинг ўнг келар, хайхот!

Белбоғ тугиб кетиб борар валилар,
томчилар томмайди, сув хотин хасис.
Бизни қутқаргани келмайди худо,
хочларга михланиб ётади Масих.

На мен — чобуксувор, на илон — девор,
на менда қамчин бор, на унда қанот.
Валилар ортидан қувиб етолмай
қоламан.
Қўлимда йиртиқ бир қанор...

Сув тугиб келгани белбоғ тикмаган,
мен сени кечирдим, кўзлари чарос.
Кел, энди ёшларим оқизиб кетсин
менсиз тушларингни, қароғимга бос...

1988 – 1998

МАШРАБ

Худолар осмонда яшайди, ахир,
оёқлари тегмайди ерга.
Ҳаёт, бизга ерни, шу ерни,
уларга еттинчи осмонни берган.

Ердан оёқ узиш бўлса худолик,
заминда юрмаслик бўлса мабодо,
Офокхожа эмас, осилган «дахрий» —
Девонайи Машраб бўларди худо.

1986

ОЛМОШ

У арвоҳ каби
ташқарида турар ҳаётдан.

Унинг тураржойи
арш билан Заминнинг оралиғидир.

Тортиш кучининг унга дахли йўқ.

Худо билан инсон оралиғида
бир умумий сўз бор «у» деган.

У — унинг исми.

«У»
хатто
тош ва ҳайвон учун ҳам
умумий сўздир.

1989

Майли, қаҳрингизни сиз сочаверинг,
Сизнинг шафқатларга бир аҳмоқ йўқ зор.
Баҳор, ёз, куз сизга, қишни-чи беринг,
Менга гулмас, кифоядир совуқ қор.

Қаҳрингиз қаҳратон, азизим, раҳмат,
Барига тайёрман музламоқ учун.
Мени бузилишдан сақлагай минбаъд,
Мабодо, қаҳрингиз кўрсатса кучин.

1985

КЎЗГУ ҚАРШИДА

Тикилиб қарайман кўзларимга,
емирилиб борар қирғоқлари,
юзларим кўзимга чўка бошлайди
тикилиброқ боққаним сари.

Кўтарилар кўзларнинг сатхи...

1984

ҚИШ ЧИЛЛАСИ

Жануб биздан олислаб кетди,
Шимол келди сурилиб якин.
Қорлар билан сийлади бизни,
Рухимизни кўтарди тагин.

Рухнинг қанотига осилдик,
Шўрлик бизни кўтаролмади.
Далаларда ер чопавериб,
Белларида мадор қолмабди.

Турғизмадик йиқилган рухни,
Қанотига босмадик малҳам...
Пайдо бўлар қайдандир шунда
Қон исини олган бир калхат.

Қанотлари қонга бўялган
Рух қорларда ўрмалар энди.
Катталар қартадан бўшамас,
Болақайлар ўйнайди «Киндер».

Ҳеч кимнинг у билан иши йўқ,
Қирчиллайди далаларда қиш.
Ухлаб ётар боғларда баҳор,
Қор остида ухлайди юмуш.

Гул унмагай, кўкармас гиёҳ
Рухнинг қони тўкилган ердан.
Шу тақирда ундирмоқ учун
Худо бизга пахтани берган.

1985

ТААССУРОТ ИНШОСИ

Таассурот — чукур.
Чох каби чукур бир таассурот,
юлдуз кўринади унинг тубидан.

Ёинки
фақат бўйдан иборат
сувга тўлғазилган чуку-у-у-ррр бир таассурот.
Сузаётган одамга эса
эн керакдир ҳаммадан кўра.

Таассурот ва чох ўртасидаги
тафовут
йўқолиб бормокда
ривожланаётган социализм шароитида.

Юлдуз санаш учун атайин
йиқилиб тушмайди ҳеч кимса чоҳга.

1988

ЯХШИ ТУШ КЎРГАН ОДАМ

Надомат бўлғайким,
устоз Миртемир,
буюк таржимон
орамизда йўқ.

Йўкса,
тушимни унга
ўнгга таржимага олиб борардим.

1984

* * *

Оқартирмоқ учун бошини
яшамайди атай бирор зот.
Тўкмоқ учун сочини асло
кечирмайди олтмиш йил хаёт.

Оқартирса кўнглини атай
мумкиндир у оқартирмоғи.
Тўкса фақат гуноҳларини
ярашгайдир тўкиб турмоғи.

1981

А Ё Л Ф У

*беш жуфт тахайюл сабоғи ва тўрт
танаффусдан иборат*

ой
юзинг доғларига қараб йиғладим
учаётган рухимнинг
темир қанотларига
тевралар армон
кўз ёшларимдан
қанотлари ивиб қолган мутаассиб юрак
шакарлари тўкилиб кетган
янтоқнинг устида жавраб ўлтирар
ва яширар қанотларини
ичига
эътиқод каби

азонда азон йўқ
хазон бор
муаззин хазон

япроқлар капишиб қилур ибодат
улар яссавийнинг шогирдларидир
ерга кирмоқ истар
бир йилда пайғамбар ёшини яшаб
бўлган япроқлар
тупроқ бўлмоқ истар
тупроқ тангри осмондан тушган
тупроқ устоз
тупроқ ватан
тупроқ қўйинди
мен эсам
ой
юзинг доғларига қараб йиғладим

* * *

ой
юзинг доғларига қараб йиғладим

кўзгу йўқ

бешиқ йўқ

сандиқ бор

ва тоғларни ютиб кетган

тупроқ бор фақат

сандиқ ясриб кетаётган

муҳаммаднинг

қароқчилар талаган

хуржунидай бўм бўш

дарвоқе

хуржунда ярим тилиқ ой

бор эди

лекин хуржун сандиқ эмас

икки йўл бор мен учун

ё кетурман тоғларга

узлатгир бўлиб

куръон ғорига кўнгилли махбус

ё жайхунга оқурман

журжон эса йўқ

ватан эса йўқ

ватан ҳам гоҳида ташлаб кетади

жалолиддин мангубердиннинг

туёқларидан

ўт чакнаган оти

ёлларига осилиб

учинчи йўл

мен қоламан

тупроқ қолар

ва томонлар қолар хувиллаб

туркуларда куйланган хунний томонлар

қонга ботиб кетган жануб учун

кўк кийган машрик

шимол бети қора қарғиш теккан ранг

мағриб эса оқ

ватан кўчиб кетган қайғули тараф

бу йўлда қирғин бор

узгун бор

она буғи йўқ

унда бешикка беланган
мен қайдаман
унда йўл қайдадир
биринчи

иккинчи

танмахрам йўллар
ё шохмашраб харамида
ётганмикин
иннакларга бурканиб

т а н а ф ф у с

шафқат деб аталган қаҳр бор бунда
кўз ёш деб аталган тақир бор бунда
юррак деб аталган сағир бор бунда
йўқдан фақат мухаббат йўқдир

тиллолар туш кўрар кокилингни зар
пешонам тирнайди тақдири азал
хунёгар охида тирилар ғазал
қайлардасан гулим бокирам

булбулнинг тилини қамишга бойлаб
қўксимга ботириб жоним авайлаб
фақат бир сатрни ёзаман ойлаб
гулим менинг тушларимга кир

тахайюл шароби ойдайин заъфар
дилимнинг хижрати қайғуга сафар
алам бор гуноҳ йўқ на ҳожат ғаффор
йўқ гуноҳга бунча маъфират

қаро тун катида уммедим фалаж
ўйларим ўйилар кўздай на илож
на мен осийдурман на мансур халлож
ўзим қолиб сенга сиғиндим

• • •

ой
юзинг доғларига қараб йиғладим

само бор
самоё йўқ

зикр йўк

такбир бор

аллох акбар

аллох акбар

ҳаққа учаётган хабарлар қўналғаси

ой

юрагимнинг мунгрокларини

ингрокларини

қабул қилар ва ҳаққа йўллар

ўзимга такрор

вахий қилиб қайтармоқ учун

мен ваҳийни тушимда эмас

фариштанинг қушлар тилида

юракка солган

жазавасидан ҳаммас

мусиқорнинг чумдугидан олмоқ истайман

у куй бўлсин

сангижумонлик собир бахшининг

дўмбирасидан

бир замонлар яралган куй

таралган куй

мен бу куйни тирилтирмоқ истайман

вақтнинг чексиз даштларида адашиб кетган

қўшиқларни мен шеър қилмоқ истайман

сахройи оҳанглар билан

токим ундан анқиб турсин

ҳақиқатнинг ёвшан ислари

* * *

бир жангари арвоҳ кезинар

туркистон узра

қанотлари шомий шамширдан

нигохлари қахратон

музчил

қасослар исидан бўғриққан хавони

унинг чирқиллаши

арқон қилиб эшади

найнинг мунгидай

бўйнига сиртмоқ тополмаётган

миллат учун

топталган ватанда

таланган ватанда ягона эрк

бу

т а н а ф ф у с

сенинг тушларингдан панох истадим
узун илон бўлди соғинч бистарим
орзулар кўрғошин армон музтариб
гулим нечун бегона бўлдинг
 девона бўлдим

сочинг дарёсида чўмилар акраб
менинг эса менинг қўлларим қақрар
кўзингда адашган йўлларим қақрар
кўзларимни паймона қилдинг
 гирёна бўлдим

боқиб боқмаганим замоналарга
бошимни уриб минг останаларга
мен сени топгандим афсоналардан
нечун қайта афсона бўлдинг
 хайрона бўлдим

* * *

расул ўргимчак
меҳмон ўргимчак
кўйлак тўкиб берибди менга
мендан уялган орзуларимнинг
ипак арқоқларидан
йиллар учиб чиқмоқлиги учун
унинг енги йўқ
ва ёқаси йўқ
 мен ушлаб хайратланмакка
ва хаттоки харифим билан
дўст тутинмоққа
ёқа йўқ
инчунун
донишманд бойқуш йўқ
макон тутмоққа
ёқамнинг вайрона чолдеворларин
узлат йўлинда
 бухорий каби

кулоқ бойқуш
камбағал бойқуш

ёкамни сўрайман

ёкам йўқ менинг
ўргимчак тушунмас туркий каломга
ўзича англайди ишораларни
имони ўзича англаган бўлар
гуё мен мукофотсирагандайин
қизил илонни

чамбар килиб

бўйнимга тақар
на чора
илон сиртмоқ эмас
таассуф
лекин у махлук

кайдан ҳам билсин

менинг бўйнимга
хўжа аҳмад яссавийнинг
вайрона даҳмаси

кўпроқ ярашишини

негаки
вайрона ёқага
сиғаверар ҳар кимнинг боши
вайрона ҳеч қачон сўраб ўтирмас
менинг мазҳабимни
сенинг динингни

* * *

тушларимни қабартирар ой
тушларимнинг қадоклари

юрагимга ботмоқда

мен қандок куйлайин
қонлар силқиётган юрагим билан
мен қандок куйлайин
юрагимга ой каби
ботиб кетган қадокларни

оттирмай туриб

қадоклар отмайди
тонг каби
қадоклар отиши керак бўлган осмон
ташлаб юборилган қудукқа
қудук эса
қўмиб ташланган

қўлимга белкурак ва чўкич олиб
мен қудукни қовлайман қайта

ва осмоннинг суякларини
териб оладирман битталаб
сенинг кўзларингга кўймоқлик учун
сен қайлардасан
ситамакш рухимнинг эгнида
идраб кетган
энгилин
бирор марта ямаб бермаган
мухаббат
мен сени қайлардан излайин
юрагимнинг қадоқларига
малҳам қилиб
босмоқлик учун
қадоқларни оттирмай туриб
кўймоқ учун шахид осмон суякларини
мен сени қайлардан излайин
нафратим
ё ўзинг мухаббатмисан

т а н а ф ф у с

суйгилим суй гулим суйги лим
юракларим кўзимдан тошар
мени енгиб бормокда ўлим
сени эса қийнайди яшаш

куймоқ бўлди менинг насибам
бахтиёрлик сенинг қисматинг
бахтми зомин бўлди масихам
бахтимизга бахт мусибати

сени излаб тентар хаёлим
икки жаҳон оворасиман
сенчи ётсан бахтнинг аёли

юракларим кўзимдан тошар
қисмат бўлди кўзлар қароси
қошлар аро айрилиқ яшар

• • •

оҳанглар тиладим фалакдан
муножот учун

наханглар тиладим уммондан
истиғфор учун

ибодат учун
ижобати учун уммедларимнинг

отим бўлди фахриёр қолиб

наханг йўқ

уммон йўқ

оханг йўқ

сахро бор

ва унда мен борман

йўқолган бешикка беланган мен

бешик

сулаймонбалиқнинг узук кўзидай

митти оғзига

сиғмоқлик учун

дарёлари қуриётган

осмонлари чириётган

сахрода туриб

эгамдан мўъжиза сўраётган мен

кетгим келар

менинг бу ердан

карвонларга эргашиб

карвон эса кетиб бўлган

кечикдим

мингани улов йўқ

тутгани ялов

шамол қамғоқ мисол бешикни

бир юмалатиб

айлантириб қўяр қайикқа

қайик

қўлларимга қамчи ўрнига

юган ўрнига

узун эшкак тутиб олганман

кимсасиз сахрода барханлар оша

кетиб бўлган карвон ортидан

қайикқа ўтириб эргашаман жим

сузаётган қайик охиста

қумга чўкиб борар

лекин мен қўркмайман

қайтанга

эшкакни қаттиқроқ эша бошлайман

балиқ излаб бораётган мен
холиқ излаб бораётган мен

барханлар қайиқни чайқайди тинсиз
чўкиб бораётган қайиқни

елкамдаги сўфийларнинг чакмонидан
тикиб олган сафархалтамда
карвонлар йўлидан

топиб олганим

бознаб кетган
яримта шак бор
мухаммаднинг хуржунидан тушиб қолган
яримта ой шу эмасмикин
ва унда
кимнингдир тишлар изи бор
тишларингиз бутми

хазрат бистомий

агарки тўкилиб кетган бўлса
хафа бўлмайсиз
мен уларнинг
тушларимга киришига

изн бермайман

бознаб кетган шакни оғзимга
олишим билан

юрагимга ботмаган
сўроқларни қуса бошлайман
нахотки
балиқ бўлса сахро дегани
нахотки
қайиқ деганимиз

биз га таққослаб юрган нимарса

наҳангнинг оғзи бўлса
нахотки
балиқ бўлса сахро дегани
сув қани унда
унда уммон қани
эхтимол уммон
балиқнинг остида қолиб кетгандир
ё балким
курк бўлган наҳанг

уммонни тагига босиб ётгандир
набий очиб чиқмоқлик учун
лекин хозирча
пайғамбарлик курсилари банд

• • •

бир кеча туш
шернинг тирноғини бўйнига
тумор қилиб таққан
шоҳнинг хотини

тумсо маликага

инчи иқлимдан
зангори олмалар келтириб берди
олмани еди у русумга кўра
сумалакдай эрий бошлади
тош сийналари
юраклари орзиқиб кетди
дийдасига ёш келди унинг
ёшларини тушга ичирди
чанқоғини босиб олди
олис йўлдан ҳаллослаб келган

туш

малика кўнглига мунаввар ғамлар
бахтиёрлик қутқусин солди

ой куни етиб
чақирдилар момочи ойни
маликанинг кўзи ёриди
ой кўрсаки малика
шахзода ўрнига бўри туғибди
кўмкўк бўривачча
зангор валиаҳд
иснод юм юм йиғлатган
маликанинг ёстиғини
куритдилар чиқариб
офтобрўяга

жабборга жон керак бўриваччамас
қаххорга қон керак орзулар эмас

сандиқларни тобут қилдилар
шахзода оқмаган сандиқлар

орзуларин
чумчуқ замон териб кетган шох

қафасдан учирди толе қушини
тахтга ворис излаб учиб кетди қуш
вилоятларга

етим бўриваччани
ой олди ўз қарамоғига
қўршапалаклар
эмиб кетган сийнасини тутди унинг оғзига
сут келмади
юлдузларни териб келди
емади бўривачча

ой нима қилса экан
шоҳ учирган толе қушини
тутиб едирсами ё
улиётган бўриваччага
тутиб берай деса қўршаиалакни
тутинган боласи

ой бўрини ютиб юборди

ой
юзинг доғларига қараб йиғладим

т а н а ф ф у с

юрак бағрим хундир мани
кечиб кечиб бий кечани
тушлар келар қон ичгани
гала гала

кўзларимга йўллар тўлар
рўмол силккан қўллар тўлар
қонаб ётган гуллар тўлар
хамон хамон

ойлар кечар бадр йўқдир
қийр тунлар қадр йўқдир
юзларимда сабр йўқдир
сомон сомон

энди бундан жўнар бўлдим
пешонамга кўнар бўлдим
муҳаббатдан тинар бўлдим
ёмон ёмон

сенга қирмас тоғ тиладим
ужмоҳлардан боғ тиладим
ой юзидан доғ тиладим

ОМОН ОМОН
ОМОН ОМОН

* * *

ойлар чўкар фалакдан жимир жимир жимирлаб
тоғлар чўкар фалакка ғимир ғимир ғимирлаб
тошлар қилар калака кикир кикир қикирлаб
менинг эса бўғзимда
улув бордир бир улим
хей тулугим хей тулум
хей тулугим хей тулум

тушларимнинг зулфунин бузиб кетди фалаклар
увларимнинг мавжида сузиб кетди фалаклар
армон қолиб умидни узиб кетди фалаклар
менинг эса бўғзимда
улув қолди бир улим
хей тулугим хей тулум
хей тулугим хей тулум

кўктангрининг боғида гуллар унар нопармон
энди мен бу гулларни излаб қайдан топарман
синган умидларимнинг дарвозасин ёпарман
гулни излаб борадир
улувларим ул улим
хей тулугим хей тулум
хей тулугим хей тулум

осмон чўкиб борадир қароланар қароғим
кўктангрининг боғида унган гулнинг япроғин
қайси шамол учирди тарихлардан сўроғим
тарихларнинг бўйнида
қолиб кетгайми кўлим
хей тулугим хей тулум
хей тулугим хей тулум

гул япроғи остида қолган ер сув қайдасан
битта туркни минг кўйга солган ер сув қайдасан
кўпиклардан ибтидо олган ер сув қайдасан

сахроларда адашди
ер сувга борар йўлим
хей тулугим хей тулум
хей тулугим хей тулум

қобирғалар қабарар суякларим кадокдир
кабоқларим ўк тугаб бўшаб қолган садокдир
куйиб куйиб кул бўлган нафратларим адоқдир
чучмомалар кўк кийган
намозшомгул гул гулим
хей тулугим хей тулум
хей тулугим хей тулум

тулук бордир остида чўкаётган осмоннинг
зулук бордир остида чўкаётган осмоннинг
куллук бордир остида чўкаётган осмоннинг
кўктангрининг қошига
етолмай қолган йўлим
хей тулугим хей тулум
хей тулугим хей тулум

* * *

ой
юзинг доғларига қараб йиғладим

бу йиғи
вужудимга сиғмаган сиғим

йиғимни йиғаман
сиғим сиқталар
йиғимни йиғлайман
оғрик нуқталар
тош эмас
соғинчга дўнар

бу соғинч нафратдир
қўллардаги кишани билан
кулаётган қулга нисбатан

бу соғинч нафратдир
эртақдан чиқиб
юртни сотаётган қулга нисбатан

нафратни куйлашга бир соз ахтариб
телбарайман туркистон ичра

арвох узра
мен ичра
созлар шевасида мухаббат мадҳи
кишанлар жаранги бахтни куйлайди
мен эсам
нафратни куйга соламан
излаб тополмаганим

аёлғу олиб

чалолмаганим

чанқовуз чолиб

чанқовузнинг бўғзидан

куйлар қаталаб чиқар

биюв биюв биюв биюв

биюв биюв биюв биюв

кўк бўрилар жўр бўлар

аёлғунинг сасига

куйларнинг энг ичида

ханжар ёвга қасида

ойга қараб увлаган

ой боласи бўрининг

кўзига ойбалиқлар

сиртмоқ бўлиб кўринар

сиртмоқ эса ой бўлар

бўриларнинг онаси

ой

юзинг доғларига қараб йиғладим

**ўқилиши шарт бўлмаган
иловалар**

аёлғу
ой
сиртмоқ
кўзига
ойбалиқлар

* * *

ой
арши аълонинг
фаромуш фаришталар
ёпмай кетган туйнуги

* * *

ой
юзинг доғларига қараб йиғладим

кутаётган фарзандинг менми
эрта бир кун туғилсам
отимни не қўюрсан
машраб дебми
ё хоразмшохдай
о т с и з бўлурманми мен

* * *

дехқоннинг хотини
хомиладор ой
ўроқ туғади
сукунат эса
кўзи ёриётган ой қичқирғи

* * *

ой
тирноқ
аёл
зорлик

* * *

қарсак шоҳнинг мулозими
саройда яшар

* * *

ой пўстлари арчилик
занглаб қолган зангори олма

* * *

тун кимнинг бахтики бунчалар қаро

* * *

эрк
дунёдаги энг жафокаш сўз

* * *

ой
болта

* * *

юрак мени кечирар бошдан

* * *

мен
ой нурида турган рухимнинг
ерга тушган куланкасиман

* * *

тонг ўрнига кайғулар отар
кимни

* * *

келажакни яшаб бўлдим мен

* * *

рухим сочларингнинг фариштасидир
сени қарғамадим

* * *

сен мақолнинг югурдагисан

* * *

нега эри хиёнат қилган
бу аёл
узук халқасидан нари томонга
ўтиб кетмайди
ва у томондан
бармоғини тикиб қўймайди
қайтиб ўша мараз эрини
қўрмаслик учун

чунки унинг болалари бор
узук халқасига
сиғмайдиган болалари

нега у узукдан бунчалар қўрқар
бўғзидан бармоғин тундада олмас

ахир бўғзи бўлган билан
унинг тили йўқ
барибир
айтолмас эрига
севмаслигини

* * *

ойузуқ

* * *

нарсалар
масалан узук
ўзининг мохиятини
сўраб ўтирмайди биздан ҳеч қачон

* * *

сочимни сўзларнинг чангига белаб

* * *

менинг тўртта хотиним бордир
тўртовининг оти ҳам қибла

* * *

менга дўст керакмас душмандан бошқа
мухаббат керакмас нафратдан бошқа

* * *

ажин туша бошлар кўзгу юзига

*Тошкент – Сангжумон – Тошкент,
1990 – 1991*

* * *

Сочинг зулматига кўлим тушмади,
кўзинг қаросига йўлим тушмади,
қошинг ханжаридан зулм тушмади,
оқ гулим,
 қизил гулим,
 вайрона бўлди дилим.

Ох чекдим, охларим фалакка етди,
Қўл чўздим, қўлларим малакка етди,
Мен юлдуз истадим, қайларга кетди,
оқ гулим,
 қизил гулим,
 хайрона бўлди дилим.

Кун ботди, ой ботди, юлдуз ботмади,
тонг отди, севгимиз тонги отмади,
ойдинда на Ой, на Зухро ётмади,
оқ гулим,
 қизил гулим,
 девона бўлди дилим.

«Кўзим гирдобиди селлар айланур», *
бўғзимда сўз куяр, қалам найланур,
гул дедим, исмингга жоним бойланур,
оқ гулим,
 қизил гулим,
 мастона бўлди дилим.

Яна не бўлмоқни истадинг, дилим,
Ой десам, юлдуз деб қистадинг, дилим,
нелар қилдинг мендай музтаринг, дилим,
оқ гулим,
 қизил гулим,
 паймона бўлди дилим.

1999

* Воқиф сатри.

* * *

Бўғзимдан сирқирар товуш — қон,
гул — менинг энг сўнгги сўзимдир.
Ибтидо, интиҳо овушган,
мухаббат сен берган тўзимдир.

Мен уни қадайман кўксимга,
юрагим товондир — ёрилар.
Сен мени севмагин, ўксима,
тошбағир бўлади парилар.

Мен сени гунохкор этмасман,
суярман, куярман, бошимга
етар ишқ, мен сенга етмасман.

Юрагим товондир — тўлайман
ойлигим, бойлигим — лошимни.
Кўзимни сўзимга улайман.

1998

Айтаринг не эди, қайтаринг
не бўлди? Билмадим, гулбадан.
Маконинг қай тоғлардан нари?
Излаб кетмиш юрагим бадар.

Бўм-бўш эрур байтул-хазаним,
на юрак, на кўнгил ётмайдир.
Сенсизлик не хариф, не ғаним,
на ёнмас, на сувга ботмайдир?

Қайтаринг не бўлди, гулўзор,
қайтмаслигинг не бўлди тағин?
Кўнгил озар, кўнгилда озор.

Қулнинг дарди гулнинг дардидир,
хасратларим ётади ёғиб
соғинч боғларининг зардига.

1999

РУХУНАТ

ҲАДИК

Эртага, эртага, эртага
видо тушар, ўртага видо.
Алвидо, гул, кўнгил эртаги,
ўзинг сабр бер, собир худо.

Пешонага кўнмайди кўнгил,
гарчи энди видо айтадир,
гарчи энди умидлар сўнди,
гарчи энди сендан қайтадир.

Сочинг дарёсида ювмаган
гуноҳларим кечирмас эгам,
гарчи ҳеч кас мендек севмаган

ва мен каби қуймаган. Нега
эртага, эртага, эртага
видо тушар, видо ўртага?

1988 — 1998

* * *

«Имло лугати»дай ёлғизлик,
аруз каби бир рустамлака.
Кишки дарахт каби холсизлик,
шеърсизликдай тақир мамлакат.

Нигохингдай сассиз бир товуш,
нафрат каби замхарир чилла.
Модерн қофиядай ковуши
пойма-пой ва йиртиқ бир миллат.

Мангуликдай адоқсиз сабр,
карвон каби иярувчан феъл,
хуш сингари алоқ-чалок туш.

Ғоя каби ўтирик таъбир,
бахтсиз каби саодатли эл,
озод каби тутқун битта қуш.

1987

Тийрамох боғлари рутубатлидир,
кезинар, эзинар телба рухунат.
Ёмғир бўлиб бўзлар сағир сукунат,
ичингда ўрмалар куйгин бир гидир.

Гулим, баҳорларда кетдинг сен қолиб,
орамизда тўқсон, бир кишлоқ йўл бор,
тарокдан ўрмонун ойнадан кўл бор,
на оҳим етгайдир, на кийлу қолим,

Тушовин узолмас вақт — арғумок,
чилтаннинг қўллари канотга дўнар.
Кетарман, бу ерда қолмоғим гумон.

Кетарман, изимдан хазонлар хайдаб,
шамоллар эргашар. Дарахтлар тўнар.
«Бор-хо, кел-хо, хамалам-ха, йўл қайда?..»

1999

Сен мени алдайсан туш каби,
бахорлар келади, келмассан.
Жанублардан қайтган қуш каби
менинг кулбам қаён, билмассан.

Юлдуздан сўрайман — девона,
мен сени ойлардан сўрайман.
Куядирман шамсиз парвона,
самандардек кулдан тўрайман.

Сен мени алдайсан, гулгина,
кимнинг боғларига қайтарсан?
Кўнглим синар, муз бўлиб синар.

Сен мени алдама, алдама,
суйдим деб кимларга айтарман?
Умид соғинч идроғин ямар.

1999

Зулхумор кечалар ой сийнасида
юракнинг ризқи бор, севиб кутади,
тунлар сийнасидан истар насиба,
осмон булутлардан лачак тутади.

Осмон қизғанади, бермас ойини,
мен эсам тунларга юракни бердим.
Ишқ бўлди, ой бўлди унинг қойими.
Умид боғларидан маломат тердим.

Энди у не кунга, тунларга қолди?
Сиғиниб суяди, куяр соғиниб.
Суйдирмоқ бўлдим-у, куйдириб олдим.

Қияр насибасин қисмат қайчиси,
Ой кусуф бўлади фалак тоқида.
Гул — наргис тунларда куйган Ой иси.

1999

Юрагимнинг қадоқларин кўзларимга суртдим мен,
дил дардларим тупроқ бўлди, тўлмас кўзим косаси.
Муҳаббатнинг алдоқларин кўзларимга суртдим мен,
сенсираган соғинчларни алдаб юрдим асосан.

Сунбул-сунбул соч бўйидан хотиралар маст бўлса,
мен орзулар куюгини димоғимда туярман.
Келганларинг ёлғон сенинг, кетганларинг рост бўлса,
бу дунёнинг ёлғон қолиб, ростларига куярман.

Суюнтирар сени, кийнар мени хижрон висоли,
кузги япроқлар мисоли умид тўзиб борадир,
муҳаббатжўй ҳисларимда ғамларнинг истилоси.

Ғарибим ишқ, менинг каби сенинг ҳам кўнглинг ярим,
не ёзибдир азал тақдир, манглайимиз ародир.
Кўзларимиз қаро бўлди, қаро бўлди сўзларим...

1990

Мен сени тушларга бой бериб қўйдим,
адашдим мухаббат ўрмонларида.
Гоҳо суйдим сени, гоҳида тўйдим,
лек умид милтиллар кўнгил қаърида.

Орзулар сарғариб армон бўлади,
кўнгил ҳам кўнади гул озорига.
Ҳажр паймонаси Ойдай тўлади,
видо бор, адо бор жон бозорида.

Жонимни бозорга солади дунё,
мен сени севаман сендан айрилиб,
кўзимда жолаю бўғзимда хунё.

Гуллар ўтиб борар, баҳор кутарар,
соғинчнинг қаноти синар қайрилиб,
шўрлик қанотини судраб кутарар.

1999

* * *

Сен ўтмадинг, сендан дунёлар ўтди,
гуррос-гуррос, кадам-бакадам.
Бу кузак, бу тупроқ хазонлар ютди,
юрак — айрилқлар ўтказган маъдан...

Дунёлар тўпири кўксимни тутди,
мудхиш бир сукунат — увушар бадан.
Сени кузатмадим, бунчалар кутдим,
келмоғинг қийиндир, кетмоқ — дафъатан.

Кўзларим тўлкини тобора саркаш,
юрак чўкиб борар, енгадир ситам,
ўнгимдан нафармон сароблар тарқар.

Қароқлардан силкийди жоним,
тилда бир иштибоҳ, иста, истама:
хаёт — мусибатлар чекмоқ имкони.

1996

Кечирмади мени изтироб,
мен ўтмадим унинг бошидан.
Денгиз каби жимирлар шароб —
мухаббатнинг тахир ёшидан.

Ичолмадим мен уни — осий,
ичганларнинг бари гуноҳкор.
Бўғзимни куйдирган бир осим
жоним тўзиб борадир — абгор.

Юрак чайқалади ложарам —
тўфонларда қолган бир қайиқ.
Осмон — зангор, осмон — ложувард...

Лимиллайди хасрат бодаси
кўзим косасида, найлайин.
Мухаббатим — кўр саодатим.

1996

БУҲРОН

На суйгу, на куйгу, на туйғу, на дард,
на кадар нақадар мени суймайди.
На куз бу, на рўз бу, на сўз бу, на зард,
юрагим қовжирар, илло куймайди.

Тушларим бўм-бўшдир кузги ин мисол,
жонларимга тегиб кетди менинг бахт,
бадларимга уриб кетди бу висол...
Синар кўзларимда тўниб қолган вақт.

Бахтни кечирмайди, биламан, юрак,
қилса, дуойибад қилади, суймас
ва қарғар шеър бўлмай қолган сўзларни.

Қарғалган сўзларнинг мунглиғ кўзлари
мендан шеър сўрайди, жавдираб турар.
Юрак қовжирайди валекин куймас.

1985

Бостириб келади қадам-бақадам
япроклар мисоли заъфар ғалаён.
Кузнинг кўзларида қахрабо кадар,
кузнинг юрагида мағлуб ҳаяжон.

Орзулар қалъаси бедош ҳамлага,
айрилиқ — муқаррар. Армон — мустажоб.
Таслим бўлаётган буюк мамлакат —
юрагим чирпанар. Қайдасан, нажот?

Нажот йўқ. Фақат бор азоб-укубат —
ўкинчим, юкинчим, парвардигорим,
ўтинчим: бер менинг рухимга қувват.

Укубат нажотни келмас ияртиб,
рухимнинг кўзлари интиқ, нигорон.
Юракнинг қисмати мағлубиятдир.

1988

* * *

Баҳор келар далаларга тўркунлаб,*
қушлар ҳам қайтади олис-яқиндан.
Қишқи уйқусидан уйғонар миллат,
замбуруғлар бола кўрар чақиндан.

Даралар гумбурлар — қахқах урар гул —
боғларни уйғотар момогулдирак.
Далалар кўк кияр — аёз қолар тул,
куёшни қитиқлаб майса кулдираб.

Жилғалар дарёга олиб энади
баҳор дарагини — бойчечак айтган!
Қиш захри тошларга тегиб синади.

Кўксингни ёради ғам куртаклари,
ёниб ёзгинг келар жигархун байтлар,
юракни алдайди ишқ эртаклари.

1999

* *Тўркунлаш* — бошқа уйга тушган келиннинг илк марта ота уйига меҳмон бўлиб бориши. — *Мухаррир*.

* * *

Ойлоқ кеча, мухаббат кечар,
мендан кечар, ундан кечмасман.
Ой нурлардан кийимлик бичар —
о, бу хижрон, токай ечмасман?

Сенга бахтлар тилайман, малак,
малика бўларсан бахт эниб.
Дев бўларман мен бир юмалаб
ва ўғирлаб кетарман сени.

Тушларимга қамаб қўярман,
тополмагай лўлилар фоли.
«Жоним»лаб, «гулим»лаб суярман...

Овлоқ кеча, юлдуз живири,
хаёлингни кетади олиб.
Қолмок — мушкул, кетмоклик — ирим.

1999

Не суворий эдимки, лайло,
зулфинг Зарафшонин кечмадим.
Вовайло, вовайло, вовайло,
кўнгил бир гул истайдир — надим.

Раъномисан, мойчечакмисан,
япроғингда фоллар очғали.
Бугунгимсан ва кечагимсан,
суйганим ва суймаган хали.

Дардим айтдим, тошлар ёрилди,
осмонни синдирди гулдирак.
Мухаббат кўнгилни не қилди?

Мунғиб куяр фалакда хилол,
тарс ёрилар кўксимда юрак.
Тар очилар гуллар. Не илож?

1999

* * *

Санамжон, кўзларим ўйилди,
хажринг шаробидан тўйдим.
Наволар қуйилди бир хазин,
яғир қуйди, бағирлар қуйди.

Сени шамоллардан сўрмадим,
бахорлардан сўрмадим атай.
Умид даштларида кўрмадим,
қай боғларни тутмишсан ватан?

Кўнгил сочинг каби қорадир,
қайлардасан, кўзлари қамбар,
қошингга қай йўлдан борадир?

Бир кун мени ишқ хароб этар,
лек очунда ўзга не ғам бор?
Кўз етмаса, сўзларим етар.

1999

Ой юзидан юзиб ўтар турналар,
юрак симиллайди тутқин ва мазлум.
Гуллар ҳам ўтади бағрим тирналаб,
алвидо, гул, баҳорлигим, ёзлигим.

Юлдузлар чўғ каби тортиб борар кул,
булутлар келади гала ва гала.
Бир ёр истар, бир зор истайди кўнгил,
вой, аламжон, жон алам.

Мен рўё истадим, хажрни берди,
баҳор истаганим куз бўлди алхол,
кадрлар истадим, фажрни берди.

Ой кўнгил кўзидир, алвидо, гулим, —
шашкатор турналар сиркирар ундан.
Силкинолмай титрайди қўлим.

1999

Осмон яратганнинг мовий кўзидир,
кўзидан яратди борлиқни худо.
Тоғ ҳам, боғ ҳам, зоғ ҳам унинг сўзидир,
сўзидан яратди борлиқни худо.

Ёмғирлар сим-симлаб ерларга сингди,
ёшидан яратди борлиқни худо.
Чакмоқлар чақилди, тошлари синди,
тошидан яратди борлиқни худо.

Кўнгилга доғ берди, дийдаларга — ёш.
Куймоққа дил берди, севмоққа — аёл.
Чўкмоққа тиз берди, эгмоқ учун — бош.

Жон берди аёлга этгудай нисор,
уни деб ёнмоққа — шам каби хаёт.
Берилмай қолгани биргина висол.

1999

Дарахтлар жанубдан келмокда қайтиб,
куёш қайтиб келар тонгласи шарқдан.
Шамол бўлиб қайтар хотирлар — дайди,
майса бўлиб қайтар ҳар битта марқад.

Баҳорга қайтади кўнгил ҳам, дард ҳам,
булоқлар кўзида тинади осмон.
Умид оғриқларга босади малҳам,
боғларга гул бўлиб қайтар Ёсуман.

Адирларга чиқар қизғалдоқ бўлиб
мен севган аёлнинг жонталаш ёди,
Гуликахқаҳ қайтар, берсин йўлини.

Ҳар неки, баҳорга қайтади, моҳим,
гул қайтар, сой қайтар. Ой қайтмас, дод-эй!
Фалакка қадалар юлдуз нигоҳим.

1999

ҲАЛИ

Ҳали куймаган дил, куйланмаган дард.
Йиғланмаган йиғи, қўрилмаган туш.
Ҳали севилмаган бир гул — суманбар.
Маломат кўрмаган ялангоёқ рушд.

Бир ёзиқ — хали-да қўл урилмаган.
Юзига ҳали доғ тушмаган ҳилол.
Оғизларга тутилмаган бир лаган.
Ҳали тангрилар ҳол қилмаган Билол.

Ҳали сен ҳақингда сўзланмаган сўз.
Ҳали тўқилмаган ғийбат ва фасод.
Ҳали кафанликка бичилмаган сўз.

Битилмаган шеърлар. Сўнмаган умид.
Бир кўнгил — бозори бўлмаган касод.
Бир кўз — ололмаган хали мен юмиб.

1999

Куйганинг мен бўлдим, суймаганинг — мен.
Армонлар юракка тош бўлиб чўкди.
Зил тортиб боради кўз ёш каби менг,
сангижумон тортиб боради кўксим.

Хиссиз бўсаларнинг муз кирралари
тош бўлиб, ёш бўлиб тирнар ёдимни.
Мухаббат қарийди, эхтирос арир,
хотирлар бахтиёр этмишдир кимни?

Бу залил кўнгилнинг не залолати:
суйгани сен бўлдинг, гулларга қасам!
Не тонгки, манглайда ишқ маломати?

Дилимнинг барига қўлим етмайди,
не васл — масалдир, не сабр — масал,
мухаббатнинг жарохати битмайди.

1999

Тақдир пешонангни тушларга солди,
рухингни синдирди шўриш аёни.
Сен, тадбир қаёндир, билолмай қолдинг,
қисматинг қаёндир, исмат — қаёнинг?

Сопол синиғидай тинжирар* ҳаёт,
билмон, ёқларинг не, недир хоҳларинг?
Елкангга бош қўйиб хўрсинар аёл,
бўғзингга қўчади гул титроқлари.

На мақсад? На ҳақсан? Юрагинг оқсар,
тушларинг бостириб келади ўнгга.
Кўнгил, сен қаёнсан, кўнгил, қай ёқсан?

Юрак куяр, кўнмас на ўнг, на тушга,
гарчи умидларнинг шарори сўнган,
гарчи армон тиги қадалар тўшга.

1999

* *Тинжирармоқ* — муайян буюм парчаланишининг шевада аталиши. — *Муҳаррир.*

НАМОЗШОМГУЛ

I

Мен сени овутмоқ истадим,
сочларингни силаб, эркалаб.
Намозшомгул, мунглим, музтариб,
хар сахар, хар сафар эрталаб.

Артгим келди кўз ёшларингни,
хам бошингга елкамни тутдим.
Ҳилол каби тим қошларингнинг
қоқ бағримга ботмоғин кутдим.

Кўнгил чўмди оқар ёшингга,
қошларинг бағримга ботмади.
Тошлари ботдими бошингга?

Гулим, сени қай видо енгди?
Қай жудолик дилда ётмади?
Қай мухаббат азангга тенгдир?

II

Тораяди қурбим фазоси,
толдиради сабримни ғуссанг.
Бу не мотам, ишқ қазосими,
Не рангларга бўлдинг мустаҳиқ?

Қайси чаманларнинг гулисан,
севилмаган, топмаган қадр?
Кимга муҳаббатнинг қулисан,
ғаминг надир, аламинг надир?

Қурбим фазосида ёлғизун
юррак от суради — шахсувор,
изтиробнинг йўллари узун.

Етолмайман ёнингда туриб,
малҳамим йўқ дардингга — увол,
ололмайман бахордан қўриб.

III

Кўклам келди эгнингни кўклаб,
Мен бир гофил, севинч туйибман.
Дил дол этган ўмганни тиклаб,
кайғунг қувончларга йўйибман.

Кимга аза очмишсан, гулим,
менга кўнглинг очмассан нечун?
Сочларингни излайди қўлим
ёшинг дарёсини кечиб.

Суйгим келди сени жонимдан,
исмсиз туйғулар дафъатан
олди чок-чок гирибонимдан.

Ситамларинг келди аритгим...
Юрагимни сенга атадим.
Бу тун соғинчларим қаритди.

IV

Чалпароста айланар замин:
айни баҳор кўнгил хазони.
Зоҳирига кўчади замир,
эгнингда бир қайғу азоби.

Чувалади оёқларингга
баҳор эмас, нафармон фасл.
Суйган саринг, куйган сарингга
айроликлар «этади насиб».

Юрак япроқларин тўкадир,
тўкадир кўзлардан ёш қилиб,
умид осмонлари чўкадир.

Илинчсиз илинждан толасан.
Бир кун келар, нафратинг тўлиб,
сен севгидан қасос оласан.

V

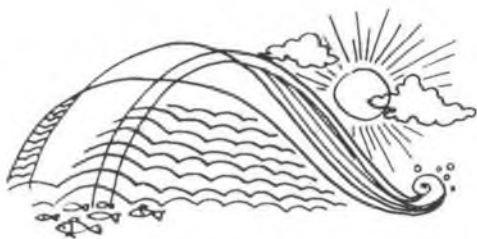
Не тонг, баҳор изми куздадир,
сахарларинг шомларга дўнар.
Кемтиклашиб боради бадр,
кўнгил тақдир мисоли синар.

Илтижолар этдим намозшом:
танграм, баҳор бундай келмасин.
Жабринг бўлса, бўлса интиком,
менга бўлсин, гулга бўлмасин.

Гул кўнглаги кўнгил шомидир,
титраюрман мискин, ғамбода
сенсизликнинг аждар комида.

Сипқорурман сўнгсиз хасратим,
бир ўтинчим бўлмайди адо:
сени баҳорлардан асрасин!

1999

Мажруҳ юрагимнинг кунжакларига
нур бўлиб энади бахмал овозинг.
Куй канот боғлайди рухнинг паридан
намхуш кечаларнинг зил хавосига.

Гуссалар таркайди гул атри бўлиб,
юлдуз бўлиб тарқар қўрғошин ғамлар.
Мен энди ўлмайман, нобарҳақ ўлим,
Гўрўғлидай юлдуз чақнаган дамлар.

Зирқираб сингийди суякларимга
унут эхтироснинг зангли унлари.
Дилбарим, яна шу хотир зарилми?

Оғинар, соғинар, ёғинар юрак,
овозингда эрир кимсиз тунларим,
бахтсизликка кўра, бахтимга кўра.

1999

Мухаббат — кўксингга қамалган хаво,
чиқиб кетолмайди кабутар бўлиб.
Менинг вужудимда ямалган юрак
зангли хасратларга ётади тўлиб.

Сен кимни севарсан ҳаволар билан
жаннат равзасидан энмаган бир гул?
Мен сенга ёмғирлар бўлиб эландим,
юлдуздай пойингга сачради кўнгул.

Ужмох боғларидан учмас кабутар,
мен бир қул, кўкларга тикилиб толдим.
Давронлар ўтади, карвонлар ўтар.

Карвон кўнғироғи ҳажринг жомидир,
не мортув эдики, юракни чолди?
Мухаббат ҳаётнинг интиқомидир.

1999

Мен ҳам севган эдим куйгин ва далли
азобларнинг темир исканжасида.
Юракда минг битта жароҳат, яллиғ,
видо, айролиқнинг тагин қанчаси.

Мен ҳам севган эдим мунғиб, эмраниб,
кўз эмас, кўнгилнинг ёшлари билан.
Ёшлар кор қилмади, муҳаббат — ғаним,
кўнгилни синдирди тошлари билан.

Ойналари синган дераза — кўнгил,
унда на кулнинг, на гулнинг акси бор.
Тиндингми, кўз ёшим, сўндингми, эй дил?

Муҳаббат қайтади, бу кўнгил қайтмас.
Парчин ойналарда ажал рақси бор.
Ўйнайди. У — тилсиз. Келдим, деб айтмас.

1999

КАЙФИЯТ ХУЛОСАСИЗЛИГИ

Бу тунни ичади аёлнинг ёди,
тушлар ижараси тугамас минбаъд.
Бу не узлуксизлик? Яланг хавотир.
Манглай — михлар билан тирналган бир хат.

Тун мени сипқорар майхўр ва дилтанг,
ёлғизлик аталган яра битмайди.
Тунда қолиб кетар юрак мўлтиллаб,
хеч ким тушларига олиб кетмайди.

Умидлар ахтарар Сомон йўлини,
телбарар тунларнинг зулматин ёриб,
Ой — хажр юракда борар тўлиниб.

На гул бор синграрга отини айтиб,
на кул бор бошинга сочмоққа зорли,
на йўл бор бош олиб кетарга дайдиб.

1999

ХАЁЛ

Деразадан ёпирилиб киради шамол —
уй ютоқиб олади нафас
дамқисма чол каби.

Шамол кўзгуга бориб урилар,
чайқатиб юборар сатҳини.
Тўфон турар кўзгу сатҳида.

Лойқалана бошлайди кўзгу.
Лойқалар сачрайди уй деворига,
ерга оқиб тушади лойқа,
пардаларга сачрайди бетин.

Кўзгуга караб
сочларини тараётган аёлининг
хаммаёғи шалаббо бўлар.

1999

ҚУШЛАР САВОДХОНЛИГИ

1

Мана бу қуш — мусича.
Ўқимаган. Кўрсавод.
Қўй оғзидан олган чўпин ҳам
бозорда сотолмай юрган нотавон,
камбағал.

Сайисхона бўғотида унинг уяси.
Инга сифмас темирқанот чақалари.
Оила режаси нелигин
билмаган бир қуш.

2

Буниси — қалдирғоч.
Саводи ҳам бор хижжаларли.
Уясини мактаб шифтига қурган.
Жуғрофия ўқиган, бироқ
билмайди жанубдан ўзга томонни.

3

Буниси — майна.
Бир замонлар комсомол бўлган.
Немисқуш ҳам дейди бировлар.

Тили йўқ.

Унинг тилин кесиб қаттол замона
маддох шоирларга пишириб берган
мустабидни макташи учун.

Нима билишини айтолмас бояқиш.
ҳозир пенсияда.

Бойуғли эса
отаси сотган

чолдеворлар пулига

Хорижда ўқиб келган.

Отаси энди унга

тунни хатлаб берган.

Бойқуш — тунлар султони.

Бироқ тунда ишланмайди. Савод керакмас.

Шунинг учун ҳам

унинг нима билишини тусмоллаш қийин.

1999

* * *

Келиндинг, келмадинг,
билиндинг, билмадинг,
ёрижон.

Не севги? – гунохдир,
тун окдир, кун окдир,
ёрижон.

Бахорлар ўртади,
ишқ сарсон ўртада,
ёрижон.

Қўл айри, йўл айри,
хайр энди, гулхайри —
ёрижон.

Мен сени кечирдим,
юракни ўчирдим,
ёрижон.

1999

ИСТИҚЛОЛ

Не устихон, дарёга солдинг?
На балиқ, на холиқ билмади:
Сен ким эдинг минг йиллар олдин,
Қайдан келдинг, қайдан келмадинг?

Келмаганинг ростдир, эҳтимол,
Келганларинг ростмидир тагин?
У не ўтмиш, у қайси шимол?
Бу не бугун, яйраган бағир?

У не кеча, саид суяклар
Кўмир каби қораймиш бирдан?
Бу не бугун, массагет, саклар
Ўмганини кўтарар ердан?

У не кеча, устухонлари
Камон каби букилган миллат?
Бу не бугун, хур бўлган сари
Суякларин ювади йиллаб?

Хар бир хожа, хар бир саиднинг
Қора суяклари оқарар.
Бугун кимнинг ийди – хайити?
Суяк чайқаб олар тахорат?

Тушларини терс қилиб кияр,
Армонларин олар ўнгариб.
Энди сенмас, ўзини суяр
Кечаги хар мазлум ва ғариб.

Мозий томон умр қарийди,
Ёшаради келажак сари.
Мустабидга меҳр арийди,
Нафрат бўлар азмойишлари.

Не устихон, дарёга солдинг.
На балиқ, на холиқ билмади:
Сен ким эдинг минг йиллар олдин,
Қайдан келдинг, қайдан келмадинг?

1999

МУЧАЛ ЁШИ

(қушлар тилида)

I

Теппангда увиллар қисмат бўрони.
Тегрангда айланар номаълумликлар.
На истак аёндир, на мақсад аён,
на кимни излаганинг
ва на изламаганинг.

Аро йўл.

Бу йўлнинг адашишлари
ва ўзинг кўрмаган, билмаган
нарсалар ҳақида ўйлаш азоби,
шунингдек, улар ҳақда билмаганларинг
ва билганларинг
тасаввур ғалвирига
солиб эламоқ,
колганларин эса
юррак қонинг билан ювмоқ
машаққатин енгиб яшамоқ
мушкуллиги қийнар сени аниқсизликдай.
Қаён бормоқликнинг аниқсизлиги
валекин
қайгадир юрмоқлик заруратидан
гирён одам изтиробларин
узлуксизлиги
вақт каби тинимсиз
пешонангнинг ажин — ариқларидан
окиб ўтар ингрок бўлиб, инчкирок бўлиб.

Вақт оғриғи.

Фоялар бошини уриб ёрган вақт.
Кўзлари кўр унинг, кетар йўлни кўролмас,
қулоғи қар унинг, эшитолмайди
йўл кўрсатиб бакираётган даҳоларнинг
кичкириғини.

қайга ўтишини билолмай ҳалак
вақт бечора.

Вақт ўрмалар,
тинимсиз бўғади,
қайгадир судрар
англамсизликдан
бўғриқиб, ичиккан хиссиётингни.

Аро йўл.
Вақти
ўтмаётган одам изтиробларин,
иккиланишларин сувга ташлайди
туш каби.
Сувга оқмас иккиланишлар,
изтироблар оқиб кетмайди сира,
ётар юракни ёлмалаб.

Йўл билмаган одам,
адашган одам
эркин бўлолмас
кишанлардан халос бўлиб ҳам.
Қаён қўймоғини билмаса эркин,
тадбирнинг ...корлиги ...сизга айланса,
истифода этмоқ ўрнига
...сизлаб ўтирсанг уни такдирдай,
эминлигинг қаён қолгайдир,
қолмагай қаён?

Хар қандай қушнинг
ихтиёран қафасга кириш
эрки бор,
тузокқа тушмоқлик имкони бордир.
Бу имконни қўлламаслик мажбурияти
унинг эркинлигин таъмин этар аслида.

Шу мажбурият адашмоқ имконидан
фориг тугар инсонни.
Адашмоқ истаги йўқдир инсонда,
лекин ҳаққи бор.

Шу ҳақда — бирор йўл танлаш имкони,
шу ҳақда — бахт ҳамда бахтсизлик,
 гуноҳ ва савоб,
 васл ва хижронлар потенциали,
шу ҳақда келажак маънилари бор,

шу ҳақда — келажак маънисизлиги,
шу ҳақда ўлим бор,
шу ҳақда — ҳаёт,
шу ҳақда йўлинг бор, йўлсизлигинг бор,
шу ҳақда — мақсаддан сўнгги йўлсизлик,
шу ҳақда — йўлсизликдан сўнгги бир мақсад,
шу ҳақда — умид ва яшаш малоли,
шу ҳақда — муҳаббат, муҳаббатсизлик,
шу ҳақда — адашиш ҳидоятлари,
шу ҳақда — ҳидоят адашишлари.

Умид раҳмон тавсиясидир,
ким тўғри йўл топса, адашар,
адашганлар топиб олар йўлини,
тадбир эркин бўғар тақдирнинг сиртмоқлари.
Шайтон ҳам ўзингсан, раҳмон ҳам ўзинг,
умидсиз — шайтонсан, умидли — раҳмон.
Пешонанг тирнайди азоб ханжари,
(тангрига айланар азобинг, аросатинг)
ёзиғу савоблар ёзади
пешонангга ажинлар билан.
Ажр аросатдир
жазо — аросат.

Таянч нуқтаси йўқ аросатингнинг,
мақсад вазнсизлиги бор,
умид қадрсизлиги.

Умидларни еб битирган қадрсизланиш,
кўнгилнинг ярми,
юракнинг чорак қисми
қолмиш қадрсизликдан.

Моҳиятни емириб борар
сўзларнинг бу қадар беқадрлиги.
Кеча дунёларни яратган сўз
бугун бозорларда ўтмайди.
Кеча солих амалларга бошлаган калом
бугун адаштирар фикрсизлик ўрмонларида.
Кеча суйдирган сўз
бугун куйдирар.
Кеча маъзи бутун бўлган ақида
бугун ўлиб кетган тошбаканинг
қосасидай бўм-бўш ётибди.
Кечаги алкашлар

бугунги қарғиш.
Кечаги умидлар
бугунги армон,
армон — кадрсизланган умид.

Кеча...
бугун...

Эртан нима бўлар?
Нима бўлмайди?

Кеча ва эртанинг оралиғида
судралади банги, ногирон
вакт,
қаён бормоғини билмайдиган вакт
бемадор.

II

Бир нидо келади ўтмиш қаъридан,
рухингни тинчитмас, азоблар берар.
Тушларингга кириб чиқади
бир акс, лек акссиз нидо.
...Ўрмалайсан ўрларга қараб тинимсиз,
хар куни, хар кеча,
хориб уйғонасан, чарчатар тушлар.
Рухингни тинчитмас ўзинг билмаган,
нотаниш, номаълум хисларнинг
бесўроқ тушингга киравериши.
Қочасан,
қочасан, қутулолмайсан.
Уйғонсанг, эртаси яна келади.
Не азоб?
Не гуноҳ қилдинг, худойим,
қилмадинг, эвоҳ?
Нечун ўрмалатар ёвқур битта куч,
кимнинг ё ниманинг иродаси,
ё ушалмай қолган армони,
ёки аро йўлнинг мақсадсизлиги?
Кимнинг арвохидир мени кийнаган,
қай бир ўтган қишлоқдошим арвоҳини
чирқиратдим мен
мусофирликда.
Нечун қўйиб юбормайди ноаниқликлар?

Тушларимни йўёлмас ҳеч ким,
қушлар тушунмайди таъбирни,
таъбирчи малоиклар мазҳаб талашар,
таъбир билан, такбир билан иши йўқдир
уларнинг.

Рух чайқалар шайин мисоли,
гоҳ хавотир оғир келар,
гоҳи — умидлар.
Мувозанат йўқ.
Хавотир — мушаккал бўлмаган умид,
ярим умидсизлик — хавотир.
У ярадай очик,
башоратгўй тушлардай аччиқ,
Унинг руҳингни кесиб
ўтган дамини
тушларинг ўнг
келганидан сўнг
сезасан.

Хавотиринг кўнгилдай очик
киргучи аниқсизлик, маълумсизликка.

Кун келар, алоқ-чалок тушларни
кечмиш муайянлиги
билан хатлар кунларингга
тақдири азал.
Пешонангга тирналгани
қувонч бўлиб, кўзёш бўлиб тўкилар.
Кунларингни тортиб олар вақт,
вақт бермайди ёпишган нарсасини,
ўзи билан олиб кетади
Ва сени кечаги кунингга,
қўймайди сира.
Вақт хижрати,
мухожирлиги.

Фақат йўйилмаган тушлар хавотири
кечаларда қолиб кетмайди.
Сен билан бирга ўтар
янги кунларга.
Сен қилмаган гуноҳларнинг масъулияти
сингари таъқиб этар.
Гарданга оласан маломатларни,
дунёнинг бор гуноҳларин, иштибоҳларин

анжуман хилватида
 нақшбандчи бўлиб — маломатпарвар.
 Бу гарданда Савур бахшининг
 ёзиб олинмаган дostonлари хуни бор.
 Бу гарданда — ўнг келган тушларнинг
 айролиқлари.
 Бу гарданда —
 гунохлар учун
 тавба-тазаррулар мажбурияти,
 қилинмаган гунохлар учун бир ўкинч.
 Бу гарданда номаълумлик хавотири бор.
 Йўлсизлик бор,
 келажакни тополмаётган,
 ваҳиманинг кўзларини ёполмаётган
 йўлсизлик.
 Келажак эса душман каби устинга
 кўккисдан бостириб келади.
 Қай тарафдан келишини билмайсан.
 Гоҳ кишлоқдан келар телеграмм бўлиб,
 гоҳо таътил бўлиб келар сен олмайдиган,
 гоҳ мактабга чиқадиган қизчангга
 кийим олиш зарурати бўлиб келади,
 бозорга судрайди келажак.
 Гоҳо тўланмаган электр ҳақи бўлиб,
 чироғнингни ўчиради у...
 Гоҳо...
 Гоҳо...
 Келар, келаверар, тинмай келади,
 келмаслиги эса ўлимдир.
 Тушлар синаб кўрар
 номаълумлик хавотирин олдиндан.
 Дариғо, ўтмишнинг акс нидолари
 келажакдан келар.
 Чунки бугун ва келажак ўртасидаги
 синирлар очиқдир
 кеча ва бугундан фаркли ўларок.

III

Кечмиш вақт дарёсига отилган тошдир,
 чўкиб ётар собит, мустаҳкам
 юрак тубидаги оғриқлар каби.
 Уни ўзгартириб бўлмайди,
 шиша ортидаги
 кўргазма ашёсидай

ташланар кўзга
гоҳ живирлаб,
гоҳи турғун,
гоҳи чайқалиб,
халқоблар орасидан
элас ва элас.

Кечмиш уйғонади
қишки уйқусидан турган илондай
йўлсизликнинг муқаррар хавфидан
хидоят бўлиб,
 химоят бўлиб.

Йўл топиб беради адашиш ҳаққи,
Йиқилмоқ имкони бошлар солих йўللарга.

Хидоят қай йўлдир, адашмоқ қаён?
Кимнинг улоқишин хидоят дейсан?

Аслида хидоят –
набийларнинг адашишлари.
Сенинг адашишинг нимадир
валиларнинг адашиши олдида?
Сен қаён борурсан муриди бўлиб
ўзи йўлни тополмай,
дунёнинг бор гуноҳларини
бўйнига олган
пири муршидларнинг ортидан?
Қайси йўлга кирсанг хатодир,
кирмаслик – куфр.
Тарих – хатоларнинг,
гуноҳларнинг
солномасидир.

Вақт адашди сенинг имконларингда,
 йўл адашди – юрмай қўйдинг сен.
 Кўнгил даштларида қўйдирги нола
 йўл излаб ўртайдди хонумонингни.
 Меҳмонларин кузатган бекадайин вақт
 йиғиштириб кетган йўл – поёндозни
 оёқлар остидан
 ва ёки
 йўллар сўқмоқ каби
 қор остида қолиб кетгандир.
 хали баҳор узоқ.
 Баҳор ва кечмишнинг оралиғида
 саргардон кезади бир саросима —

йўлсизлик
боласини йўқотиб қўйган
она каби безовта, хайрон.

Йўл азоби қийнаса кимнидир,
йўлсизлик азоби чийратар сени.

IV

Мучаллар устингга ёғилар
халқалар бўлиб
остинма-устин,
вужудингни кўмиб боради.

Халқалар айланар,
чамбарак ичида қолган олмахон —
танинг йўл тополмай қийналар,
айланар чамбарак ичида гирён.

Чамбарак гулчамбар бўлмайди.
Йўлсизлик, одатда, гулчамбар эмас,
сийланади хидоят билан.

Чамбарак — даврнинг мақсадсизлиги,
чамбарак — қайгадир кета билмаслик
ва кела билмаслик ўзинг кутмаган
тарафлардан қўққис, дафъатан
ўзинг турган жойга қайтадан
ихтиёран ўзингни излаб.

Лекин аслида
мучал халқалари қайтариб келар сени
бир куни яна
турган жойингга
сочинг оқартириб, юзинг салқитиб.

Турган жойга қайтмоқлик учун
йўлга чиқмоқ маънисизлиги
қадрсизлантирар мақсадларингни.

Уч мучал — уч халқа,
Темур яловига туташми тақдир?
Тадбир туташмидир
ўтмишнинг гуноҳу савобларига?
Келажак ўтмишга қайтади
шу халқалардан.
Шу халқалардан
ўтмиш келажакка ўтиб боради.

Халқалар руҳингнинг Сомон йўлидир,
вақт сомон ўрнига
ҳаётингни тўкиб халқалар
ясайди ундан.

Рух Темурнинг байроғи каби
ёки сунъий йўлдош сингари
халқаларни қамрар бус-бутун.
Фақат
юракдаги зилзилалар муттасиллиги
халқаларга етказди дарз.
Рухни қабул қила олмайди
дарз кетган жойлар,
айниқса,
янги бир халқанинг уламалари.
Айнан шу йўлсизлик ва аниқсизлик,
умидсизлик шу уламадир.

Шу улама жойлардан
руҳ кўчар химоя қопламасидай
— таносух.

Рухинг — андуҳинг,
қай бир ўтмишдошингнинг
вужудида гуноҳга ботмиш?
Кимнинг гуноҳлари эвази
қийналади жон
ҳаросатли аросатларда?
Ўрта ёшнинг танглиги ва йўлсизликлари
бошингда ғажирлар бўлиб айланар.
Сен қочиб кетолмайсан,
оёғингга ёпишиб қолгандир замин,
тўнтариб қўйилган бошингга осмон,
руҳ қамролмай қолар халқаларингни.

Бу қийноқлар
кимнинг вужудига қайтар бир куни
кўчган руҳ билан
фароғат бўлиб?

Ким у ўша, пешонасида
сенинг йўлсизлигинг эвази
олис келажакларда
йўллар кўплигидан қийналгувчи зот?

Не йўлни танламоқ эрки у,
қаён юрмоғингни билолмай турсанг?
Йўл тополмай қақшар интилиш.
Умтилиш қақшайди севги армони бўлиб.

Асли иккиси ҳам бир нимарсадир:
умидсизлик умиди,
умид умидсизлиги
бордир халқаларнинг дарз еган жойларида.

Устма-уст қўйилган халқалар
гирдоб бўлиб
юксакларга ўрлаб боради,
қуйган кўнгил,
қуйган умид,
қуйган мақсад тутунларини
ўзи билан олиб кетади
шу юксакларга.

Хар бир учган юлдуз унга тушади.
Юлдузлар мозори — бу кўнгил.

Энди бу кўнгил —
пушти қуйиб кетган бир мозор
ғўрғўли — мақсад
туға олмай қийналар.

Халқаларнинг учи бўлмаганидай
қийноқларнинг хулосаси бўлмайди,
бордир фақат давомийлиги,
узлуксизлиги,
дарзларни ҳисобга олмаганингда.

V

Гуноҳинг — халқанинг дарз кетган жойи.
Кўнгилнинг кўзини очмоққа
ва тазарруъ этмоқ учун эл қатори
гуноҳ керак сенга даставвал.
Сен билан бирга
қариётган оқсоч дунёда
ўзгалар гуноҳи учун тавбалар
этмоқ балосидан асрар бир куни
ўз гуноҳларинг.
Қолаверса, ҳаёт ўз савобларин
ўлчар сенинг гуноҳинг билан.

Сенинг гуноҳингдан келади Маҳшар,
Аллоҳ иродаси.

Сенинг гуноҳларинг қилар ижобат
пайғамбарлар башоратини.

Гуноҳларинг ювасан
ва осиб қўясан байроқчалардай
куритмоқ учун дорга,
малаклар йўлини топиб олгайдир
байроқчаларга қараб.

Сени олиб кетар гуноҳлар
сандиқда ё Нух кемасида
қаю тараф, қаю бир ёқлар
йўлсизликнинг ваҳимасидан?

Бир гуноҳки, гулни севарлик,
гулсиз пешонангда, найларсан?
Бир гуноҳки, зеру забарлик,
юлдуз бўлиб сачрар ойлардан.

Гуноҳларинг радди балодир,
қўмир дилда ғамрез хидоят,
гоҳ ўтга, гоҳ сувга соладир.

Сандиқда оқурсан Журжонга
йўлсизликдан излаб химоят.
Гулнинг ишқи ўтади қонга.

Бир йўқлов унади хавотирлардан,
тусмоллай бошлайсан аниқсизликни,
пайпаслаб кўрасан қайтадан.
Йўл эмас,
армонга бир таскин келади.

VI

Мозийга отланинг. Йўллар берк.
Кетар йўлни замонлар ёпди.
Юрагингда таҳқир отлик чер,
Замонларнинг ортидан чопдинг.

Эланинг, беланинг ёшингга,
Ёш ўрнига йиғладинг қонлар.
Муножотлар этгандинг кимга
Ижобати бўлди ёлғонлар?

Савур бахши дўмбирасин сен
Наволарин сўрдинг фалакдан.
Нағмаларин сўрдинг атайин,
Жавоб йўқ на ҳақ, на малакдан.

Вакт қайтариб бермас қарзини,
Достонларин сўрдинг, бермади.
Кимларга айтарсан арзингни
Бировлар ғамимни ерми деб?

Йитиб кетди вақт даштларида
Сен истаган қуралай оханг.
Сен излаган наволар барин
Замон чайнаб ташламиш, аттанг!

Гуллар қайтар, қайтмайди наво,
Қайтиб келмас қувваи хофиз.
Кунни қайтиб беради ховар,
Лекин қайтмас на достон, на сўз.

Кетиб борар умр қарвони,
Йўл ахтариб, жомини чолиб.
Қўксингда бир қўшиқ армони
Умидлардан келади ғолиб.

Ғояларга таланар қарвон,
Вакт талайди уни бешафқат.
Не кўргулик ва не бу карма,
Рух ўлмайди, куй йитмиш фақат?

Ҳаросатга тўла кечмишдан
Сен савоб – бир сулук ахтардинг.
Савоб йўли узук бир ришта –
Куя еб ташлаган. Хатарли.

Оханглар хокини изладинг,
Изладинг сўзларнинг хокини.
Тополмай инградинг, бўзладинг
Сангижумон – тошга топиниб.

Тош жуссаси ерга қўмилган
Ботирнинг бошидай чайқалар.
Қўзлари бир дамга юмилган,
Гирдини қопламиш лойқалар.

Бахшининг овози, эҳтимол,
 Тош сиртига қолгандир сингиб?
 Арвохидир балки шамоллар,
 Қирларни чайкайди – бир денгиз.

Чайқалади тош – Сангижумон,
 Унинг уйғоқ сўзидир балки,
 Тоғ бошини ўраган туман
 Қайтаётган куйдир — у чалган?

Эҳтимолки, Маҳмуд Намозни
 Бахши қилиб бермишдир ҳаёт?
 Бахши қўлдан туширган созни
 Қўлларига олмишдир нахот?

У чалади, чертим уйғонар,
 У куйлайди, айтим келади.
 Сўзлар куяр, оханглар ёнар,
 Савур бахши қайтиб келади.

Савур бахши қайтмас, қайтади,
 Ким ё нима бўлиб, бўлмайин.
 Маҳмуд бўлиб дoston айтади,
 Айта олмас. Келар келмайин...

VII

На келмоқ тайини
 ва на келмаслик аниқлиги.
 Бир пайтнинг ўзида келиш-келмаслик
 бирлиги қийнар сени.
 Куз фол очар баргрезон билан,
 дарахт япроқларин юлади
 бир-бир ва ерга ташлар:

к	к	к	к
е	е	е	е
л	л	л	л
а	м	а	м
д	а	д	а
и	й	и	й
.	д	.	д
.	и	.	и
.	.	.	.
.	.	.	.

Ойлар ўтар,
эхтирослар совийди кўнгил каби,
турғунлашиб боради фикр:
мақсад оқлар воситаларни,
жараён ҳар нарсани оқлар.

Сесканиб кетасан дафъатан
миянгга урган бу фикрдан.
Юрагингни совуқ бўлиб уради фикр.

Япроқ бўлиб тўкилар
совуқ урган юрак қўққисдан
ўзининг гуноҳу савоби билан
умид дарахтларин остига.

Юрак – япроқ.

Шамол ейди кузги япроқлар,
дарахтлар шамолдан тўйиб олади,
далалардан сой бўйлари,
изғиринлар урмайдиган хилват жойларга
қайтаётган дарахтлар.
Мезон шамоли.

Мезон шамоли
сув юзига ажин туширар –
куз билан қўшилиб қарийди дунё,
хазонларга қўшилиб,
мезон шамолида учиб юради
қаён бормоғидан беҳабар
ва сувга тушар.
Сувга тушган хазонлар
ҳалқоблар ясайди ҳалқа ва ҳалқа.
Дарахт ёшига тенг ҳалқалар,
тўнкага менгзайди сувнинг юзаси.
Кенгайиб боради ҳалқалар қирғоқлар томон
ва тиниб қолар.
Сув эса
тиниб қолган ҳалқоблар устидан
хазонларни оқизиб кетар
узоқ-узоқларга.

На ҳалқа, на мучал етиб боради
оқим измига тушган
хазон ортидан.

Елканларни хайдайди мезон,
хазон — мамот қайиғи юзар
ҳалқалар қуршовидан ташқарида
эмин ва эркин.
На мақсад, на эрк ва на ғоя билан
иши бор унинг,
умр яшалиб бўлган.
Мезон шамоллари турсалар эсиб,
нам тортиб кетмаса сувнинг қаърига,
хазон узоқ-узоқларга сузиб кетади.

Унда на мазмун керак ҳаётга,
унда на бахт ёки бахтсизлик,
на шаклини топган умидлар,
на мазмунини топган армонлар,
на манзил аёнлиги,
на ҳидоят қаёнлиги,
на йўл ва на йўлсизлик,
на ихтиёр, на ихтиёрсизлик,
на кўнгил, на кўнгилсизлик бор.

Оқим.
Йўлсизлик йўли бу,
кўнгил кўнгилсизлиги,
маълумликнинг номаълумлиги,
номаълумлик маълумлигидир...

Мезон мувозанати
ва шамолнинг бир текислиги
хазонни чўктириб юбормас.
Ҳалқалар — мучалнинг гирдоблари
ортда қолиб кетган тушқун кимсанинг
неқбинлиги каби олис ва олис.
Олдинда оқим бор,
ён-верда оқим.
Оқим тўхтамайди бир зумга.
Оқим абадийдир, мезон — ўткинчи.
Шамоли ҳам қолиб кетар кузак далаларида
хазон қувиб, тупроқларга беланиб.

Қолгани эса
мезонда туғилган шоирнинг
иккиланишлари, кечинмалари...

1999

МУҲАББАТДАН СЎНГ

Армон — жўнатилмай қолган кўхна хат,
Хеч ким ўкимаган, суртмаган кўзга.
Юракда сарф бўлмай қолган муҳаббат
Зард ва ажин бўлиб тепчийди юзга.

Йиртиб ташланмаган, фижимланмаган
Армонни хижжалар дил оғриқлари.
На «нима»ланмаган, на «ким»ланмаган
Соғинчларинг тошга айланар... қариб.

Кун келар, тугайди армонлар зулми,
Гулнинг хижрони ҳам тугар ниҳоят.
Сени хароб этган шу битта гулни
Нечун севадирсан бу қадар аяб?

Армон — гул сиғмаган манглай торлиги,
Армон — кул сиғмаган икки жаҳонинг.
Армон — севилмаган дилнинг борлиги,
Армон — қўлинг эмас, кўз ёшинг қони.

Энди соғинчдан-да, муҳаббатдан-да
Ёт бир эхтирослар юракни қамрар.
Лабларда кулгимас, захар бир ханда,
Кўнгилда аламмас, ёт туйғу амри.

Бу туйғу армонни гуноҳлар билан
Ювмоқ истагидан топар қаноат.
Унинг оқибатин на холиқ билар,
На шайтон билади — мусибатпаноҳ.

На юрак билади — мактаб қўрмаган,
На кўнгил билади — азоб кўзгуси.
Сени умринг бўйи эзган, хўрлаган
Ҳисга норозилик боради ўсиб.

Лекин норозилик — армон ҳиссини
Кимнинг қони билан юварсан ҳалак?
Димоққа ўтирган қасос исини
Чўпчак айтиб аритарми бир малак?

Шахризоданг қани, дўстгинам, сенинг,
Қани минг бир кечанг овунмоқ учун?
Борми бу аламнинг адоқ ва эни,
Юриб етолмаган етарми учиб?

Ўша аёлдан бахт сўрамасликка
Сенинг йигит қурбинг келмайди нечун?
Ўзгалар бахтидан тўрамасликка
Нахотки етмаса ироданг, кучинг?

Сенга бахт не керак, бахтсизлик – нега,
Гуноҳдан тасалли излаган одам?
Ёзиқларга чиқмоқ истайсан эга,
Нимангдан, кимингдан қолган бу одат?..

Хар неки ўткинчи: қадр, бадр хам,
Барини омонат яратмиш тангри.
Фақат гуноҳ қилмоқ эрки абадий,
Фақат юкунмоқлик истаги мангу.

1999

ИЗЛАМ

(Румиёна)

Мен ўзимни сендан изладим.
Излаш азобининг тотлари
Тополмаслик сингари қадим.
Мен сенга сочилдим тарикдай.

Мен сендан тераман ўзимни,
Битталаб ўзимни тераман.
Сен-чи, мендан йиғасан кимни,
Мен сенга кимларни бераман?

Сендан ўзни топмаслик ўйи
Юрагимга солар ваҳима.
Излам — ўйин, гизланмоқ — ўйин,
Рахмон раҳм этмас оҳима.

Раҳми келган ёлғиз сенмикан,
Менга излам имконин берган?
Ўзни тополмаган менмикан,
Ўз ўрнига маломат терган?

Мен ўзимни қилдим маломат,
Сенга кудуратдан асрасин!
Сендан келар ҳар неки омад,
Мендан — омадсизлигим насиб.

Йўқотмоқнинг муқаррарлиги
Тенгдир топмоқ эҳтимолига.
Омонат — дунёда борлигинг,
Абадийдир йўқлигинг. Нега?

Унда нега сендан изладим
Мен ўзимни қонимга ташна?
Имконландим, имконсизландим
Гох интиқиб, гоҳида қакшаб.

Кимни олиб кетди бу фано,
Сеними, сендаги мени ё?

Менми, сенми, айт-чи, ким қани,
Қайсимизда адашди дунё?

Сен ким бўлиб менга қайтарсан,
Мен қайтарман сен томон ёхуд?
Менга кимлигингни айтарсан,
Машрабмисан ё Бозор Охунд?

Бу йўллар сарғарди – келмассан,
Мен ўзимни бунчалар кутдим?
Қанчалар кутганим билмассан,
Қанча-қанча изламлар ўтди.

Сени изламадим. Изладим
Сендан мен ўзимни тинимсиз.
Топмадим, бўзладим, музладим,
Кўзларимда қасирлайди муз.

На топмоқлик бўлар мустажоб,
На топмаслик насиб этади.
Излаётган кимарсанг, ажаб,
Изламасанг қайга кетади?

Топмоқ учун изламаслигинг,
Излаш учун топмоғинг даркор.
Бу туйғулар нақадар чигил,
Хар чигили бир сиртмоқ арқон.

Мен ўзимни сенда суярман,
Гоҳо топиб, гоҳо топмайин.
Сени топганимдан куярман,
Куядирман топмаган сайин.

Мен ўзимни сендан изладим...

1999

КУЗ ЁМҒИРИ

(туркум)

1

Хазонлар эргашди армон хайлига,
Куз видо истади кўнгил майлига,
Ёмғирлар ёғади хижрон сайлида,
Куз ёмғири,
хижрон ёмғири.

На кўз — тикарга, на умид — боғларга,
На сўз — айтарга, на димоғ — чоғларга,
На гул — севарга, на кўнгил — доғларга,
Куз ёмғири,
хижрон ёмғири.

Илинж саҳросида бир жуфт кўз сағир,
Суймоғинг осондир, куймоғинг оғир,
Қантардай умид ҳам бормоқда оғиб.
Куз ёмғири,
хижрон ёмғири.

Армон ажр бўлди, фажр бўлмади,
Кўнгил қакнус бўлди, ғажир бўлмади,
На суйгу, на куйгу вожиб бўлмади.
Куз ёмғири,
хижрон ёмғири.

Кўнгил ёғар, шивалайди майдалаб,
Бир куй бўлиб, остонангдан хайдалар,
Эгам, эгам, не дардингки, қайталар?
Куз ёмғири,
хижрон ёмғири.

2

Ёмғирларда қолган дайди ит
ёрнинг тилло остонасидан
хайдалган менинг севгим.

Энди у кулбамга
қайтмас ҳеч қачон.

Дайди ўқ каби
дайди ит – севгим.

Дайди итнинг траекторияси
тақдирим бўлиб
синади ҳар муюлишда.

3

Ойна каби шаффоф шамол
йўлида учраган
нарсаларга урилиб синар.

Чумчукларга айланар шамолнинг синиқлари
дарахтларга қўнмоқ учун
япроқлар ўрнига.

4

Ёмғир – улкан қўнгил дарахтининг
ёғайган хазон ва рангпар
япроқларидир.
Ҳижрон тўлиб қолган бу япроқларнинг
ҳар бир сўнайган ҳужайрасига.
ҳар бир япроқ симобдай офир,
юзинга келтириб уради шамол
бу япроқларни.
Юзга санчилади мавҳум хижроннинг
сенсизликнинг хазон фаслида
моддийлашган тиканаклари.

5

Кузда осмон ҳақда сўзланмас,
айниқса, ёмғир пайти.

Қишки уйқусига кетади худо
осмон — кўзини юмиб.

Осмонга айланар булутлар
кузда.

Кўнгил эса
худога айланар
айтиб йиғламоқ учун
намозшомгулни.

Бахор ёди.

6

Мен – йўқсил ошиқ
энгил қилиб кияман дилни
кузнинг салқин хаволарида,
ёмғирли кунларда.

Дилим катта келар эгнимга.
Ерларга судралар дилимнинг бари.

Ёнимда сен бўлсайдинг, севгилим,
жунжикиб турсайдинг ёнимда,
дилимни ёпсайдим эгнингга.

Дилимни ёпиниб ўтурсайдинг ёнимда
елкамга бошинг қўйиб...

7

Умид
жанубга учиб кетолмайдиган
тутқун қуш каби
қунишиб турар ёмғирда
бир оёғини
қанотлари остига олиб.

Юрак томи ўпирилиб тушган
эски уй каби
вайрондир.
Унинг деворлари
шамолдан асраши мумкин умидни,
бирок ёмғир атрофдан эмас,
кўкдан ёғар...

1999

ТАРЖИМАЛАР

ПАБЛО НЕРУДА

(Чили)

* * *

Ўсимлик, шароб ёки тошнинг оти — Матильда,
не туғилган, неки мавжуд — у барининг отидир.
Бу исмнинг шуъласидан тонглар ёришар ногох,
бу исм парвозидан турунжлар ёлқинланар.

Бу исмда кемалар сузиб юрар бемалол,
йўл кўрсатар денгизнинг ложувард чироқлари.
Бу исмнинг харфлари — сувнинг нуқра оқими,
қақраган юрагимнинг чанқоғини босади.

Мен чирмовуқ остидан излаган ушбу исм
гўёки Боғи Эрам, ё жаннатга элтувчи
ер ости йўлагининг сеҳрли туйнугидир.

Кайноқ бўсаларингга кўмиб ташлагин мени,
жонимга қада, майли, тунги нигоҳларингни,
фақат исмингда юзиб, ухлашга изн бергин.

Севгнм, бўсагача бўлган йўл узок,
сафарда йўлчини қийнар ёлғизлик.
Ёмғирда ивийди сарсон поездлар,
Талталга энмади то ҳануз баҳор.

Лекин биз биргамиз, о, мухаббатим,
илдизлардан тортиб кийимларгача,
куз каби, сув каби ва сонлар каби
биргамиз бегона, айридан кўра.

Қанча қум, қанча тош, қанча шағални
дарё Бароага оқизиб кетди,
қанчалаб миллатлар, қанча поездлар

инсоният билан, чиннигул билан
зуваласи битта севишган, севган
ошиқ-маъшукларни айириб қўйди.

Бинафшадай тикандан тож кийган золим севги,
эхтирослар зўридан хурпайиб олган бута,
ғазаб оти яғринин яра қилган ғам тиғи,
нечун, қай йўллар билан юрагимга йўл солдинг?

Менинг барги резонлар тўзган сўқмоқларимга
нечун ташлаб юбординг хасратларинг ўтини?
Ким у сенинг йўлингни менинг кошимга бурган,
ким у кулбам кўрсатган, гулми, тошми, тутунми?

Вахим тунни кўрқувлар босиб келар бегумон,
шафақ қадахларини майга тўлдиргани рост
ва рост кўкдан қуёшнинг жизғанак куйдиргани.

Севги эса, севгижон бўлди менга парвона,
бағримни тилка қилди найзалари, тикони,
куйдиргижон оташи юрагимга йўл солди.

Бирга кетайлик, дедим, токи ҳеч ким сезмасин,
менинг ғуссали жуссам не дарддан тўлғонишин.
На қўшиқ, на чиннигул насиб этмади, дилда
химоясиз севгининг теран оғриқлари бор.

Бирга кетайлик, дея эландим мен такроран,
лабларимда қонаган ойга парво қилмаслар.
Қон сатҳи кўтарилар, бирор кимнинг иши йўқ,
юлдузлар тиконини эсла, майли, муҳаббат.

Бирга кетайлик, деса кўнғироқдай овозинг
майшиша очилгандай ташқари тошиб чиқар
азоблар, муҳаббатлар, нафратлар — бари-бари

банди бўлган қоронғи ертўласидан шитоб,
оташнинг унут бўлган таъмини туяр лаблар,
тош ҳам, қон ҳам ва гуллар ҳам мени куйдирди қайта.

Ўр тошга тўқинар тўлқин зарбаси,
оламлар ёришар — потрар атиргул! —
Кўкимтир шўр томчи ва ғўр узумга
дўнади денгизнинг дунёқараши.

Эриб гул бўлади магнолиялар,
фусункор дайдишлар, гуллаган ўлим,
фанодан бақога мангу қайтишлар,
туйилган тузларнинг эврилишлари.

Химоят этгумиз сукутимизни,
мухаббатим, денгиз қийрата бошлар
завқининг хайкал ва минорларини.

Эхтимол, шунданми, нам ва қумлардан
иборат кўз илмас хужайраларда
қувғиндан асраймиз назокатни биз.

Ишқ судраб келадир хасрат тўрини
ва балиқлар сокин живирин.
Уларга бокмагин — ҳеч бир жарохат
бизни айрилиққа этолмас дучор.

Кўзларинг айблимас кўз ёшлар учун,
қўлларинг санчмади бу ханжарни, йўқ,
оёғинг бу йўлни изламаганди
дилга аччиқ шароб қуйилар бу чок.

Сермавж мухаббатнинг саркаш тўлқини
бизни ирғитди-ю харсанглар томон
бир нав ундан қорди зуваламизни.

Бир ғаму ғуссага этди гирифтор,
бир фалакдан нур сочди бизга,
хаста баҳор билан сийлади бизни.

Мухаббатим, энди уйга қайтамиз.
Балки чирмовуклар етгандир томга,
сенинг тўшагингга сен ётмай туриб,
ёзги чошгоҳ кириб ухлаб ётгандир.

Дунёни кездилар дайди бўсалар:
Хаястон* — сершира асал томчиси,
Сарандиб** — ям-яшил кабутаргинам,
Янтсизи*** кун ва тун оралиғидир.

Денгиз шовқинини енгамиз энди,
қайтамиз бир жуфт кўр қушчалар каби
олис уясига баҳоримизнинг.

Ахийри, ишқнинг ҳам парвози тугар:
тошлоқ қирғоқларга қайтди умримиз,
бизнинг ўпичлар ҳам уйга қайтдилар.

* *Хаястон* — Арманистоннинг арманча номланиши.

** *Сарандиб* — Шри-Ланканинг арабча номланиши.

*** Хитойдаги бир дарё. — *Муҳаррир*.

Чакалазор, адашдимү кесиб олдим бир шохни,
унинг сокин шивирларин лабларимга тутдим мен.
Бу эхтимол, йиғлоқи бир жаланинг шовуридир,
ёки синган қўнғироқнинг, ё яра дил ноласи.

Ногахон йироқлардан бир нимарса чалинар,
теран-теран яширинган, тупрок остида қолган,
намхуш ойлок шомлар аро, тўзғин хазонлар аро
унини куз аллақачон учирган бир сас-садо.

Чакалакзор уйқусидан лаблар тегиб уйғонган
ёнғоқ шохи бўғриқиб, жим куйлаб юборди беҳос
ва ул шохнинг дайди иси шууримга урилди,

гўё мени излаб келмиш унут бўлган илдизлар,
менинг олис болаликда йўқотган ҳур ватаним.
Ёнғоқ шохин бўйларида маст бўлиб тонг қотдим мен.

Кўзларинг ёнмаса, шамсу қамарим,
ё кунранг, ё кулранг бўлмаса улар,
гар хаво бўлмаса тасарруфингда,
агар сен кахрабо хафта бўлмасанг,

агарки бўлмасанг заъфарон лаҳза,
ё куз печак бўлиб ўрмалаган он,
агарки осмонга ой унлар сепиб,
ёпган нон бўлмасанг, хушбўй, жиззали,

суйгилим, мен сени севмасман асло.
Лаҳза, қум, ёмғирнинг хушбўй дарахти
менинг мавжудлигим учун яралган.

Кўзларим илғаган бор нимарсани,
гулим, сенинг билан бирга кучарман.
Неки бовужуддир, сенда мужассам.

Мушк-анбарлар ошён куриб ёйилган,
намхуш қанотларин хорғин силкитиб
қишдан омон чиққан қушлар сайр этган
ўша тентак дара ёдингда бор-ку.

Эсларсан Момо-Ер инъомларини:
бу димок ёрар бўй, бу заррин тупрок,
бефахм илдизлар, кўм-кўк майсалар,
жодули тиғи бу тиканакларнинг.

Эсларсан — кўпикда қолган тош каби —
зулумотдан, сукунатдан ва сувдан
олиб келтирганинг дарахт шохчасин.

Бари ғайриоддий, бари одатий,
бировлар кутмаган жойга кетурмиз,
кутган нарсамизни топурмиз излаб.

Даҳанинг сўзласин ишқ шевасидан,
мени хароб этар баҳорсиз хаёт.
Қайғуга мен фақат қўлларни бердим,
гулим, менга қолдир бўсаларингни.

Тўсгин ой нуруни нафасинг билан,
сочинг билан тўсгин эшикни менга
ва кўзимга ёшлар тўлиб уйғонай
тушида адашган боладай гўё.

Кўлингни изларман тунги япроқдан,
сен эса зулмат ва куч шиддати-ла
бошоқлар мавжидан ясарсан мени.

Жонгинам! Зулумот чакалаклари
бордир тушларингда, кезармиз икков,
нур ҳақда сўзларсан сен менга унда.

Нур оташ бўлган эди, нон эса — дарғазаб ой,
ёсуман юлдузларнинг сирларин оширарди.
Қақшатқич севги — бир жуфт офатижон қўллардир
кўзларга ором берган, қўр берган — туйғуларга.

О севги, сен юракнинг азоб, қийноқларидан
ясаб олдинг ўзингга ажойиб бир шохсупа.
Рашк ва гина-кудурат қаршилигини енгиб
толе юлдузимизни қўшдинг ва қовуштирдинг.

Жонгинам, бизларни тинч қўймас тақдири азал,
бир кун муродимизга етказар шак-шубҳасиз,
етказмасдан қўймагай, яшашнинг мазмуни шул.

Мен, сен ва нур — буларсиз «биз» қарор топмагайдир.
Замин ва зулумотнинг худудидан нарида
омон қолгайдир фақат ишқнинг сўнгги шуъласи.

Муҳаббат, муҳаббат, осмон минорасига
оқсоч хотиндай булутлар чиқар керилиб.
Ҳар нимарса кулрангланар, юлдузга дўнар;
кема, денгиз ва кун — бари бир-бир йитади.

Намнинг ларзон олчаларин томоша қилгин,
югурик бу коинотнинг ечимига бок,
ўтга қўл сол, тутгил унинг зангор ховурин
токи уни гул япроқлар қопламай туриб.

Ҳеч нарсa йўқ нурдан бўлак, катталиқ, шингил
ва тўпори шамоллар кашф этган кенгликлар,
кўпикларнинг сўнгги сирин англашдан бошқа.

Кулга беланган фалакдан шошиб, хапқириб,
булоқлар кўзини, ҳаво ҳокимиятин
илғай олмай қолар бизнинг нигоҳларимиз.

Севмайман, севаман. Англагин, шундай.
Хаёт севмаслик ҳам, севмоқ ҳам демак.
Сўз бу сукунатнинг қанотларидир,
ўт қадрин совуқсиз англамоқ мушкул.

Севаман мен фақат севмоқлик учун,
эришмоқлик учун қайтадан эрка,
ўгирмаслик учун мухаббатдан юз, —
мана, нечун сени севмам ҳеч қачон.

Севмайман, севаман, гўё кўлимда
тутиб тургандайман бахтнинг қалитин
ва дил бир балони сезаётгандай.

Севмоқ-чун кўрарман кўшалок умр:
астойдил севаман севмаган дамлар,
севаётган чоғлар чиндан севаман.

МУШУККА ҚАСИДА

Ҳайвонлар даставвал норасо бўлган,
ёки думи узундан-узун,
ёки боши кичикдан-кичик.
Ғам ейишиб бироқ кун-бақун
яратдилар ажиб бир ҳолат:
чиройли бўлдилар жуда ва жуда,
қашқалари ярашиб,
учадиган бўлдилар улар.
Мушук эса
ва фақат мушук! —
мағрур ва мукаммал келди дунёга,
нозланиб юрар,
билиб босар ҳар бир қадамин.

Балиқ ё қуш бўлмоқни исташи мумкин одам,
қанот чиқаришни истар, масалан, илон,
шерликни исташи мумкиндир ит ҳам,
шоирликни — муҳандис.
Қалдирғоч бўлишга интилар пашша,
пашшага тақлидни ёқтирар шоир,
мушук-чи, у мушук бўлгиси келар,
ҳар қандайин мушук мушукдир фақат,
ҳа, мушукдир мўйловидан думига қадар,
сергакликдан илдам каламушгача,
тундан то ёнгувчи кўзлари қадар
у мушукдир.

Дунёси кўрмаган бундайин ҳолни,
бўлмагандир бундай расолик
нафақат Ой, гулда ҳам хатто,
бошдан-оёқ мушукдир ул.
У нуқрадай, қуёш сингари
бус-бутундир ва мукаммалдир.
Мулойим жуссасининг
пахмоқ кўринишлари
кема бурнидаги суратга ўхшар,
сап-сарик кўзлар
фақат тиркиш бўлиб кўринар,
тун унга ташлайди ўз тангаларин.

О, давлатсиз митти бир хоқон,
беватан жаҳонгир,
жажжи арслон,
томлар осмонининг султони
ёмғирли кунларда ишқ шамолларин
чорлагувчисан,
икки жуфт келишган оёқларингни
бир-бир босиб юрарсан ерда,
ишонмайгина
ҳар нарсани хидлаб қўрарсан.
Бунда ҳамма нарса ифлос, нотоза
мушукнинг топ-тоза оёқлари-чун.

О, сен эмин хонаки йиртқич,
туннинг такаббур саркити,
эринчок, чаққонсан ҳам бегонасан,
юнгинг,
тирноқларинг қадар мушуксан.
Махфий полицияси тураржойларнинг,
йўқолган бахмалнинг қолдиғи,
жумбоқ йўқ, албатта, қилиқларингда,
эхтимол, сен унча сирли эмассан,
сени ҳамма билар — сен,
махлуксан, унчалик сирли бўлмаган,
балки бунга ҳамма ишонар
ва санар ўзини
хўжайини, эгасиман деб,
дўстиман деб мушук зотининг,
қариндоши, шогирдиман деб...

Мен эсам — йўқ.
Мен бунинг остига чекмасман қўлим.
Мен мушукни билмайман.

Биламан ҳаммасин — ҳаёт, денгизни,
беадад шаҳарлар, архипелаглар,
ботаникани,
ғужбаргларнинг қуёшга йўлин,
дунёнинг алдоқчи эхтиросларин,
тимсоҳнинг ғалати кийим-бошини,
зангор атавизмин рухонийларнинг
ҳамда ўт ўчиргич зотин сахийлигини,
бирок мен мушукни англаб етмадим,
унинг лоқайдлиги узра тойинар ақлим,
товланади кўзлари унинг.

МАРИС ЧАКЛАЙС

(Латвия)

АКБАР САРОЙИ. ШОҲ ШАТРАНЖ ЎЙНАР ТИРИК СИПОҲЛАР БИЛАН

Ўйналмоқда тирик сипоҳлар.
Вожиб эрур шохнинг фармони.
Кимдир мазах қилмоқни хоҳлар
шохни. Лекин йўқдир имкони.

Фил лўкиллар ҳукмга кўра,
вахимали тўранинг шаҳди.
Пиёдага назорат керак —
шундай аъло ҳозратнинг аҳди.

Қовоғини уюб ўйнар шох
ва ишонар у бу ўйинга.
Титраб тургач ҳар битта сипоҳ
ишонмасдан илож йўқ унга!

Севинчдан тош қотар малика,
хаёлларга чўмар у бир дам:
гўё унга тўрпалак тикар
сипоҳ бўлиб турган ҳар одам.

Бунда ҳар иш жиддий, беҳато,
терга ботар бошдан оёғинг.
Бари жиддий — устингдан ҳатто
сакраб отнинг отнинг туёғи.

Шох — енгилмас. Ҳамиша қолиб.
Фақат бир ўй бермайди ором:
гўё бунда сипоҳлар қолиб
ўйнатади кимдир уни ҳам.

Бўрон кўтарилган шаҳарда
дарвозага қўнар пайғамбар қарға,
юлқир бўғотларни бўрон дарғазаб,
бўрон кўтарилган шаҳарда.

Бўрон кўтарилган шаҳарда
бор қайиқ яшашга битта қарағай,
бири тобуттахталикка ярағай,
бўрон кўтарилган шаҳарда.

Бўрон кўтарилган шаҳарда
латишлар ўлтириб майхонада шод
ичар, идишларни синдирарлар бот,
бўрон кўтарилган шаҳарда.

Бўрон кўтарилган шаҳарда
ким урар, ким ёқар ва ким ўчирар,
курсига михланиб кимдир ўтирар,
бўрон кўтарилган шаҳарда.

Бўрон кўтарилган шаҳарда
одамлар ўрмони. Қутурар шамол,
илдизларни қўпоролмас у қаттол,
бўрон кўтарилган шаҳарда.

Кеча, туман ва кўприкда бир соя,
япроқлар остида сокин бир жунбуш.
Кимнингдир девона қилғилиқлари —
жонга тегиб кетган мангу томоша.

Хамлет ҳамон қийналар. Офелия —
тўққизинчи қават, ўз хужрасида.
Бугун юлдузларнинг дам олар куни.

Кимдир кичқиргандай бўлдимми?

Хамон шу манзара давомийлиги:
кеча, туман ва ўз қонига ташна
кўприкда турган одам.

ЁЛҒИЗЛИК

Чолгина мақтайди каптарларини
биласизми улар кўкимтир
чолгина тўхтатар йўловчиларни
биласизми улар оқ оппок
чолгина зорланмас гап очар фақат
фақат сўзлашгиси келади
унинг ўзи ўз уйи
йўқ унинг ҳеч қандай каптарлари ҳам
ҳеч қачон бўлмаган

БОҚИЙ ҚУЁШ

Қочаётиб, югурар қуёш,
кетаётиб, сузиб боради.
Кимдир еб қўяр уни,
кимдир парчалаб йиртар.

Боқий қуёш, боқий қуёш...

Мис чақалар билан
майдаланган зар.
Тўғноғич-ла плакатга
қадаб қўйилган
исёнкор қуёш порлар

боқий.

Шундай яшаямиз:
биримизнинг нафасимиз совук,
бошқамиз —
мўйқаламни жонга ботириб,
қўшалок қалдиروق оралиғида —
порлаётган қуёш гумбази

бебаҳо, бебаҳо.

Унинг бори шулдир,
ўғлинг боши узра,
надомат узра,
кабринг узра,
хазонлар узра
исёнкор ва боқий
порлаб туражак.

Боқий қуёш, боқий қуёш.

Олу яна кахрабосимон,
оғрир яна қадим оғриқлар.
Ер дехқондан рози бегумон.
Нечун хасрат олуни йўқлар.

Тонгдан ёруғ куннинг манглайи,
тўкилади кахрабо ранглар.
хасратлисан, нечун мунглигим,
ширанг чак-чак томар ярангдан?

Нечун сени қийнар бу оғриқ?
Эртан тарқар булутлар бари.
Сен яшадинг. Ҳолбуки, бағри
бут бўлмайди яшаганларнинг.

• • •

Шохдаги япроқдай титрайди юрак,
кишки изтироблар қийнар бешафқат.
Нахот омон қолур, омонлик сўраб
бизнинг пинжимизга кирганлар фақат?

Кечиб туманнинг ях титроқларидан
кузги кечаларнинг баҳридан ўтган
нахот омон қолур, нахот баридан
менинг оғушимда тин олаётган?

Шохдаги япроқдай юрак титрайди
муқаррар хижроннинг ғамлари эзиб.
Одам тошлар котиб алвидо айтур
титраётган баргга қўлини чўзиб.

МУНДАРИЖА

Аҳмад Абзам. Шеър — номаълумликка таниш ишора	5
---	---

ДАРДНИНГ ШАКЛИ

«Хаёт, сен шаробсан...»	8	«Мухаббатнинг куйлаги...»	35
Тонгги Регистон	9	Тадбиркор одам	36
Аксилфалсафа	10	Хавотир	37
Аксилэкология	11	Бахорги хижрон	38
«Одам тарошламок...»	12	Манзара	39
Хурлик	13	«Юрак узлатнишин...»	40
Нахотки	14	«Шаънингиздан ўзга...»	41
«Сени сендан изладим...»	15	«Бахтиёр бўлишим...»	42
Кутаётган одам	16	Ёзиқ (<i>достон</i>)	43
Экологик шеър	17	Уч битик	50
Хотира машки	18	Имконият	52
«Умуман, рўй бермас...»	19	Бахшининг севгиси	53
«Қулларим бўм-бўш...»	20	«Қорни бирор марта...»	55
Сулук	21	Бежавоб дунё	56
Арафа	22	Ой хакида ривоят	57
«Кимнинг жилмайишин...»	23	«Бизлар узок чекиндик...»	58
«Хиёнат қилолмас...»	24	«Тун кечар, кун кечар...»	59
«Вакт бизни...»	25	«Ёлғизликни кияман...»	60
Зерикарли шеър	26	Илонга қасида	61
«Бахор ҳеч нарсани...»	27	Она соғинчи	62
«Сенда айб йўқ...»	28	Ахлоқнинг пайдо бўлиши	63
«Сиз уни қўқларга...»	29	Дунёсима	64
«Йиллар ўтди...»	30	XX аср одами	66
Кузги шеър	31	«Менинг вазифамга...»	67
Кузда	32	Куз ёмғири	68
Шаккок тош	33	Тиниш белгилари	69
Кўрғазмахонада	34	Байрок	70

АЁЛҒУ

«Мен — минг йил...»	72	«Ёшим дарёсида...»	79
«Қайда яшамасин...»	73	Оқланган олма	80
«Аёлни эсламок...»	74	Бахорни қаршилаб	81
Армон	75	«Энди мен кирмасман...»	82
Тунги тилаклар	76	«Ушбу кечам...»	83
«Бир аёл ишқига...»	77	Тунги юрак	84
«Ишим шу...»	78	«Гулларим қонайди...»	85

Ушшок	86	«Ун бўлмаса ҳамки...» . . .	117
Тезлик ва ҳаракат	87	«Кўзим, осмонларинг...» . .	118
«Эримас унинг ҳам...»	88	Рухнинг қўланкаси	119
Юлдуз	89	Бой одам	121
«Орамиз бўлутли...»	90	Ойбекнинг кўзлари	122
«Кечиргиси келар...»	91	Илон йилида ёзилган шеър .	123
Бешинчи дарвеш	92	«Истилочи ҳарфлар...» . . .	124
Ёлғиз аёл	93	«Илдиз ёяр...»	125
«Вазифаси бор...»	94	Сўнгги оташпараст	126
Ватанпарварлик	95	Метаморфоза	127
«Бизнинг эътиқодда...»	96	Қоқигул	128
«Ҳокистар ҳок истар...»	97	«Одамни қамаб қўйса...» . .	129
Бевақт кўз очган баҳодир . .	98	Шеърят	130
Шонр	99	Ижтимоий мулк тарбияси .	131
Такриз	100	Чистон	132
«Эрмак учун чўзилма- ган...»	101	«Маъзур тутинг мени...» . .	133
«Шайтон қишки...»	102	Гулим	134
Икки шеър	103	Натюрморт	135
Сангжумонда ёз манзара- лари	104	«Қайлардасан, менда...» . .	136
Сен кетган жойда	105	Вариациялар	137
Эрк сабоги	106	Тун тахайюли	139
«Севмаган ҳаётни...»	107	Машраб	142
«Бир нимарса...»	108	Олмош	143
Адашган болалик	109	«Майли, қаҳрингизни...» . .	144
Нафрат тарбияси	110	Кўзгу каршисида	145
«Ниманингдир олдида...» . . .	111	Қиш чилласи	146
«Эгнимизда бир қўйлак...» . .	112	Таассурот иншоиси	147
«Келдигим, келмагинг...» . . .	113	Яхши туш кўрган одам . . .	148
Ҳайрат айғоқчиси	114	«Оқартирмоқ учун...»	149
Омад	115	Аёлғу (<i>достон</i>)	150
«Ўтмишнинг иссиғин...»	116	«Сочинг зулматига...»	168
		«Бўғзимдан сирқирар...» . .	169
		«Айтаринг...»	170

РУҲУНАТ

Хадик	172	«Ойлоқ кеча...»	184
«Имло дугати» дай...»	173	«Не суворий эдимки...» . . .	185
«Тийрамох боғлари...»	174	«Санамжон, кўзларим...» . .	186
«Сен мени алдайсан...»	175	«Ой юзидан...»	187
«Зулҳумор кечалар...»	176	«Осмон яратганнинг...» . . .	188
«Юрагимнинг кадокларин...» .	177	«Дарахтлар жанубдан...» . .	189
«Мен сени тушларга...»	178	Ҳали	190
«Сен ўтмадинг...»	179	«Қуйганинг мен бўлдим...» .	191
«Кечирмади мени...»	180	«Такдир пешонаггни...» . . .	192
Бўхрон	181	Намозшомгул (<i>Туркум</i>) . . .	193
«Бостириб келади...»	182	«Мажруҳ юрагимнинг...» . .	198
«Баҳор келар...»	183	«Муҳаббат — қўқсингга...» .	199

«Мен ҳам севган эдим...» . . .	200	Истиклол	206
Кайфият хулосасизлиги . . .	201	Мучал ёши (<i>достон</i>)	207
Хаёл	202	Мухаббатдан сўнг	222
Кушлар саводхонлиги . . .	203	Излам	224
«Келидинг, келмадинг...» . .	205	Куз ёмғири	226

ТАРЖИМАЛАР

Пабло Неруда (Чили)

«Ўсимлик, шароб ёки...» . .	230	«Чакалазор, адашдим...» .	237
«Севгим, бўсагача...» . . .	231	«Кўзларинг ёнмаса...» . . .	238
«Бинафшадай тикан- дан...»	232	«Мушк-анбарлар...»	239
«Бирга кетайлик, дедим...» .	233	«Даҳанинг сўзласин...» . . .	240
«Ўр тошга тўқинар...» . . .	234	«Нур оташ бўлган...»	241
«Ишқ судраб келадир...» . .	235	«Мухаббат, мухаббат...» . .	242
«Мухаббатим, энди...» . . .	236	«Севмайман, севаман...» . .	243
		Мушукка қасида	244

Марис Чаклайс (Латвия)

Акбар саройи. Шох шатранж уйнар тирик сипохлар би- лан	246	«Кеча, туман...»	248
«Бўрон кўтарилган шаҳар- да...»	247	Ёлғизлик	249
		Бокий куёш	250
		«Олу яна каҳрабосимон» . .	251
		«Шоҳдаги япрокдай...» . . .	252

ФАХРИЁР

АЁЛҒУ

шеърлар ва дostonлар

«Шарк» нашриёт-матбаа концерни
Бош тахририяти
Тошкент — 2000

Мухаррирлар: *Аҳрор Аҳмедов, Барнобек Эшпўлатов*
Мусаввир: *Елена Рахманина*
Бадий мухаррир: *Михаил Самойлов*
Техникавий мухаррир: *Диана Габдрахманова*
Сахифаловчи: *Татьяна Огай*
Мусаххихлар: *Жамила Тоирова, Юлдуз Бизаатова*

Теришга берилди 24.12.1999. Чоп этишга рухсат берилди 9.02.2000. Бичими 84x108 $\frac{1}{32}$. «Петербург» гарнитураси. Офсет босма. Шартли босма табағи 13,44. Нашриёт-хисоб табағи 7,4. Буюртма № 5020. Адади 7.000 нусха. Бахоси шартномада келишилган.

**«Шарк» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси,
700083, Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.**

Full

